

Handlingsplan 2024 – 2027

Utkast for offentlig ettersyn

Kommunedirektørens forslag,
behandles av bystyret 15. juni 2023

Innhold

1. Kommunedirektørens forord	4
2 Hovedgrepene i handlingsplan 2024 – 2027	5
3. Styringsmodell og plansystem	6
3.1 Plansystemet	6
3.2 Handlingsplanen	7
3.3 Verdier	8
4. Samfunnsutvikling	9
4.1 Visjon og ambisjoner i Samfunnsplan 2018-2030	9
4.2 Mål i Samfunnsplanen 2018-2030	10
4.3 Analyse	10
4.4 Bærekraftig utvikling	13
4.4.1 Miljømessig bærekraft	14
4.4.2 Sosial bærekraft	15
4.4.3 Økonomisk bærekraft	16
4.6 Prioriterte tiltak	25
4.6.1 Vedtatte styringsdokumenter	25
4.6.2 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden	30
5. Medarbeider	31
5.1 Analyse	31
5.2 Mål	33
5.3 Prioriterte tiltak	33
5.3.1 Vedtatte styringsdokumenter	33
5.3.2. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden	34
6. Økonomi og budsjett	35
6.1 Netto driftsresultat	35
6.4 Finansielle måltall og økonomiprinsipper	40
6.3 Prosjekt Bærekraft 2030	42
7. Investeringer	43
8. Tjenester	44
8.1 Kommuneområde helse og velferd	46
8.1.1 Tjenester og oppgaver	46
8.1.2 Utviklingstrekk og analyser	49
8.2 Kommuneområde oppvekst	60
8.2.1 Tjenester og oppgaver	60
8.2.2 Utviklingstrekk og analyser	61
8.2.3 Tjenestemål	71
8.2.4. Prioriterte tiltak	71
8.3 Kommuneområde samfunn	74
8.3.1 Tjenester og oppgaver	74
8.3.2 Utviklingstrekk og analyser	75

8.3.3 Tjenestemål	83
8.3.4 Prioriterte tiltak.....	85
8.4 Kommuneområde organisasjon	90
8.4.1 Tjenester og oppgaver.....	90
8.4.2 Utviklingstrekk og analyser.....	91
8.4.3 Tjenestemål	94
8.4.4 Prioriterte tiltak.....	95
8.5 Kommuneområde teknisk	96
8.5.1 Tjenester og oppgaver.....	96
8.5.2 Utviklingstrekk og analyser.....	97
8.5.3 Tjenestemål	103
8.5.4 Prioriterte tiltak.....	104
8.6 Kommuneområde teknologi og endring	110
8.6.1 Tjenester og oppgaver.....	110
8.6.2 Utviklingstrekk og analyser.....	111
8.6.4. Prioriterte tiltak.....	113

1. Kommunedirektørens forord

Ferdigstilles høsten 2023

2 Hovedgrebene i handlingsplan 2024 – 2027

Ferdigstilles høsten 2023

3. Styringsmodell og plansystem

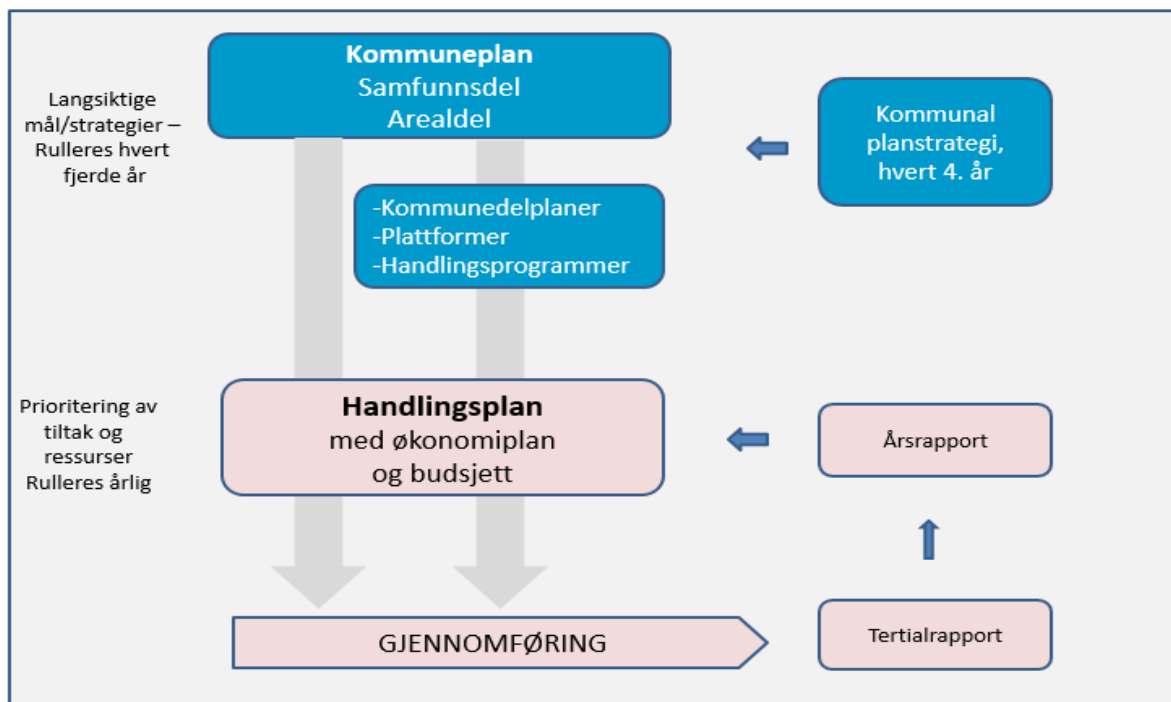
3.1 Plansystemet

Kommuneplanens samfunnsdel (samfunnsplanen) er kommunens overordnede styringsdokument. Den tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Samfunnsplan for Sarpsborg 2018-2030 ble vedtatt i bystyret 12.04.2018. Samfunnsplanen gir føringer for alle andre strategiske styringsdokumenter og 4-årig handlingsplan med årsbudsjett.

Kommuneplanens arealdel (arealplanen) styrer arealbruken innenfor kommunens grenser. Arealplanen for perioden 2015-2026 ble vedtatt av bystyret 18. juni 2015, revidert plan forventes vedtatt i 2023. Kommunedelplan for sentrum 2019-2031 ble vedtatt av bystyret 20. juni 2019.

I plansystemet inngår også flere kommunedelplaner, plattformer og handlingsprogrammer.

Hvilke styringsdokumenter som skal utarbeides og fornyes avklares gjennom kommunens planstrategi. Planstrategi for perioden 2021-2024 ble vedtatt av bystyret i desember 2020.

Plansystemet

3.2 Handlingsplanen

Kommuneplanen og andre strategiske styringsdokumenter som kommunedelplaner, plattformer og handlingsprogram, danner grunnlag for prioriteringene i kommunens 4-årige handlingsplan og budsjett. Handlingsplanen beskriver og analyserer tilstanden for ulike deler av kommunen, og de viktigste tiltakene kommunen skal gjennomføre i den kommende fireårsperioden. Tiltakene er i all hovedsak basert på styringsdokumenter som tidligere er vedtatt av bystyret, og skal medvirke til at vedtatte mål blir nådd. Det som kalles «prioriterte tiltak» er valgt ut blant flere mulige tiltak i styringsdokumentene, og er å anse som en årlig rullering av handlingsdelen for disse styringsdokumentene.

Bystyret behandler utkast til handlingsplan for den kommende fireårsperioden i juni, og den endelige handlingsplanen i desember. I tillegg til en oversikt over prioriterte tiltak inneholder handlingsplanen en komplett oversikt over investeringer, samt de viktigste driftsendringene for hvert kommuneområde.

De prioriterte tiltakene er forutsatt å kunne gjennomføres innenfor de økonomiske rammene i budsjett og økonomiplan, med mindre annet er opplyst.

Det er for hvert av kommuneområdene opplyst om tiltak og driftsendringer som det tidligere har vært vedtatt at skal vurderes, men som ikke gjennomføres i planperioden.

Handlingsplanen gjengir også ambisjoner og resultater innenfor følgende områder:

Bruker

Det er angitt ambisjoner for de forskjellige tjenestene med tilhørende målbare indikatorer. Kvalitet måles gjennom brukerundersøkelser og andre datakilder som for eksempel KOSTRA.

Medarbeider

Det er valgt ut fire viktige målområder for medarbeiderresultater. Disse er «attraktiv arbeidsgiver», «utviklende arbeidsmiljø», «reduert sykefravær» og «mindre uønsket deltid og vikarbruk». Det er utarbeidet målbare indikatorer som er presentert i en felles måltavle for hele kommunen.

Samfunn

Samfunnsdelen i kommuneplanen fastsetter de overordnede målene for samfunnsutvikling i perioden 2018 – 2030. Planens visjon er «Sammen skaper vi Sarpsborg». De tre innsatsområdene er «det gode hjemstedet», «jobbene for framtiden» og «opplevelser for livet». I handlingsplanen prioriteres de viktigste målene og tiltakene for neste fireårsperiode.

Økonomi

De økonomiske resultatene forteller om kommunens økonomiske stilling og utvikling. Det er vedtatt finansielle måltall på netto driftsresultat, lånegjeld, størrelse på udisponert disposisjonsfond, egenkapital investeringer samt årlig avsetning.

3.3 Verdier

Verdiene skal understøtte Sarpsborg kommunes visjon, «Sammen skaper vi Sarpsborg», og hjelpe ledere og medarbeidere til å ta riktige avgjørelser og prioriteringer i det daglige.

Verdiene er:

- Framtidsrettet
- Åpen
- Respektfull
- Troverdig

Verdisettet er forankret i dokumentet «Vi i Sarpsborg – plattform for ledelse og medarbeiderskap».

Sarpsborg kommune har gjennom verdisetet og «Vi i Sarpsborg» ønsket et forsterket fokus på verdiledelse og medarbeiderskap. Lederne skal ta ansvar for at verdisetet omsettes til aktive handlinger i det daglige, og at ledere og medarbeidere utvikler arenaer for læring og forbedring. Verdiledelse skal legge til rette for effektive og gode beslutninger, myndiggjorte medarbeidere og stadig utvikling av tjenestene til beste for brukerne.

Medarbeiderskap handler om å ta ansvar og vise initiativ. Dette innebærer at medarbeiderne ser hva som bør gjøres og sørger for at det blir gjort. Stadig økende forventninger til tjenestene og økt kompleksitet i oppgavene, stiller sterkere krav til profesjonalitet og fleksibilitet. Det er et økt behov for eierskap, forpliktelse og bred enighet om felles verdier. Verdiene blir premisser for beslutninger, men gir samtidig handlingsrom. Når ting endres hurtig kommer reglene til kort, mens verdiene skaper retning og gir nødvendig fleksibilitet. Godt medarbeiderskap krever god kompetanse. Det er et mål at Sarpsborg kommune skal ha nødvendig kompetanse til å løse dagens oppgaver og møte framtidens utfordringer.

4. Samfunnsutvikling

Dette kapittelet gjengir visjon, ambisjoner og mål som følger av samfunnsplanen, etterfulgt av en analyse av den faktiske utviklingen i Sarpsborg sett opp mot de tre dimensjonene for bærekraftig utvikling. Til slutt følger kommunens klimabudsjett, etterfulgt av de prioriterte tiltakene i kommunens arbeid for å nå visjonen og ambisjonene i samfunnsplanen.

4.1 Visjon og ambisjoner i Samfunnsplan 2018-2030

Visjon

«Sammen skaper vi Sarpsborg» er visjonen i kommunens samfunnsplan, vedtatt i 2018. Visjonen tar opp i seg samfunnsplanens hovedbudskap og innsatsområder. Det overordnede målet er «Et attraktivt sted å bo, jobbe og oppleve». De tre innsatsområdene er; det gode hjemstedet, jobbene for framtiden og opplevelser for livet.

«Sammen» og «vi» understreker viktigheten av deltakelse og fellesskap. De uttrykker samfunnsplanens grunnleggende premiss om at kommunen ikke kan realisere målene i planen alene, men at innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner, andre offentlige aktører og kommunen må samarbeide om å få det til.

«Skaper» framhever at vi må jobbe aktivt for at vi skal få det samfunnet vi ønsker oss. Det handler om å utforme og bygge opp noe som er både annerledes og bedre, samtidig som vi tar vare på og utvikler det som er bra med det vi har.

«Sarpsborg» innebærer hele det geografiske området som utgjør Sarpsborg kommune. Det betyr også at Sarpsborg har utviklingspotensial som by. En by trenger et sterkt sentrum der mange bor og jobber, og med mye handel og aktivitet – i et godt samspill med boområder, arbeidsplasser og aktivitetsmuligheter andre steder i Sarpsborg.

Ambisjoner

Samfunnsplanen fastsetter ambisjoner for befolkningsvekst, arbeidsplassvekst og lokal skatteinngang.

Ambisjon	Forutsatt utvikling fra 2017	Utvikling siste tre år
Sarpsborg skal ha minst 65.000 innbyggere i 2030.	Ved inngangen til 2017 var det 55.127 innbyggere i Sarpsborg. Ambisjonen forutsetter en økning på nærmere 10.000 personer fra 2017 til 2030. Befolkningsveksten må da gjennomsnittlig være på 1,2 % årlig.	2020: 1,11 % (640) 2021: 1,41 % (810) 2022: 1,47 % (856) Kilde: SSB
Sarpsborg skal ha minst 33.000 arbeidsplasser i 2030.	Ved inngangen til 2017 var det 27.472 arbeidsplasser i Sarpsborg. Ambisjonen forutsetter en økning på rundt 6.000 fra 2017 til 2030. Veksten i antall arbeidsplasser må da gjennomsnittlig være på 1,5 % årlig.	2020: -0,5 % (28 243) 2021: 1,5 % (28 655) 2022: 1,5 % (29 080) Kilde: Telemarksforskning
Inntekts- og formuesskatt til kommune og stat fra personlige skatteyttere i Sarpsborg skal i 2030 være på nivå med landsgjennomsnittet.	I 2016 hadde kommunen en skatteinngang per innbygger på 79,9 % av landssnittet. Ambisjonen forutsetter en gjennomsnittlig bedring på ca. 1,4 prosentpoeng per år.	2020: 79,9 % 2021: 79,2 % 2022: 76,6 % Kilde: KS

4.2 Mål i Samfunnsplanen 2018-2030

Samfunnsplanen skisserer overordnede mål for de tre innsatsområdene; det gode hjemstedet, jobbene for framtiden og opplevelser for livet.

Det gode hjemstedet			
Slik vil vi ha det:			
Et mangfold av boligtilbud i gode bomiljø	Raskt og trygt til og fra hjemmet, jobben, skolen og aktiviteter	Meningsfull hverdag i alle livsfaser	Kultur basert på åpenhet, tillit, inkludering og deltakelse
Jobbene for framtiden			
Slik vil vi ha det:			
Sarpsborg og Nedre Glommaregionen er et attraktivt område å etablere ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet	Sarpsborg og Nedre Glommaregionen har et bærekraftig og framtidsrettet næringsliv	Nedre Glommaregionen oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion	Næringslivet har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer
Opplevelser for livet			
Slik vil vi ha det:			
Innbyggerne i Sarpsborg skaper og deltar i aktiviteter	Sentrum er samlingspunkt og drivkraft for opplevelser	Sarpsborg har gode muligheter for naturopplevelser, rekreasjon og mosjon	Byen har et rikt kulturtilbud

I kapittel 4.6 presenteres tiltak som prioriteres de neste fire årene. Alle tiltakene skal bygge opp under visjon, ambisjoner og mål i samfunnsplanen og bærekraftprinsippene.

4.3 Analyse

Ved inngangen til 2022 hadde Sarpsborg 58 182 innbyggere. Kommunen hadde en befolkningsvekst på 1,47 % i 2022, noe som tilsvarer 856 personer. Tabellen under viser at ambisjonen om 1,2 % gjennomsnittlig befolkningsvekst per år ble innfridd i 2019, 2021 og 2022, og nesten innfridd i 2020.

Fødselsoverskuddet i Sarpsborg var negativ med -35 innbyggere i 2022. Nettoinnflyttingen var 889 personer. 3 399 personer flyttet til Sarpsborg i 2022, mens 2 510 flyttet ut.

År	Befolkning 1. januar	Fødselsoverskudd	Nettoinnflytting	Folketilvekst	Prosentvis vekst
2017	55 127	46	375	416	0,8 %
2018	55 543	-8	460	454	0,8 %
2019	55 997	54	673	735	1,3 %
2020	56 732	28	608	640	1,1 %
2021	57 372	74	731	810	1,4 %
2022	58 182	-35	889	856	1,5 %

Samfunnsplanens ambisjon om befolkningsvekst legger til grunn at vekst i befolkningen bidrar til sosial og økonomisk bærekraft. Det er imidlertid nødvendig med balanse mellom unge og eldre, og at en tilstrekkelig andel av befolkningen er yrkesaktive.

Befolkningsvekst i sentrum

Av den totale befolkningsveksten i Sarpsborg var 21,2 % i sentrumsområdet. Arealplanen og sentrumsplanen tilrettelegger for at 40 % av befolkningsveksten i kommunen fram mot 2030 skal skje i sentrumsområdet. Befolkningen i sentrumsområdet økte med 2,0 % i 2022¹, noe som er høyere enn i 2021 da veksten i sentrum utgjorde 1,7 %.

Befolkningssammensetning

Sarpsborg er en multikulturell by. Innvandrerbefolkningen økte med 866 til 13 830 personer i 2022. (Tall fra SSB) Uten dette bidraget ville befolkningsveksten for Sarpsborg vært negativ (-10 personer) i 2022.

Per 1. januar 2023 var innvandrerbefolkningens andel av innbyggerne i Sarpsborg 23,43 %, mens landsgjennomsnittet var på 19,88 %. Veksten i innvandrerbefolkningen i Sarpsborg skyldes i hovedsak innenlands tilflytting. Primærbosetting og familiegjenforening stod for 209 av veksten i innvandrerbefolkningen. Det var flyktninger fra Syria (203) og Ukraina (141) som bidro mest til økningen i innvandrerbefolkningen.

Per 1. januar 2022 var 30,1 % av innvandrere i Norge flyktninger, mens tilsvarende andel i Sarpsborg var 49,5 % (tall fra IMDI).

Mange innvandrere er godt integrert, og utgjør viktige ressurser i Sarpsborgs arbeidsliv, samfunnsliv og kultur- og idrettsliv. Samtidig kan sekundærttilflyttende² flyktninger som flytter til kommunen befinne seg i en situasjon uten arbeid eller tilfredsstillende boforhold i Sarpsborg. Dette utløser behov for tjenester og økonomisk støtte fra kommunen, fordi staten i liten grad kompenserer kommunens kostnader til sekundærflyktninger. Konsekvensen for kommunens budsjett er at det kan brukes mindre penger på kommunens tjenester for øvrig eller på investeringer.

Alderssammensetningen i befolkningen i Sarpsborg i 2022 viser at 23 % av befolkningen befinner seg i aldersgruppen 0-19 år, 60 % av befolkningen er i yrkesaktiv alder mellom 20-66 år, mens 17 % av befolkningen er over 67 år. Sarpsborg har 2,16 personer per husholdning.

¹ Tallene er hentet for 1.2.2021 og 1.2.2022.

² Flyktninger som opprinnelig er bosatt i andre kommuner.

Prognose for befolkningsutvikling i Sarpsborg kommune per 31.12.2022

År	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Endring 2024- 2027
0 år	562	571	572	576	581	585	591	595	599	603	609	1,8 %
1-5 år	3 003	2 996	3 030	3 043	3 085	3 061	3 070	3 084	3 107	3 132	3 155	3,0 %
6-15 år	7 138	7 151	7 109	6 958	6 894	6 876	6 814	6 786	6 759	6 711	6 681	-3,6 %
16-19 år	2 823	2 791	2 861	3 012	3 013	3 002	3 008	2 902	2 890	2 893	2 869	8,0 %
20-66 år	35 489	35 864	36 037	36 179	36 305	36 453	36 586	36 747	36 848	36 913	36 992	1,2 %
67-79 år	7 288	7 407	7 496	7 519	7 517	7 504	7 575	7 704	7 841	8 032	8 162	1,5 %
80-89 år	2 263	2 414	2 603	2 813	3 038	3 228	3 354	3 477	3 540	3 610	3 704	25,8 %
90 år og eldre	472	480	476	481	500	535	563	586	618	629	675	4,2 %
Total	59 038	59 674	60 184	60 581	60 933	61 244	61 561	61 881	62 202	62 523	62 847	2,1 %

Tabell 1, kilde: SSB/Framsikt: Høy netto innvandring (MMM³): Middels fruktbarhet, middels levealder, middels innenlandsk flytting og høy innvandring.

Ifølge prognosen vil befolkningen i Sarpsborg øke med ca. 2,1 % i handlingsplanperioden 2024-2027.

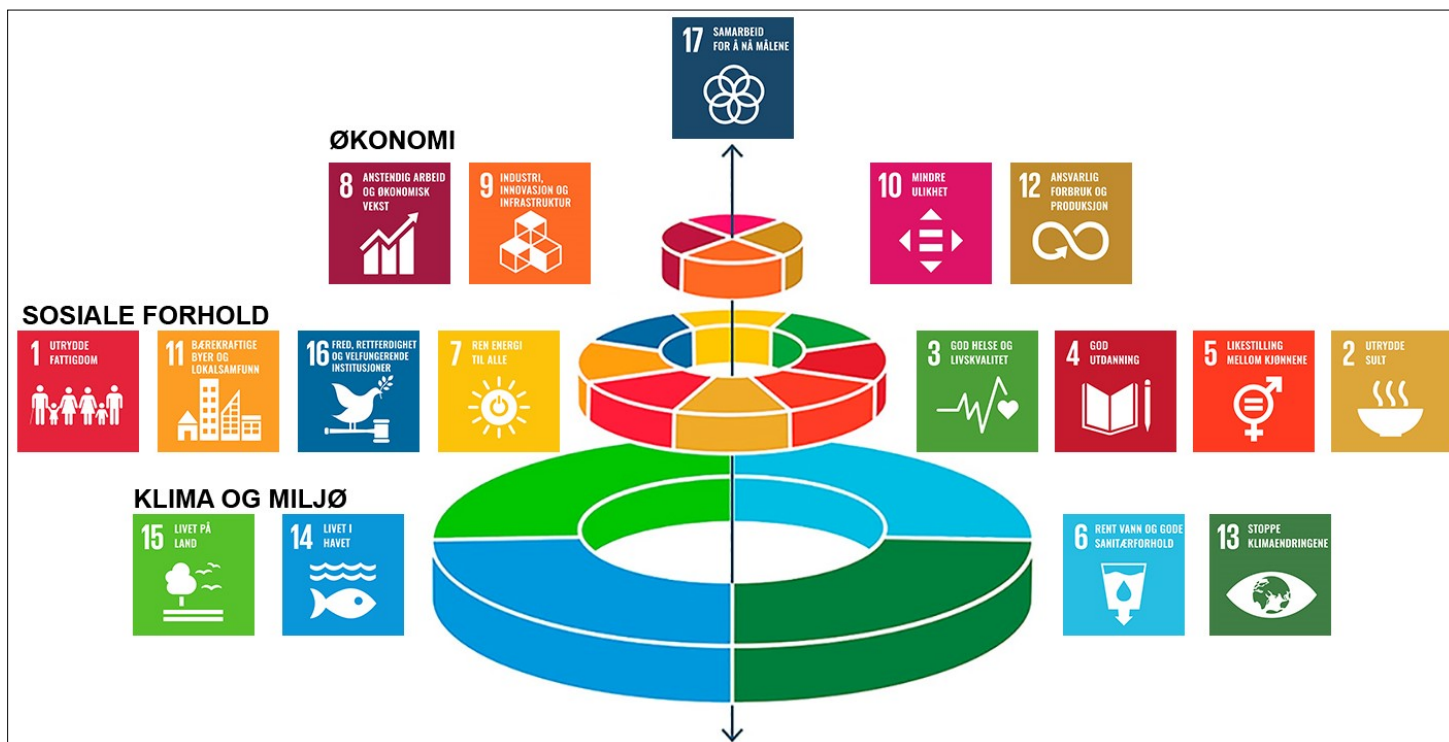
I aldersgruppen 80-89 år viser prognosen en økning på 25,8 % fra 2024 til 2027. Denne økningen skiller seg helt klart fra endringen i de andre aldersgruppene, som i stor grad kun øker med mellom 2 og 8 %. Det er et unntak i aldersgruppen 6-15 år som har nedgang i den kommende fireårsperioden. Tendensene fremover viser at aldergruppen over 66 år øker noe mer enn aldergruppen under 19 år.

Forsørgerbyrden³, som viser hvor mange som er i arbeidsfør alder og bidrar til å forsørge unge og eldre, er en god indikasjon på hvordan aldersfordelingen i kommunen er. Forsørgerbyrden for eldre i kommunen beregnes ved å dele antall personer over 66 år på antallet personer som befinner seg i gruppen mellom 20-66 år (yrkesaktiv alder). Forsørgerbyrden for yngre regnes ut ved å dele antall personer under 19 år, på antallet personer som befinner seg i gruppen mellom 19-66 år (yrkesaktiv alder).

I prognosen for 2024 er forsørgerbyrden for yngre i Sarpsborg 0,37, mens forsørgerbyrden for eldre er 0,29. Dette betyr at det er 29 personer i pensjonsalder per 100 personer i yrkesaktiv alder. Denne eldreomsorgsbyrden øker imidlertid noe fram mot 2033, mens forsørgerbyrden for yngre reduseres

³ Forsørgerbyrden i Sarpsborg for eldre på 0,28 i 2023 innebærer at det er 28 personer i pensjonsalder (over 66 år) per 100 personer i yrkesaktiv alder (19-66 år). Forsørgerbyrden for yngre innebærer at det er 36 personer (under 18 år) per 100 personer i yrkesaktiv alder (19-66 år). Tallene fra befolkningsprognosen for Sarpsborg er lagt til grunn og utregningen følger SSBs modell.

4.4 Bærekraftig utvikling

Figur 4.1 FNs 17 bærekraftsmål

Figuren ovenfor viser bærekraftmålene fremstilt som en hierarkisk oppbygd pyramide som illustrerer sammenhengen på tvers av de 17 målene. De tre sirklene viser hvordan bærekraftmålene kan relateres til de tre dimensjonene av begrepet bærekraftig utvikling; miljømessig bærekraft (miljø og klima), sosial bærekraft (sosiale forhold) og økonomisk bærekraft. Globalt står verden nå overfor utfordringer innen klima, energi, naturmangfold og matsikkerhet. Bærekraftdimensjonene er gjensidig avhengig av hverandre og må sees i sammenheng. Tverrsektorielt samarbeid både på nasjonalt og lokalt nivå er viktig for å løse fremtidige utfordringer. Mål 17 (samarbeid for å nå målene) er derfor satt på toppen, og er et gjennomgående tema. Flere av kommunens satsinger og arbeid strekker seg på tvers av to eller alle disse tre dimensjonene.

4.4.1 Miljømessig bærekraft

Miljømessig bærekraft handler om hvordan vi best mulig tar vare på naturressursene vi har. Dette gjør vi ved å tilpasse oss fremtidige klimaendringer og begrense omfanget av dem, samtidig som vi bevarer naturen. Figur 4.1 viser hvordan klima og miljø danner grunnlaget for de øvrige bærekraftsmålene.

Høy befolkningsvekst er en ambisjon i kommunens samfunnsplan. Dette krever at kommunen tilrettelegger for veksten på en slik måte at den ikke skaper økt press på natur- og energiressursene.

Klima og energi

Klimaendringene er en av vår tids største utfordringer. Gjennom Parisavtalen er det enighet om å begrense den globale temperaturøkningen til under 2 grader, og etterstrebe en økning på under 1,5 grader. Dette krever innsats fra alle, inkludert kommunene. Sarpsborg kommune tar denne utfordringen på alvor og ser at en viktig del av den grønne omstillingen henger tett sammen med energibruk- og produksjon. Gjennom Kommunedelplan for klima og energi 2021-2030 (klimaplanen) har kommunen satt ambisiøse målsetninger for å redusere klimagassutslipp og bruk og produksjon av energi.

Naturmangfold

Ved siden av klimaendringer er nedbygging av natur og tap av leveområder en av de største truslene mot naturmangfold. Kommunene har her en avgjørende rolle i arealplanlegging og samfunnsutvikling. Både samfunnsdelen og arealdelen av kommuneplanen er viktige verktøy for å forvalte Sarpsborgs arealer på best mulig måte.

Kommunedelplan naturmangfold for Sarpsborg kommune ble vedtatt våren 2023. Planen skal bidra til å innfri globale, nasjonale og lokale målsetninger for naturmangfold. Planen skal også være et viktig underlagsdokument for kommende rullinger av kommuneplanens arealdel og kystsoneplanen. Samvirkende effekter mellom klima/klimatilpasning og naturmangfold er viktige aspekter å ta hensyn til i framtidig planlegging.

Rent vann

Rent vann er livsviktig for enkeltindivider, grunnleggende for velfungerende samfunn og en forutsetning for ivaretagelse av det biologiske mangfoldet i naturen. Av Sarpsborgs vannforekomster er det kun rundt 16 % som innfrir miljømålet om god økologisk tilstand etter vannforskriften. Kommunen som sektormyndighet for jordbruk og avløp må fortsette å jobbe med gjennomføring av tiltak for å oppnå miljømålene for vannforekomstene, herunder ivareta sitt ansvar for Oslofjorden. Gode sanitærforhold er også spesifikt knyttet til kommunens arbeid opp mot regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken vannregion. I henhold til vannforskriften skal miljømålet om god økologisk tilstand for alle vannforekomster oppnås innen 2027.

Jordsmonnressurser

Nesten en fjerdedel av Sarpsborgs landareal er dyrket eller dyrkbar mark. I enkelte år produseres mer enn 5 % av Norges matvete i Sarpsborg, selv om mindre enn 0,7 % av landets jordbruksareal ligger her. Sarpsborg er dermed en av enkeltkommunene med størst betydning for norsk matkornproduksjon.

Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark skjer i hovedsak som et resultat av reguleringsprosesser. Gjennom arbeidet med kommuneplanens arealdel jobbes det målrettet for at omdisponering av dyrket og dyrkbar mark skal reduseres sterkt. Siden 2013 har omdisponering av dyrket og dyrkbar mark i Sarpsborg blitt redusert. For å ta vare på matjorda i de tilfellene omdisponering blir vedtatt, utvikler Sarpsborg kommune en veileder

for flytting av matjord. Ved flytting kan jordsmonnet fra omdisponert areal bidra til nydyrking eller styrking av ressursgrunnlaget på eksisterende dyrket, skrinnt mark.

4.4.2 Sosial bærekraft

Den sosiale delen av bærekraftig utvikling handler om å sikre at alle får et godt og rettferdig grunnlag for et meningsfullt liv. Sosial bærekraft oppnås gjennom innbyggernes opplevelse av tilhørighet til nærmiljøene og lokalsamfunnet, gjennom sosiale nettverk, kulturelle møteplasser og arenaer. Her knyttes forbindelser mellom mennesker, verdener, ideer og tankesett. Her møtes, opplever, og samskaper vi på tvers av etnisitet, alder, yrke og posisjon. Kultur er med på å styrke mellommenneskelige relasjoner, gi livet innhold og til syvende og sist bedre folkehelse.

Ved å satse på barn og unges vilkår for læring, i et helhetlig oppvekstmiljø, gjennom skole, kunst og kultur, idrett og annen aktivitet, kan vi bygge trygge selvbilder der barn og unge kan føle mestring og se seg selv som en ressurs. Trygge selvbilder er igjen avgjørende for å bygge kunnskap, kulturell og sosial kompetanse som fremtidig arbeidsliv vil kreve. Utdanning er avgjørende for arbeidsdeltakelse og helse, og dermed både for kommunens sosiale og økonomiske bærekraft.

Opplevelsene for livet

Kultur og opplevelser er viktig for alle mennesker. Foruten den åpenbare underholdningsverdien man får gjennom film, teater, kunst, musikk, dans og litteratur, gjør også deltakelse i kulturlivet at vi kan tilegne oss erfaringer og kunnskap som fører til økt samfunnsengasjement og i ytterste fall et sterkere demokrati.

Gode kulturopplevelser gjør en by attraktiv og levende, og en attraktiv by tiltrekker seg kreativ og innovativ næring, flere jobber, nye innbyggere og blir dermed til syvende og sist et godt hjemsted. Kulturen spiller med andre ord en stor rolle i det å skape en by det er fint å bo, jobbe og leve i.

Kvalifisering og utdanning

Andelen som gjennomfører videregående opplæring i Sarpsborg er lavere enn i landet for øvrig (76 % i Sarpsborg og 79 % i Norge), og andelen av personer mellom 30 og 39 år med fullført videregående skole eller høyere utdanning i Sarpsborg er lavere enn i landet for øvrig (74 % i Sarpsborg og 81 % i Norge). Frafall i videregående opplæring reduserer mulighetene i arbeidsmarkedet, øker risikoen for uføretrygd og gir dårligere levekår og helse.

Ungdataundersøkelsen for 2022 viser at prosentandelen av ungdomsskoleelever som er fornøyd med skolen de går på, er lavere i Sarpsborg enn ellers i landet. Flere enn landsgjennomsnittet oppgir at de har skulket. Andelen Sarpsborgelever som oppgir at de bruker minst én time hver dag på lekser og annet skolearbeid utenom skolen (ungdomstrinnet) er større enn ellers i landet. De fleste elever oppgir at de opplever å ha lærere som bryr seg om dem, og at de synes de passer inn blant elevene på skolen.

Det har vært en jevn økning i antall minoritetsspråklige barn i barnehagene i Sarpsborg fra 2018 til 2022, og det arbeides aktivt med å øke barnehagedeltakelse for denne gruppen. Introduksjonsprogrammet for flyktninger i Sarpsborg kommune har hatt gode resultater de siste årene, målt i hvor mange som er i utdanning eller arbeid ett år etter at de har fullført programmet. I 2019 var denne andelen 79 %, mens den var redusert til 57 % i 2022. Nasjonalt mål er 60 %.

Trygt lokalsamfunn

Bærekraftmålene 11 og 16 vektlegger å styrke inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige lokalsamfunn, og fredelige, rettferdige og inkluderende samfunn.

Et demokratisk problem er frykten for å bli møtt med hetsende, eller trakasserende ytringer som kan bidra til at mange vegrer seg for å delta i den offentlige samtalearenaen. Økningen i konspirasjonsteorier utgjør en trussel for et bærekraftig og robust demokrati.

FN og Regjeringens handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme (2020) fremhever nasjonalt og internasjonalt samarbeid. Kommunen deltar i internasjonale og nasjonale samarbeid for å sikre kunnskap om globale trender, ivareta demokratiske verdier og samarbeide mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme.

Sarpsborg står sammen om et inkluderende lokalsamfunn uten hatkriminalitet og voldelig ekstremisme – som ivaretar ytringsfriheten og demokratiet, hvor det er rom for ulikhet, og hvor andres gruppetilhørighet ikke oppleves truende. For å oppnå dette er det viktig med parallelt arbeid innen forebygging og beredskap for å sikre grunnleggende verdier som trygghet, menneskerettigheter og demokrati. Et viktig behov er å leve trygt uten frykt for hat og vold.

Levekår

I et sosialt bærekraftsperspektiv har Sarpsborg store og komplekse utfordringer som skal løses. Sarpsborg ligger lavere enn landsgjennomsnittet på de fleste levekårsindikatorene. Andelen (alle aldre) som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt er høyest i landet (13,9 % i Sarpsborg og 10,1 % i Norge), det samme gjelder for andelen barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt (19,2 % i Sarpsborg og 11,5 % i landet).

Befolkningens helsetilstand er også dårligere enn i sammenlignbare kommuner. Det er spesielt viktig å ha fokus på mental helse, rus og kriminalitet.

Kommunen skal jobbe med å utjevne levekårene i Sarpsborg. Mange av utfordringene Sarpsborg står overfor, finner man igjen i Østre bydel, hvor kommunen har igangsatt en områdesatsing. Utfordringene i bydelen er komplekse, og krever at tiltak sees i sammenheng og virkemidler koordineres slik at man får ønsket effekt. Områdesatsingen har som mål å koordinere virkemidlene, prøve ut nye arbeidsformer, bygge kompetanse og få erfaringer som kan benyttes i kommunen for øvrig. På lang sikt kan dermed hele kommunen dra nytte av områdesatsingen.

4.4.3 Økonomisk bærekraft

Den økonomiske dimensjonen av bærekraftig utvikling handler om å sikre økonomisk trygghet for mennesker og samfunn. Økonomisk vekst handler om arbeidsplasser, sysselsettingsgrad, bosted- og næringsattraktivitet og ressursbruk. Næringslivet må ha gode rammevilkår for å utvikle arbeidsplasser, og det må være tilstrekkelig med jobber slik at alle innbyggere med arbeidsevne kan ta del i arbeidslivet. Menneskelige ressurser i lokalsamfunnet må slippe til og gis handlingsrom for å utvikle evner, kunnskap og kompetanse.

Skatteinngang per innbygger

Kommunens inntekter fra innbyggernes skatt er viktig for Sarpsborg. Dersom befolkningsveksten i kommunen også medfører økte skatteinntekter, er dette et positivt aspekt ved befolkningsøkningen. Sarpsborg kommunes skatteinngang pr. innbygger, i prosent av landsgjennomsnittet, har vært forholdsvis stabil fra 2016 til 2021. I 2022 var skatteinngangen på 76,6%, en nedgang på 2,6 prosentpoeng fra 2021.

Kommunene i Norge er ulikt sammensatt med tanke på geografi, alderssammensetning, og levekår. Dette gjør at kostnaden for kommunale tjenester varierer fra kommune til kommune.

Skatteinntektene varierer også til dels mye mellom kommunene. Det at Sarpsborg har en lavere skatteinngang per innbygger gjør det vanskeligere for Sarpsborg å gi et likeverdig tjenestetilbud til våre innbyggere enn andre kommuner. Samfunnsplanen har ambisjon om å øke kommunens skatteinngang per innbygger. Dette kan Sarpsborg oppnå ved at flere blir yrkesaktive, får høyere lønn eller driver næring med større lønnsomhet. Dersom utviklingen går i motsatt retning, vil dette medføre økte utgifter til offentlig finansierte velferdsordninger og dermed press på velferden.

Sarpsborg som attraktivt bosted og arbeidsplass

22 % av boligbyggingen i 2022 har skjedd innenfor sentrumsområdet. Det er en lavere andel enn ambisjonen som er 40 %. Utvikling av sentrum er viktig for å redusere areal- og transportbehovet, skjerme nedbygging av dyrket mark, viktige friluftsområder og viktige habitater for biologisk mangfold.

Kommunens befolkningsvekst kan skyldes flere forhold, som kommunens geografiske plassering sentralt på Østlandet, med tette forbindelser til grensen til Sverige og videre til Europa. Nettverk og klima kan også være medvirkende årsaker til at Sarpsborg er en attraktiv by å bosette seg i. Sarpsborg har lavere kvadratmeterpris for eneboliger og leiligheter enn nabokommuner som Moss og Fredrikstad. Tilgangen på arbeidsplasser kan også være et forhold som trekker nye innbyggere til kommunen. I 2021 og 2022 har Sarpsborg hatt en arbeidsplassvekst på 1,5 %, som er i tråd med målene i samfunnsplanen. I 2022 var økningen innen offentlig sektor på 1,9 %, mens økningen i privat sektor var på 1,1 %.

Attraktivitet styres både av forhold som kommunen kan påvirke, og forhold som ikke kan påvirkes i særlig grad. Arbeidsplassutviklingen i Sarpsborg styres av om næringslivet nasjonalt har vekst eller nedgang, og av bransjesammensetningen i kommunen. Dette kan kommunen i liten grad påvirke.

Arbeidsplassutviklingen påvirkes av befolkningsveksten kommunen har, ettersom flere nye innbyggere etterspør varer og tjenester lokalt. Dette kan kommunen påvirke ved å skape en attraktiv by med etterspørsel etter boliger, og legge til rette for boligbygging. Prognosen for befolkningsutvikling i kap. 4.3.1 forutsetter en boligbygging på over 420 nye boliger per år i gjennomsnitt i perioden 2024-2027. Videre vil urbane kvaliteter, som byliv, varierte møteplasser, kulturopplevelser, parker, natur, gode bomiljø og tjenester med kvalitet ha betydning.

Sekundærbosettingen kan være en stor utfordring for den bærekraftige utviklingen i Sarpsborg kommune, ettersom de sekundærttilflyttede familiene i større grad har behov for kommunale tjenester enn befolkningen ellers. Dette gjelder barnevern, forebyggende tjenester og tilpasning i skole og barnehage.

4.5 Klimabudsjett 2024-2027

Klimabudsjettet er kommunedelplan klima og energi sin fungerende handlingsdel og gir en oversikt over tiltak, tid for gjennomføring og ansvarsfordeling. Det presenterer klima- og energitiltak som gjennomføres av kommuneorganisasjonen, og er et viktig styringsverktøy for å nå klimamålene i kommunen. I tillegg skal klimabudsjettet synliggjøre klimaeffekten av tiltakene, så langt dette er mulig å beregne. For at klimabudsjettet skal være et godt fungerende styringsverktøy, forutsetter det at hele organisasjonen samarbeider på tvers av virksomheter. Det er også viktig at kommunen har et godt samarbeid med innbyggere og

næringsliv, samt regionale og lokale myndigheter. Kostnadene til tiltakene i klimabudsjettet er vedtatt i kommunens investeringsbudsjett for perioden 2024-2027.

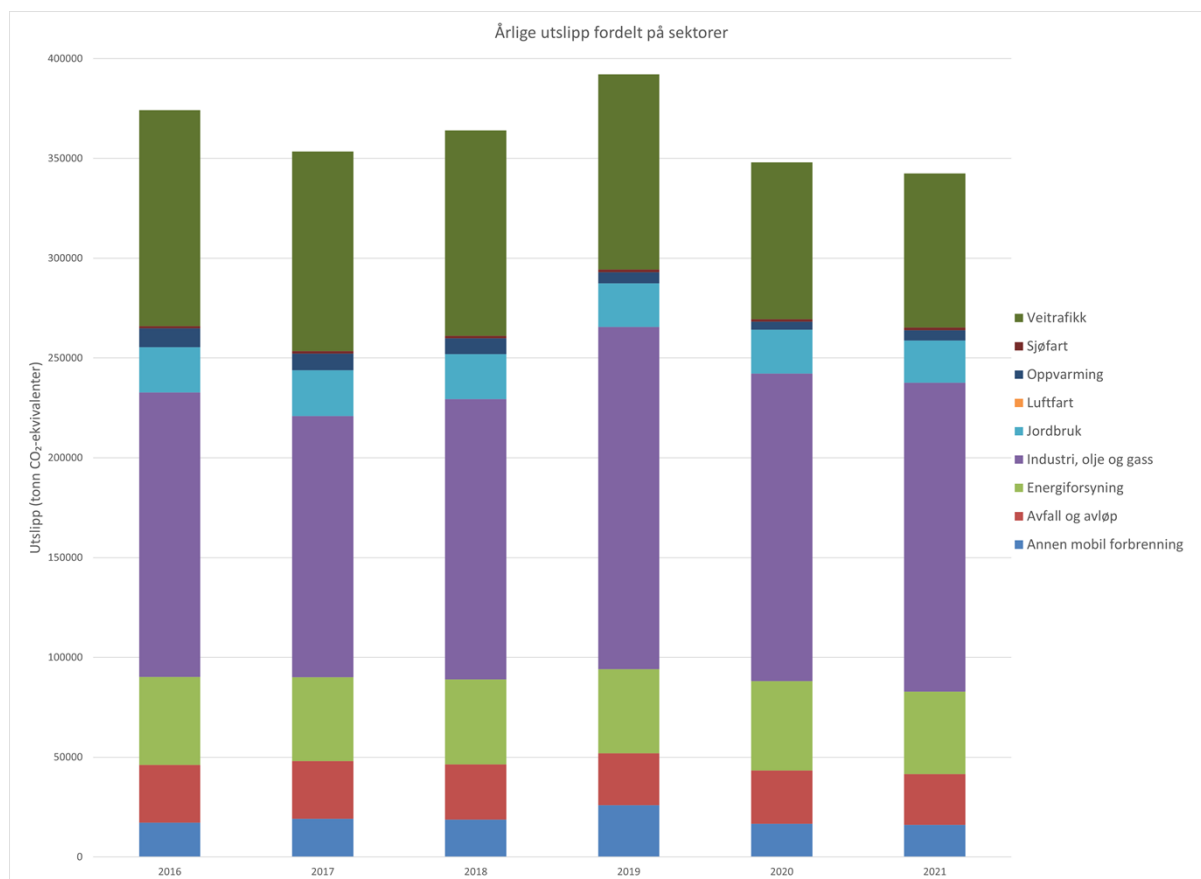
Mål i kommunedelplan for klima og energi

Sarpsborg kommune har satt seg ambisiøse klimamål. Klima- og energiplanen setter føringer for hvordan Sarpsborgsamfunnet skal kutte i utslipp, redusere energibruk, produsere mer fornybar energi og tilpasse seg klimaendringene. Følgende hovedmål er satt:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene i Sarpsborg være redusert med minst 50 % sammenlignet med 2016
- Sarpsborg skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null CO₂-utslipp innen 2050
- Sarpsborg skal bidra til å oppnå det globale lavutslippssamfunnet innen 2050
- Innen 2050 skal all energibruk i Sarpsborg være fossilfri eller avfallsbasert
- Sarpsborg kommune som organisasjon skal være fossilfri innen 2030

Status for klimagassutslipp i Sarpsborg kommune

Miljødirektoratet publiserer årlige beregninger for klimagassutslipp i norske kommuner, med forsinkelse på cirka ett år. Figur 4.2 viser utviklingen i utslippene i Sarpsborg kommune fordelt på ni sektorer i perioden 2016 til 2021. Her ser vi at utslipp av klimagasser er redusert med omtrent 8 % fra 2016 til 2021. I Sarpsborg er det industri, energiproduksjon til industri og veitrafikk som står for den største delen av utslippene. Av figuren ser vi at det er veitrafikken som har hatt den største nedgangen i denne perioden.

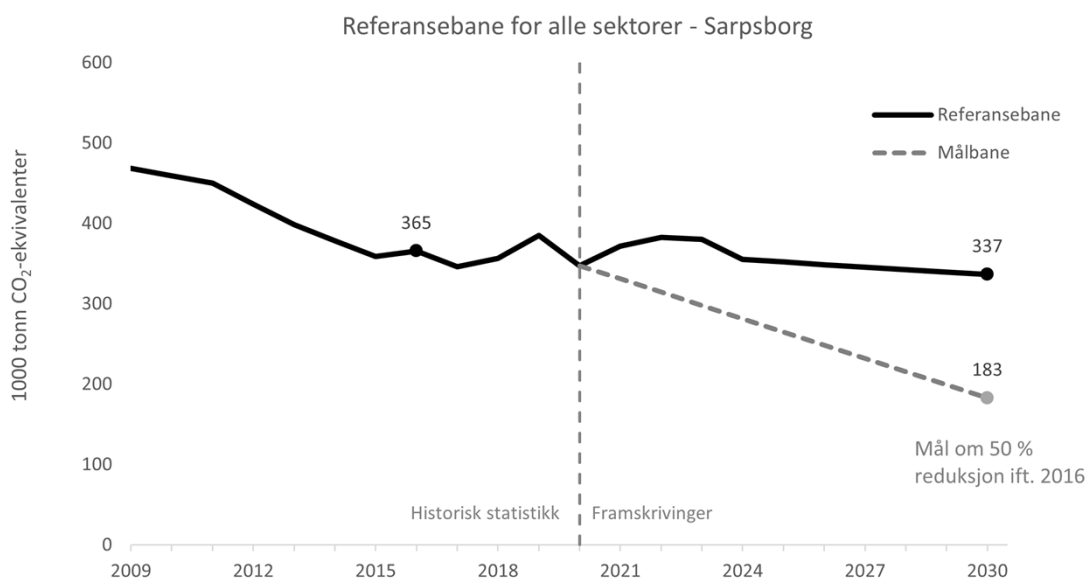

Figur 4.2: Figuren viser sektorfordelte utslipp i Sarpsborg kommune i perioden 2016 til 2021

4.5.1 Framskrivinger

Gjennom Klima Østfold samarbeidet har CICERO Senter for klimaforskning og Transportøkonomisk institutt (TØI) utarbeidet en referansebane for klimagassutslippene i Sarpsborg kommune, fra 2020 til 2030. En referansebane er beregnet, forventet klimaeffekt. Referansebanen er basert på gjennomføringen av den nasjonale, regionale og lokale klimapolitikken som var vedtatt før 01.01.22, og gir et estimat på utviklingen i klimagassutslippene, gitt at det ikke vedtas og gjennomføres nye tiltak.

Figur 4.3 viser den beregnede referansebanen (hel linje) og den nødvendige utviklingen for å nå hovedmålet til Sarpsborg om 50 % redusert utslipp innen 2030 (stiplet linje), sammenlignet med 2016.

Figur 4.3 Referansebane utviklet av CICERO og TØI. Figuren viser beregnede utslipp av klimagasser i Sarpsborg frem mot 2030, gitt at det ikke iverksettes nye tiltak, og en målbane som viser nødvendig utvikling for å nå målsetningen om 50 prosent reduksjon.

Tiltak inkludert i referansebanen:

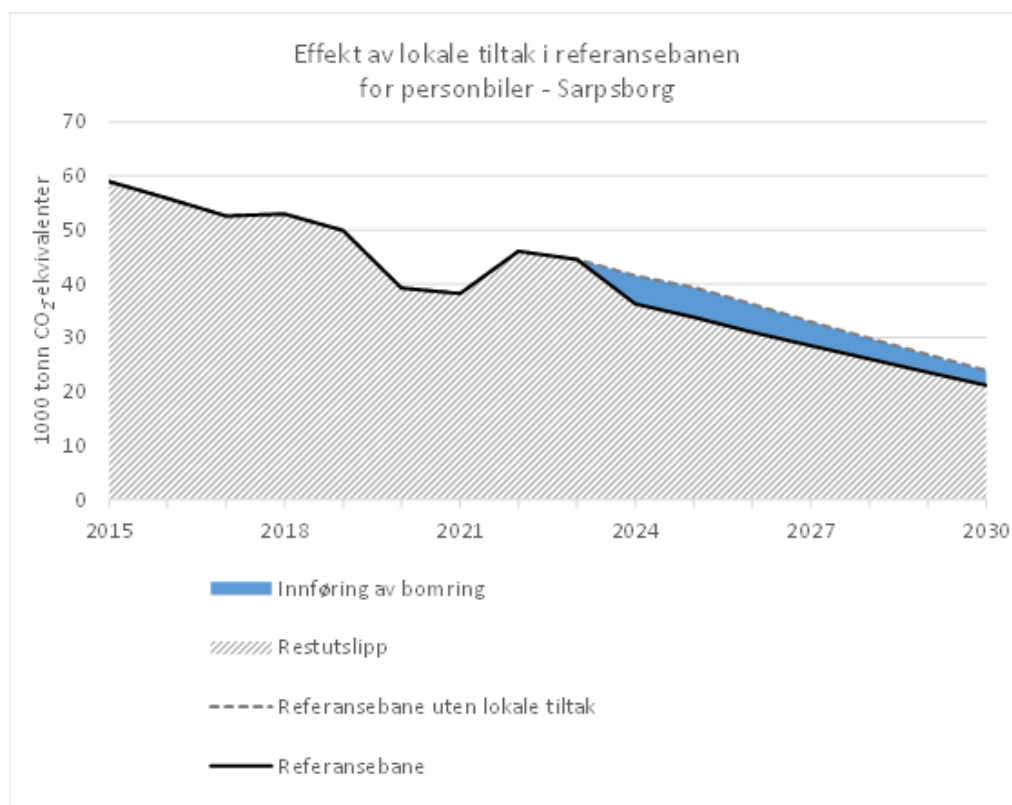
- Nasjonalt omsetningskrav for biodrivstoff til veitrafikk fram til 2022 (nasjonalt)
- Nasjonalt forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger fra 2020 (nasjonalt)
- Nasjonalt forbud mot bruk av mineralolje til midlertidig byggvarme og byggtørk fra 2022 (nasjonalt)
- Nullutslipp/biogass i fylkeskommunale busser (regionalt)
- Bomring (lokalt)

Det er et tydelig gap mellom de forventede utslippene og den nødvendige utviklingen Sarpsborg må følge for å nå målet om 50 % reduksjon av klimagassutslipp innen 2030. For å minske dette gapet kreves det fokus på lokale tiltak, samt en kombinasjon av nasjonale og regionale virkemidler. Et godt samarbeid med innbyggere og næringslivet er en forutsetning for å nå målsetningene i klima og energiplanen.

Effekt av innføring av bomring i Sarpsborg kommune

Fase 1 av Bypakke Nedre Glomma åpnet i november 2019, med bomring i Fredrikstad. I 2024 planlegges det åpning av fase 2, med bomring også i Sarpsborg. CICERO og TØI har laget en egen referansebane for veitrafikk, og effektberegning av bomringen er inkludert i denne. Antatt effekt av bomringen er illustrert i figur 4.4. Den stiplede linjen viser forventet

utslipp fra veitrafikken i kommunen uten tiltak, mens den heltrukne linjen viser forventet utslipp med tiltak. Effekten av bomringen er vist med det blå feltet.

Figur 4.4: Figuren viser fremskrevet effekt av innføring av bomring i Sarpsborg innen utslippssektoren veitrafikk.

4.5.2 Tiltak i klimabudsjettet 2024

Tiltakene i årets klimabudsjett er delt inn i fem ulike tabeller ut fra om de kan tallfestes eller ikke, og type utslippskutt de gir. Den første tabellen omhandler reduksjon av klimagassutslipp, den andre gjelder økt fornybar energiproduksjon, den tredje viser energibesparelse, mens de to siste viser tiltak som ikke er tallfestet. Av ulike årsaker er det ikke alle tiltakene det har vært mulig å tallfeste, men disse tiltakene har likevel en positiv virkning på klimagassutslippene. Klimabudsjettet gir ikke en uttømmende oversikt over igangsatte og/eller planlagte klimatiltak i hele kommuneorganisasjonen. Klimabudsjettet vil forbedres over tid i takt med kunnskapsutvikling.

Tabell over tiltak og virkemidler med tallfestet utslippsreduksjon

Tabellen under viser en oversikt over tiltak og virkemidler med tallfestet utslippsreduksjon. Dette er målbare tiltak hvor klimaeffekten av tiltakene er beregnet. Effekten er beregnet til reduksjon i CO₂-ekvivalenter (CO₂e)⁴, hvilket betyr samlet reduksjon gitt at alle utslippene hadde vært CO₂. Det er noe usikkerhet ved både størrelsen på utslippsreduksjoner og tidspunktet de vil realiseres.

⁴ Se Miljødirektoratets definisjon av Co2-ekvivalenter ([lenke i tekst](#)).

Klimabudsjett 2024-2027 tabell – Tiltak og virkemidler med tallfestet utslippsreduksjon

Sektor	Tiltak og virkemidler	Totalt reduserte utslipp ift. referanseåret 2016 (Tonn CO ₂)			Ansvarlig kommuneområde
		2024	2025	2030	
Vei- trafikk	Fossilfri bilpark 2030 – Sarpsborg kommune ⁵	214	779	2 192	Teknisk
	Øke sykkelandelen i Nedre Glomma til 12 % innen 2030	1 434	2 164	4 058	Bypakke Nedre Glomma
Sum direkte utslippskutt		1 648	2 943	6 250	

Tabell over tiltak og virkemidler med beregnet fornybar energiproduksjon

Sarpsborg kommune skal utvide og oppgradere Alvim renseanlegg. Det nye anlegget skal utnytte ressursene på en langt bedre og mer miljøvennlig måte enn i dag. Alvim renseanlegg skal bli en "ressursfabrikk" som innfrir eksisterende og fremtidige rensekrav. Tiltakene i tabellen under skal gjennomføres som en del av oppgraderingen av Alvim renseanlegg i perioden 2024-2027 og vil bidra til å øke ny fornybar energiproduksjon i Sarpsborg kommune.

I tillegg er det planlagt solceller på flere kommunale takflater. Investeringen i disse gjøres i 2023, men med første driftsår i 2024. Til sammen vil de fire solcelleanleggene ha en årlig produksjon på omtrent 600 MWh, hvilket tilsvarer det årlige strømforbruket til rundt 40 husholdninger. Når alle anleggene vist i tabellen under er ferdigstilt i 2030 vil Sarpsborg kommune ha en årlig fornybar energiproduksjon på 9 036 MWh.

⁵ En forutsetning for at kommunens bilpark skal bli fossilfri er at det finnes tilgjengelig anlegg og forsyning av alternative drivstoff.

Klimabudsjett 2024-2027 tabell – Tiltak og virkemidler med beregnet energiproduksjon

Tiltak og virkemidler	Total fornybar energiproduksjon (MWh/år)			Ansvarlig kommuneområde
	2024	2025	2030	
Solstrøm på tak - Alvim renseanlegg	-	376	376	Teknisk
Biogassproduksjon til strøm og varme - Alvim renseanlegg	-	3 590	4 640	Teknisk
Varmeproduksjon fra rensset avløpsvann - Alvim renseanlegg	-	1 300	3 200	Teknisk
Strøm fra mikrokraftverk på utslippsledning - Alvim renseanlegg	-	221	221	Teknisk
Solcelleanlegg på taket av Borgen sykehjem	113	113	113	teknisk
Solcelleanlegg på taket av Grålum ungdomsskole	165	165	165	Teknisk
Solcelleanlegg på taket Haugvoll sykehjem	127	127	127	Teknisk
Solcelleanlegg på taket av Sandbakken idrettshall	194	194	194	Teknisk
Sum fornybar energiproduksjon	599	6 086	9 036	

Tabell over tiltak med beregnet energibesparelse

Å bytte til energieffektiv belysning er en enkel og effektiv måte å redusere energiforbruket på. Innføring av energieffektive belysningsløsninger vil frigjøre energi. Dette er viktig for å imøtekomme et økt energibehov etter hvert som byen vokser og samfunnet blir mer elektrifisert.

Estimert energibesparelse for perioden 2024 – 2030 ved utskifting av gatelys er vist i tabellen under. Det er noe usikkerhet knyttet til tallene og disse må justeres i løpet av den gitte tidsperioden. Usikkerheten er først og fremst knyttet til fremdriften i utskiftingen av armaturer, og til energiforbruk av gamle kabler, sikringer og kontakter.

Klimabudsjett 2024-2027 tabell – Tiltak og virkemidler med estimert energibesparelse					
Sektor	Tiltak og virkemidler	Total energibesparelse (MWh/år)			Ansvarlig kommuneområde
		2024	2025	2030	
Energibesparelse	Utskifting av eksisterende gatebelysning til LED	984	1 477	1 969	Teknisk
Sum energibesparelse 2024-2030				10 982	

Tabell over tiltak og virkemidler som ikke er beregnet

I tabellen under er det listet opp ulike tiltak som har en positiv påvirkning på Sarpsborg kommunes reduksjon av klimagassutslipp, men som ikke kan tallfestes ennå.

Klimabudsjett 2024-2027 tabell - Tiltak og virkemidler som ikke er beregnet		
Tiltak/virkemidler	Beskrivelse	Ansvarlig kommuneområde
Miljøfyrtårn-sertifisering etter hovedkontor-modellen	Miljøfyrtårn er et konkret og effektivt verktøy for innføring av miljøledelse og sertifisering, som hjelper private og offentlige virksomheter til å ta miljøansvar. Det er ulike kriterier for ulike virksomheter.	Samfunn/alle kommuneområder
Ettersorteringsanlegg for restavfall	Østfold Avfallssortering IKS (ØAS) er etablert. Eiere er Sarpsborg, Halden, Fredrikstad, Rakkestad og Hvaler kommuner, i tillegg til de to interkommunale selskapene Indre Østfold Renovasjon IKS og MOVAR IKS. ØAS skal bygge og drive ettersorteringsanlegg for restavfall fra hele regionen. Anlegget planlegges satt i drift i 2026. Ettersorteringsanlegget vil øke andel utsortert plastemballasje som går til materialgjenvinning.	Teknisk
Utsortering av matavfall	Det er planlagt oppstart for innsamling av matavfall i separat beholder i Sarpsborg kommune fra høsten 2023. Kildesortering av matavfall vil fremme utsortering og materialgjenvinning også av andre avfallsfraksjoner. Gjennom biologisk behandling bidrar man til redusert klimagassutslipp. Næringsstoffer, organisk materiale og energi gjenvinnes. Matavfall skal primært utnyttes til produksjon av biogass og biogjødsel.	Teknisk
Digitaliseringstiltak	Etablere digitale løsninger som reduserer transport til Servicetorget, kjøring i forbindelse med møtevirksomhet, utskrifter og frakt av internpost.	Teknologi og endring
Alvim renseanlegg (Alvim RA)	Alvim RA skal bli en "ressursfabrikk", og det skal være stort fokus på utnyttelse av ressurser i avløpsvannet og renseanlegget. Det er gjennomført en forprosjektfase med vekt på å redusere klimagassutslippene både for byggefase og driftsfase. For driftsfasen har det i forprosjektet vært fokus på energiforbruk, samt nitrogen- og fosforgjenvinning. I tillegg er det utredet flere mulige klima- og energiløsninger i forprosjektet.	Teknisk

Energibesparelser innen vann og avløp	Tiltak som separering av gammelt avløpsnett, fornying og forbedring av vannledningsnettet og optimalisering av drift av pumpestasjonene vil kunne gi klima-, miljø- og energieffekt fordi mindre spillvann må pumpes og renses.	Teknisk
Solenergi på tak	I klima- og energiplanen ligger det et mål om at det i alle nye kommunale byggprosjekter, skal stilles krav til solenergi (solceller/solfangere) i forprosjektfasen. Solenergi kan stort sett bygges ut uten å komme i konflikt med andre interesser, spesielt hvis anleggene etableres på eksisterende takflater.	Teknisk
Omlegging av kommunens maskinpark til fossilfrie maskiner	Sarpsborg kommune skal nå målet i klima- og energiplanen om en fossilfri maskinpark innen 2030.	Teknisk
Hjem-jobb-hjem	Deltakelse i Bypakkens hjem-jobb-hjem ordning. Ordningen skal med ulike virkemidler stimulere flere til å reise kollektivt, sykle eller gå fremfor å ta bil til jobb.	Organisasjon
Bomring	Det er foreslått et bompenggeopplegg for Bypakke Nedre Glomma som består av 24 bomstasjoner der alle vil ha enveis innkreving av bompenger. Planlagt åpning av bomringen er 1. januar 2024.	Bypakke Nedre Glomma
Trafikksikker kommune	Sarpsborg kommune er godkjent som trafikksikker kommune. Trafikksikkerhet omfatter forebyggende helsearbeid, opplæring og holdningsskapende arbeid. Det å la barna gå eller sykle til skolen er et godt trafikksikkerhetstiltak. Dette er positivt både for miljø, helse og klima.	Teknisk
Helhetlig plan for ledningsfornyelse	Prosjektet vil gi kommunen vesentlig økt kunnskap om ledningsnettet i et område som ansees som kritisk med tanke på overløp, innlekking og infiltrasjon av fremmedvann. Arbeidet vil gi kommunen tiltrengt informasjon om hvordan klimaendringer påvirker ledningsnett, overvannssystem og resipient.	Teknisk
Utskiftning fra lysstoffrør til LED i kommunens bygg	EU har vedtatt å fase ut flere typer lysstoffrør som i dag brukes i mange hjem og på arbeidsplasser. På grunn av dette vil det foregå et kontinuerlig arbeid med å bytte lysstoffrør med LED-lys i kommunens bygg. Dette vil bidra til at energiforbruket går ned.	Teknisk

Aktiviteter som styrker klimaarbeidet

Tabellen under viser aktiviteter som styrker klimaarbeidet, men som er vanskelig å tallfeste.

Klimabudsjett 2024-2027 tabell – aktiviteter som styrker klimaarbeidet		
Tiltak/virkemidler (styrkende og langsiktige tiltak)	Beskrivelse	Ansvarlig kommuneområde
Deltakelse i nettverk	Klima Østfold, Klima Viken, Klimapartnere Viken og Regionalt nettverk for klimatilpasning	Samfunn
Klimafond	Kommunen har et klimafond som benyttes til å gjøre tiltak internt i kommunens virksomheter.	Samfunn
Klimapris	Sarpsborg kommune deler ut to klimapriser årlig. Prisene deles ut til noen som har gjort en ekstra innsats for å bidra til at Sarpsborg omstiller seg til et lavutslippssamfunn. Midler til klimaprisene skal tas fra kommunens klimafond.	Samfunn

4.6 Prioriterte tiltak

4.6.1 Vedtatte styringsdokumenter

Kommuneplanens arealdel 2024 - 2036	
Hovedmål: Hovedmålet for arealutvikling er: «Sarpsborg – en bærekraftig og transporteffektiv kommune med et aktivt sentrum».	
Arealplanen er et verktøy for nå målene i samfunnsplanen. Arealplanen skal bidra til befolkningsvekst og arbeidsplassvekst. Den skal gi disponibelt areal til å dekke framtidige boligbehov, tjenestebehov, teknisk infrastruktur og transportbehov, og den skal sikre natur- og friluftslivsområder. Sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft skal ligge til grunn sammen med nasjonale og regionale føringer.	
Arealplanen skal sikre forutsigbar arealutvikling og være et godt styringsverktøy for detaljplanlegging og byggesaksbehandling.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide områdereguleringsplan bydelssenter Grålum	2024-2026
Kartlegge friluftslivsområder i kommunen	2024-2027
Gjennomføre prøveprosjekt innfartsparkering	2024-2026
Tilrettelegge for batterifabrikk og stort datasenter på Hasle	2024-2025

Tiltak som er tatt ut fra handlingsplan 2023-2026

Kartlegge områder med erosjonsfare i kommunen. Lage et mer detaljert aktsomhetskart for kvikkleireskred.	2024-2025
--	-----------

Kommunedelplan sentrum 2019-2031

Hovedmål: Sentrumsplanen tilrettelegger for at 40% av befolkningsveksten i kommunen skal skje i sentrumsplanområdet. Dette tilsvarer 3500 personer og 2400 nye arbeidsplasser frem mot 2030.

Sentrumsplanen har syv plangrep:

- Vi utvikler en kompakt by med gangavstand til dagligdagse gjøremål
- Vi utvikler sentrumstriangelet med nytt, fremtidsrettet stasjonsområde som motor
- Vi bygger den moderne byen på historisk identitet
- Vi tilrettelegger for urban bebyggelse
- Vi tilrettelegger for fleksibel kvartalsutbygging
- Vi styrker offentlige byrom
- Vi styrker byens attraktivitet ved å sette miljøvennlig transport i fokus

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide og vedta detaljreguleringsplan for Rosenkrantz gate og stasjonsområdet. Gaten skal utvikles til en ny hovedadkomstsgate mellom Sarpsborg stasjon og gågata. Stasjonsområdet skal utvikles til et nytt og effektivt reisetorg og et knutepunkt for byutvikling. Tiltaket inngår i områdesatsing Østre bydel.	2024
Utvikling av kulturkvartalet. Igangsatt prosjekt for å vurdere potensiale for kulturbasert næringsutvikling, blant annet med utgangspunkt i kulturarenaene. Tiltaket inngår i områdesatsing Østre bydel	2024
Oppgradere Pellygata.	2024-2025
Etablere park i kvartal 88. Tiltaket inngår i områdesatsing Østre bydel.	2024-2025
Utarbeide helhetlig plan for ledningsfornyelse avløp og etablering av klimatilpasset overvannshåndtering	2024-2027
Ta i bruk utbyggingsavtaler i byutviklingsprosjekter.	2024-2027

Kommunedelplan for klima og energi 2021-2030

Hovedmål:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene i Sarpsborg være redusert med minst 50 % sammenlignet med 2016.
- Sarpsborg skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null CO₂- utslipp innen 2050 ved både kraftig å redusere utslippene og øke CO₂-fangst i Sarpsborg.
- For å bidra til det globale lavutslippssamfunnet innen 2050 skal Sarpsborgsamfunnet øke ressurseffektiviteten og redusere klimafotavtrykket fra varer og tjenester vi kjøper.
- Innen 2050 skal all energibruk i Sarpsborg være fossilfri eller avfallsbasert.
- Sarpsborg kommune som organisasjon skal være fossilfri innen 2030.

Utvalgte delmål og strategier for å nå hovedmålene:

- Sarpsborg kommune skal jobbe for at det produseres mer fossilfri energi i kommunen.
- Innen 2030 skal kommunens egen kjøretøy- og maskinpark være fossilfri.
- Sarpsborg har en nullvisjon for omdisponering av karbonbindende arealer som jordbruksmark, myr, tareskoger og ålegrasenger.
- I Sarpsborg skal matsvinn reduseres med 50 % i løpet av planperioden. Kommunen skal vurdere klimakonsekvensene i alle saker til politisk behandling der det er relevant.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Delta i pilotprosjekt om arealregnskap	2024
Utrede innføring av mål om arealnøytralitet	2026

Kommunedelplan mangfold, inkludering og likeverd 2016 – 2028

Hovedmål: Sarpsborg er en kommune uten diskriminering og mobbing. Mangfold, inkludering og ytringsfrihet er viktige verdier. Kommunen gir likeverdige tjenester til alle innbyggere.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre åpne mangfoldskonferanser og kompetansetilbud med temaer som utvikler holdninger og kompetanse til likeverd og inkludering	2024-2027
Samarbeide med barnehager om å rekruttere flere barn med minoritetsbakgrunn gjennom blant annet mer bruk av åpen barnehage, utnyttelse av statlige språkstimuleringsmidler og kompenserende tiltak for å bekjempe sosiale forskjeller.	2024-2027
Arbeide for å nå nye målgrupper og styrke det inkluderende arbeidet i kulturskolen gjennom en åpen og mangfoldig arena med ulike produksjoner og aktiviteter til alle kommunens innbyggere.	2024-2027
Sikre mangfoldsperspektivet gjennom hele rekrutteringsprosessen fra utlysning til utvelgelse og ansettelse.	2024-2027

Handlingsprogram for næringsutvikling

Jobbene for framtiden:

Mål i samfunnsplanen: Sarpsborg skal ha minst 33.000 arbeidsplasser i 2030. Dette forutsetter en økning på rundt 6.000 fra 2017 til 2030.

- Sarpsborg og Søndre Viken næringsregion* er et attraktivt område å etablere ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet.
- Sarpsborg og Søndre Viken næringsregion har et bærekraftig og framtidsrettet næringsliv.
- Søndre Viken næringsregion oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion.
- Næringslivet har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer

*Næringsssamarbeidet i Nedre Glomma er utvidet til å omfatte Haldenregionen.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Følge opp den regionale næringsstrategien gjennom deltakelse i regionale næringsutviklingsprosjekter. Målsettingen er å øke regionens næringsattraktivitet i konkurransen mot andre næringsregioner i Norge. Dette gjøres i samarbeid med næringsforeningene og destinasjonsselskapene i Søndre Viken næringsregion.	2024-2027
Stimulere til helsebasert næringsutvikling ved sykehuset på Kalnes. Dette gjøres i tråd med strategier innen smart spesialisering, og i samarbeid med sykehuset, offentlig sektor og etablerte helseklynger.	2024-2027

Tiltak som er tatt ut fra handlingsplan 2023-2026

Følge opp samarbeidet i Osloregionen og Søndre Viken Interkommunale Politiske Råd (SVIPR).	2024-2027
Samarbeide med NAV, næringsforeningene, kommunene i Søndre Viken og andre aktører om å redusere utenforskap gjennom å få folk i arbeid.	2024-2025

Bypakke Nedre Glomma

Hovedmål:

- Nedre Glomma-regionen skal ha nullvekst i personbiltrafikken. Dette innebærer økt andel kollektivreiser og syklist.
- En nullvisjon om ingen drepte eller hardt skadde i veitrafikken
- Utslipptet fra veitrafikken skal reduseres.
- Bedre fremkommelighet og redusert reisetid for kollektiv- og næringstransport
- Utvikle gode knutepunkter for effektive bytter mellom ulike transportmidler

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Følge opp den vedtatte samarbeidsavtalen mellom Sarpsborg kommune, Viken fylkeskommune, Fredrikstad kommune, Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet for felles løsninger av transportutfordringer.	2024-2027
Følge opp prosjektene som har finansiering gjennom statlige belønningsmidler og/eller i Bypakke Nedre Glomma, fase 2.	2024-2027
Følge opp og bidra i Viken fylkeskommunes pågående arbeid med ny bru over Glomma i Sarpsborg (ny Sarpsbru) i reguleringsplan for fv. 118.	2024-2025

Områdesatsning Østre bydel

Hovedmål: Områdesatsningen skal bedre levekårene, utvikle bydelen og gi varige endringer. Arbeidet følger samfunnsplanens mål om å utvikle Sarpsborg til et attraktivt sted å bo, jobbe og oppleve i et bærekraftsperspektiv, samt sentrumsplanens anbefaling om å styrke sentrumstriangelet og utvikle Østre bydel som et kultursentrum med fokus på kultur -, nærings - og offentlige tilbud. Det skal gjøres tiltak med de fysiske omgivelsene, det sosiale miljøet og tjenestene som tilbys i området.

Områdesatsning Østre bydel jobber etter følgende av FNs 17 bærekraftsmål:

- 17 – Samarbeid for å nå målene
- 11 – Bærekraftige byer og lokalsamfunn
- 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- 3 – God helse og livskvalitet

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre områdesatsning i tråd med statlig samarbeid, programbeskrivelse og handlingsprogram	2024-2027
Videreutvikle kvartal 88 som park, nærmiljøanlegg og møteplass for alle aldre	2024-2025
Drifte bydelskontor som møteplass for innbyggerne, en arena for aktivitet, samt en arbeidsplass og kontaktpunkt for områdesatsningens kjerneoppgaver.	2024-2027
Videreføre metodearbeidet «Sammen skaper vi det gode hjemstedet i Østre bydel». Dette er ressursbasert lokalsamfunnsutvikling med vekt på innbyggerinvolvering, myndiggjøring og deltakelse. Hensikten er å utvikle bærekraftige tiltak og prosjekter basert på innbyggernes iboende ressurser.	2024-2027
Videreføre nærmiljøtilskudd for små og store tiltak som kan bidra til et bedre nærmiljø i Østre bydel og som beboer- og velforeninger, frivillige lag og organisasjoner, næringsliv og andre kan søke på.	2024-2027
Videreutvikle plangrep 2 «Sentrumstriangelet» i Sentrumsplanen 2019-2031 med Østre bydel som kultursentrum.	2024-2025
Gjennomføre områdesatsningskonferanse annethvert år med hensikt å være møteplass og medvirkningsarena for alle interessenter i områdesatsningen.	2024-2027
Forsterke kommunikasjonsarbeidet med vekt på visualisering og medvirkning.	2024-2027

Tiltak mot utenforskap

Hovedmål: Motvirke utenforskap* på kort og lang sikt ved å bidra til at flest mulig kan klare seg selv, realisere sitt potensial og skaffe seg arbeid.

Barn som lever i husholdninger med lav inntekt, har i liten grad mulighet til å gjøre noe med situasjonen samtidig som konsekvensene ofte blir store for dem. De deltar i mindre grad i aktiviteter enn andre barn. Dette kan ha ulike følger som:

- ensomhet og opplevelse av utenforskap
- større sannsynlighet for ikke å trives på skolen
- psykiske helseproblemer hos barn – generelt sosial ulikhet i helse
- økt sannsynlighet for at barna selv får lav inntekt når de blir voksne.

Utviklingsarbeidet og tiltakene nedenfor skal medvirke til at barnefamilier ikke skal forbli i en situasjon med vedvarende lav inntekt, men komme ut av det gjennom utdanning og arbeid:

**Personer i utenforskap: personer i alderen 20-66 som er uten jobb, som ikke er under utdanning eller som ikke mottar alderspensjon/offentlig AFP. Personer som mottar trygd er i utenforskap.*

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
--------------------	----------------------------

Videreføre ungdomsfellesskapet på Alvim. Ved bruk av styrkebaserte prosesser (ABCD metoden) skal ungdom lære å utvikle sitt eget nærmiljø og ta aktivt grep om eget liv og helse. Ved å inkludere ungdommene i alle prosesser og beslutninger vil de kunne oppleve mestring og mening, og de vil kunne bidra til å skape aktiviteter for andre ungdommer i sitt nærmiljø. Aktivitetene og tilbudene skal være gratis, inkluderende og uten påmelding.	2024
---	------

Handlingsprogram mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme	
Hovedmål: Sammen skaper vi det gode og trygge hjemstedet	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre prosjektet Ung Motkraft, en styrkebasert allianse som arbeider sammen for et trygt Sarpsborg (finansiert gjennom Gjensidigestiftelsen, Trygg By Norge og Nordic Safe Cities)	2024
Følge opp samfunnet Sarpsborg sitt medlemskap i Nordic Safe Cities.	2024-2027
Utarbeide undervisningsopplegg eller temaforslag for skolene, næringsliv, lag og foreninger for å øke mediekritisk forståelse. Dette er viktig for å forhindre polarisering, hat og utrygghet.	2024-2026
Opprette dialog om trygg debatt med lokale medier, deriblant ytringsfrihet, hatytringer, hatkriminalitet og ekstremisme.	2024
Gjennomføre samling med politi, kommunen og alle trossamfunn om forebyggende trygghetstiltak.	2024

4.6.2 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Planstrategi Sarpsborg kommune 2025-2028	2023	2024
Kommuneplanens arealdel	2017	2024

5. Medarbeider

Sarpsborg kommune er Sarpsborgsamfunnets største arbeidsgiver med ca 4.500 fast ansatte medarbeidere. Kommunen dekker et stort spekter av tjenester innenfor ulike virksomheter og fagområder. Gjennom hver enkelt sitt engasjement og jobbutførelse bidrar vi alle til visjonen: «Sammen skaper vi Sarpsborg», og målet om at Sarpsborg skal være «Et attraktivt sted å bo, jobbe og oppleve».

«Vi i Sarpsborg – plattform for ledelse og medarbeiderskap» beskriver hvordan kommunen som organisasjon ønsker å framstå og bli oppfattet av omverdenen, og har fokus på områdene ledelse, medarbeiderskap og kompetanse. Plattformen beskriver fire viktige verdier; framtidsrettet, respektfull, åpen og troverdig, som alle medarbeidere i Sarpsborg kommune må ta ansvar for å levendegjøre.

5.1 Analyse

Offentlig sektor og Sarpsborg kommune vil omfattes av mange ulike endringsprosesser i årene framover. Bærekraft 2030 skal fremme en dynamisk og endringsdyktig organisasjon, som jobber med kontinuerlig tjenesteutvikling og organisasjonsendring. For å forebygge behovet for store omstruktureringer og nedbemanninger framover, er det viktig med en organisasjon med engasjerte medarbeidere som bidrar til forbedring og utviklingsarbeid, og ledere som tilrettelegger for kompetanseutvikling og mobilisering av ressurser på tvers i organisasjonen, i takt med behovet.

Dette arbeidet forutsetter god forankring, involvering av tillitsvalgte, og systematisk HMS og arbeidsmiljøfokus. Kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for medarbeidernes kompetanse- og karriereutvikling. For å beholde motiverte og produktive medarbeidere, må arbeidsgiver ta den enkeltes behov og ønsker på alvor. Samtidig må den enkelte arbeidstaker ta ansvar for egen kompetanse- og karriereutvikling. For å lykkes med kompetansepolitikken kreves fleksibilitet og individuell tilpasning, økt fokus på god, involverende personalledelse og gode partsforhold. Kompetanse- og karriereutvikling vil være viktige forutsetninger for å jobbe systematisk med å utvikle de ressursene kommunen trenger framover. Det må føres en karrieropolitikk der mobilitet planlegges, følges opp og verdsettes. Virksomhetene må legge opp til helhetlig planlegging og oppfølging av den enkelte for å oppnå de ønskede effektene.

Sarpsborg kommune har i mange år gjennomført opplæringsprogram innenfor både helsefag og barne- og ungdomsarbeiderfaget for egne ansatte. Dette har bidratt til å heve kompetansen for kommunens ansatte i tråd med kravene som stilles i dagens tjenester. For å imøtekomme framtidens kompetansebehov, vil det være behov for kompetanseutvikling utover fagarbeidernivå, og at flere medarbeidere får høyskolekompetanse. Dette må sees i sammenheng med oppgavefordelingen mellom ulike faggrupper og profesjoner. Å mobilisere den kompetansen kommunen allerede har i sine rekker og benytte den der den gir best effekt må prioriteres – rett kompetanse på rett sted, til rett tid. Bedriftsintern opplæring, e-læring og utvikling gjennom erfaringsutveksling og samarbeid vil være viktig for å kunne ivareta utviklings- og opplæringsbehovet framover.

Lærlingeordningen er også en satsing for kommunen, og hvert år er det et stort antall medarbeidere som blir fagarbeidere. Det må jobbes med å nyttiggjøre denne ressursen i større grad, da en svært liten andel av lærlingene blir tilbudt faste, store stillinger etter endt læretid.

Mange virksomheter, spesielt innenfor helse og oppvekst, sliter med et varig høyt sykefravær. Det er også bakgrunnen for IA-avtalens bransjeprogram, med fokus på forskningsbaserte tiltak innenfor disse tjenestene. Ifølge STAMI er ca 38% av sykefraværet arbeidsrelatert, og kommunen sliter med en tidlig uførepensjonering av blant annet sykepleiere. Det er behov for å jobbe enda mer kunnskapsbasert og systematisk med å forebygge arbeidsrelaterte helseplager. Helsefremmende arbeidstidsordninger og kontinuerlig kompetanseutvikling vil kunne bidra til et lengre yrkesaktivt liv og flere som står lenger i jobb.

Det må i større grad tas høyde for fravær, økning i tjenesteomfang og kompetansebehov når det planlegges og bemannes i virksomhetene. Når den faste bemanningen ikke tar høyde for dette, vil bruk av både midlertidig og timelønnet arbeidskraft fortsette å øke, og bruken av både vikarer og bemanningsbyråer blir vanskelig å unngå.

Fokus på rekruttering, kvalifisering, kompetanseheving, heltidskultur, gode arbeidstidsordninger og inkluderende arbeidsplasser er viktige områder for at kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver. Majoriteten i den nye generasjonen medarbeidere ønsker å jobbe i hele, faste stillinger, ha utviklende fagoppgaver, godt arbeidsmiljø og konkurransedyktig lønn. Det er derfor viktig at kommunen tilbyr dette. Implementering av årsturnus i flere virksomheter i helse og velferd, har bidratt til flere store og fulle stillinger, og etableringen av en heltidskultur i flere virksomheter. Heltidskultur er organisasjonsutvikling og kulturendring som tar tid, men årsturnus har startet en trend i riktig retning. Det forventes at årsturnus vil gi positive effekter på både sykefravær, turnover og rekruttering, men dette er gevinster som kommer på lengre sikt.

Kommunen er en arbeidsplass med mange interessante og meningsfylte oppgaver. Det er en organisasjon med gode rutiner og systemer, etablerte arenaer og lojale ledere og medarbeidere. Kommunen representerer mange kvaliteter som ungdom og framtidens arbeidstakere ser etter. For å sikre nødvendig rekruttering til framtidens tjenester må kommunen aktivt markedsføres som en attraktiv arbeidsgiver med spennende og meningsfulle oppgaver. Lærlingeordning, praksisplasser og nært samarbeid med utdanningsinstitusjoner bidrar til at kommunen tiltrekker seg morgendagens arbeidstakere.

5.2 Mål

Medarbeider				
	Resultat			Ambisjon i perioden
	2020	2021	2022	
Mål: Attraktiv arbeidsgiver				
Antall søkere på stilling	8	23	20	> 15
Turnover	11,4 %	13,7 %	13,7 %	< 10 %
Antall lærlinger	89	94	86	115
Antall praksisplasser	220	178	264	520
Tilsetting av lærlinger i faste, fulle stillinger etter endt læretid	2	9	11	5
Mål: Utviklende arbeidsmiljø				
Medarbeiderundersøkelsen – samlet resultat	4,4	4,4	4,3	4,5
Sykefravær totalt	8,5 %	8,7 %	9,1 %	< 7,2 %
Mål: Mindre uønsket deltid og vikarbruk				
Gjennomsnittlig stillingsstørrelse	80,5 %	85,8 %	86,1 %	> 85 %
Antall medarbeidere med stilling under 40 %	505	543	444	< 400
Andel midlertidige ansatte ¹	7,9 %	5,3 %	4,9 %	< 4,0 %
Timelønn til ansatte, årsverk ²	319	332	313	< 250
Andel medarbeidere med fast 100 % stilling	56,3 %	55,6 %	59,6 %	> 60 %

^[1] Antall midlertidig ansatte sett i forhold til totalt antall faste og midlertidig ansatte

^[2] Totalt antall utbetalte arbeidstimer, som ikke er fastlønn, omregnet til årsverk. (Basert på et gjennomsnittlig årstimetall på 1900 timer).

5.3 Prioriterte tiltak

5.3.1 Vedtatte styringsdokumenter

Vi i Sarpsborg, plattform for ledelse og medarbeiderskap i Sarpsborg kommune	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Mål: Attraktiv arbeidsgiver	
Implementere revidert «Vi i Sarpsborg», med fokus på ledelse, medarbeiderskap og kompetanse	2024
Prioritere ressurser innenfor eksisterende lærlingebudsjett til å øke antall lærlinger innenfor virksomhetene i teknisk.	2024-2026
Etablere et felles system og verktøy for onboarding og oppstart for nye medarbeidere og ledere i kommunen.	2024-2025
Etablere et felles, digitalt lederoppfølgingsverktøy, herunder system og struktur for kompetansekartlegging og kompetanseutvikling	2024-2025
Mål: Utviklende arbeidsmiljø	

Gjennomføre prosjektet «Bærekraftige omsorgstjenester» – pilot for gjennomgang av kompetanse i pleie- og omsorgstjenesten for å vurdere omfordeling av oppgaver mellom profesjonene.	2024
Anskaffe og implementere digitalt sykefraværsoppfølgingsverktøy (med mulighet for å identifisere og følge opp arbeidsrelatert sykefravær)	2023-2024
Identifisere og igangsette tiltak for økt nærvær	2024
Mål: Mindre uønsket deltid og vikarbruk	
Styrke kommunens arbeid med heltidskultur, herunder foreta kartlegging av uønsket deltid. Administrasjonsutvalget vil ha en sentral rolle i arbeidet.	2024-2025
Videreføre årsturnus som et virkemiddel for å bidra til målet om heltidskultur og for å sikre nødvendig fagkompetanse.	2024-2025
Vurdere årsturnus i virksomheter utenfor helse og velferd	2024

5.3.2. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Vi i Sarpsborg	2021	2024

6. Økonomi og budsjett

Kapittelet vil redegjøre for kommunens økonomiske situasjon. Sentralt vil være vurderinger rundt gjeldsutvikling, netto driftsresultat og fondsutviklingen.

6.1 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat 2021

Netto driftsresultat er en hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren. Det er driftsinntekter fratrasket driftsutgifter, renter og avdrag. Netto driftsresultat viser hva kommunene sitter igjen med til avsetninger og overføringer til investeringer. Bare gjennom et positivt netto driftsresultat kan det bygges opp egenkapital til framtidige investeringer og økonomiske «buffere». Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren har anbefalt et gjennomsnittlig nivå for netto driftsresultat for kommunesektoren på 1,75 % for å kunne opprettholde en sunn og robust økonomi.

Sarpsborg kommune har lagt dette nivået som sin ambisjon. Sarpsborg kommune har i hovedsak hatt svakere netto driftsresultat enn både gjennomsnittet for landet og kommunegruppe 11^[1].

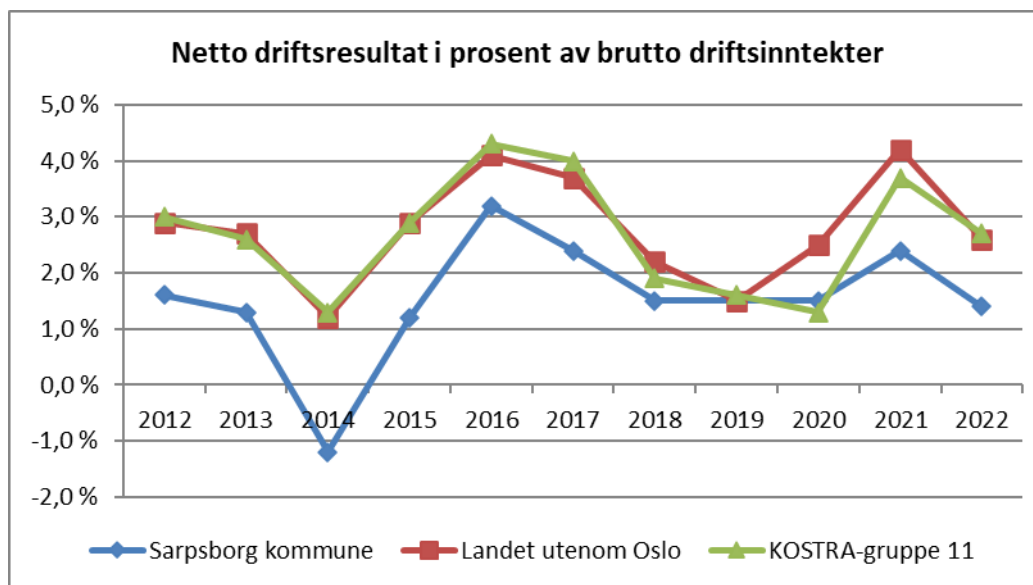
Oversikten nedenfor viser netto driftsresultat de siste fem årene:

Nøkkeltall	2018	2019	2020	2021	2022
Netto driftsresultat	26,0	54,5	58,8	101,4	63,9
Sum driftsinntekter	4 270	4 566	4 762	5 225	5 512,0
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	0,6 %	1,2 %	1,5 %	2,4 %	1,2 %
Årsresultat	30,9	21,6	64,8	74,3	51,0

Netto driftsresultat for Sarpsborg kommune i 2022 ble 1,4% på konsernnivå. Oppdaterte tall fra SSB for 2022 viser at gjennomsnittet for landet, med unntak av Oslo, var på 2,6 %. For KOSTRA gruppe 11⁶ ble tallet 2,7 %.

Figuren under viser at netto driftsresultat for Sarpsborg kommune svinger i takt med Kommune-Norge for øvrig. Endringer i kommuneøkonomien har i stor grad vært sammenfallende med den økonomiske utviklingen nasjonalt og internasjonalt.

⁶ KOSTRA gruppe 11 erstatter tidligere KOSTRA gruppe 13 fra 2020. Kostra gruppe 11 er kommuner med 45 000- 75 000 innbyggere.

Netto driftsresultat 2024-2027

	2024	2025	2026	2027
Netto driftsresultat i mill. kr	41,5	42,0	42,5	43,0
Netto driftsresultat i prosent	0,8 %	0,8 %	0,8 %	0,8%

I 2023 er det budsjettert med et negativt netto driftsresultat i kommunen. Det er budsjettert med bruk av 49,5 mill. kr av oppsparte midler for å få balanse. Fra 2024 og utover i økonomiplanen 2023 – 2027 er netto driftsresultat positivt.

Økonomiske rammer

Kommunens inntekter består hovedsakelig av statlig rammetilskudd og skatteinntekter. Dette er inntekter kommunen kan disponere fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regelverk. De frie inntektene fordeles til kommunene gjennom inntektssystemet.

Det overordnede formålet med inntektssystemet er å utjevne kommunenes forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere. Ved fordeling av rammetilskuddet tas det hensyn til strukturelle ulikheter i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og ulikheter i skatteinntektene (inntektsutjevning).

Frie inntekter er finansieringskilden for det meste av tjenesteproduksjonen i kommunen. I 2022 utgjorde skatt og rammetilskudd om lag 3,85 mrd. kr for Sarpsborg kommune, hvorav skatteinntektene utgjorde 1,8 mrd. kr. Skatteinntektene per innbygger i Sarpsborg utgjorde 76,6 % av landsgjennomsnittet. Inntektsutjevningen i inntektssystemet utjevner forskjeller i skatteinntekter mellom kommunene. Sarpsborg har etter utjevning skatteinntekter på 94,2 % av landssnittet. På grunn av inntektsutjevningen vil en generell økning i skatteinngangen kun for Sarpsborg ha liten innvirkning på kommunens samlede inntekter.

Skatt og rammetilskudd utgjør til sammen om lag 72 % av kommunenes samlede brutto driftsinntekter i budsjett 2023. De resterende inntektene består av brukerbetalinger og andre salgs- og leieinntekter, overføringer, eiendomsskatt og finansinntekter som renter og utbytte fra aksjeselskaper hvor kommunene er eiere. Det er inntekter som kommunene i større grad kan påvirke selv.

Revidering av inntektssystemet

Inntektssystemet for kommunene skulle vært presentert våren 2023. Det legges først frem i egen stortingsmelding våren 2024 og skal gjelde fra 2025.

Finans

Kommuner kan i henhold til kommunelovens § 14-15 ta opp lån for å finansiere investeringer i bygninger, anlegg og varige driftsmidler til eget bruk. I tillegg kan kommunene ta opp lån for videre utlån (Kommuneloven § 14-17).

Kommunens avdrag går opp. Dette må ses opp mot de investeringene som skal gjøres i VAR-tjenestene (vann, avløp, renovasjon), som skal finansieres med økte gebyrer.

Budsjetterte renteutgifter for 2023 er økt med om lag 50 mill. kr sammenlignet med det som var forutsatt i økonomiplanen for 2022-2025, når renteutgifter på investeringer i vann, avløp og renovasjon holdes utenfor.

Startlån er Husbankens låneordning for vanskeligstilte. Ordningen administreres av kommunene. Det er budsjettert med et årlig låneopptak på 300 mill. kr i 2023-2026. Samlet utlån ved utgangen av 2022 var 1 124 mill. kr.

Pensjon

For interne budsjettformål blir det i 2023 benyttet en pensjonssats på 8,00 % for lærere i Statens pensjonskasse (SPK) og 13,50 % for alle øvrige ansatte i Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Tabellen viser utviklingen i pensjonskostnader, premieavvik og akkumulert premieavvik fra Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse (SPK) for perioden 2020 – 2022 og anslag for 2023 og 2024. (Tall i mill. kr).

	2020	2021	2022	2023	2024
KLP					
Pensjonskostnad	261,0	265,6	293,0	308,0	362,1
Årets premieavvik	47,1	195,7	125,1	267,0	152,5
Akkumulert premieavvik	249,5	379,0	425,1	602,5	636,8
SPK					
Pensjonskostnad	39,0	40,0	43,5	45,6	47,7
Årets premieavvik	-2,3	1,8	-0,5	2,6	2,7
Akkumulert premieavvik	-5,7	-1,8	-1,5	1,9	4,6

Samlet pensjonskostnad hos KLP er for 2023 anslått til 308,0 mill. kr. Dette er 15 mill. kr høyere enn i 2022. For SPK er pensjonskostnaden for 2023 anslått til 45,6 mill. kr, som er 2,1 mill. kr høyere enn i 2022.

Premieavvik er avviket mellom det kommunen betaler til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) samt Statens Pensjonskasse (SPK) og det kommunen er pliktig å kostnadsføre i driftsregnskapet.

Andel av tidligere års premieavvik inngår som en del av pensjonskostnaden. Positivt premieavvik inntektsføres i regnskapet og amortiseres (føres som avdrag) over 7 år. Som følge av stadig redusert avdragstid på nye premieavvik, vil det opparbeidede premieavviket som skal dekkes inn øke i årene framover. Som vist i diagrammet under øker de samlede avdragene på premieavviket hvert år, noe som igjen medfører en økt pensjonskostnad.

Diagrammet viser amortisert premieavvik for perioden 2022 – 2026.

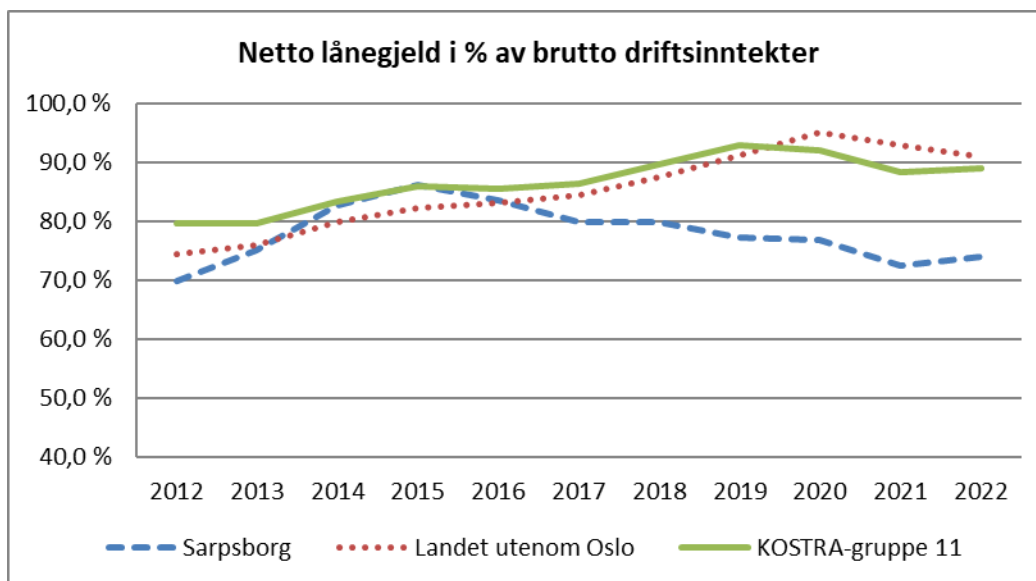
Premieavviket for 2023 i KLP er anslått til 267,0 mill. kr. Dette er et anslag som vil endres gjennom året når blant annet lønnsvekst og pensjonistoppgjøret blir kjent.

Saldo på premiefondet til Sarpsborg kommune er for tiden på 263,9 mill. kr. Beløpet kan bare benyttes til betaling av kommende pensjonspremier. Det planlegges for at bruk av fondet skal sørge for at kommunen ikke skal ha noen stor kostnadsøkning til pensjon i årene som kommer.

Gjeldsgrad

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (gjeldsgraden) er et uttrykk for hvor stor gjeldsbelastning kommunen har i forhold til sine inntekter. Diagrammet på neste side viser utviklingen i netto lånegjeld i forhold til kommunens samlede driftsinntekter siden 2012^[3].

Netto lånegjeld (konsern) i forhold til kommunens driftsinntekter i 2022 var på 74,0 %, tilsvarende var det 72,6 % i 2021. Sarpsborg kommune hadde ved utgangen av 2022 en netto lånegjeld som var lavere enn både KOSTRA gruppe 11 hvor tallet var 89,0 % og gjennomsnitt for landet utenom Oslo hvor tallet var 91,0 %.

Kilde: SSB, KOSTRA nøkkeltall

Norske kommuner har høy kredittverdighet og har etter staten og statsforetak de beste lånebetingelsene i kredittmarkedet. Kommunen kan derfor normalt plassere midler innenfor rammen av reglene i finansreglementet om plassering av kortsiktig likviditet til en høyere rente enn det kommunen betaler på sine innlån.

Tabellen under viser en del sentrale nøkkeltall for kommunens lånegjeld.

Nøkkeltall (beløp i mill. kr)	2022	2021	Renteeksponert gjeld (beløp i mill. kr)	2022	2021	Endring
Total investeringsgjeld	4 204	3 869	Brutto driftsinntekter	5 512	5 225	
Vektet gjennomsnittrente	2,54 %	1,80 %	Samlet lånegjeld	5 342	4 915	427
Rentebindingstid	0,40 år	0,70 år	- lån til vann, avløp og renovasjon	1 456	1 204	252
Rentebinding under 1 år	84,5 %	83,2 %	- lån med rentekompensasjon	189	211	-22
Kapitalbinding	18,4 år	9,1 år	- videreutlån	1 137	1 046	91
Kapitalbinding under 1 år	38,1 %	37,2 %	- ubrukte lånemidler	300	285	15
			Renteeksponert gjeld	2 260	2 169	91
			I prosent av brutto driftsinntekter	41 %	42 %	
			Fast rente	650	650	0
			Rentesensitivitet (1 %-poeng økning)	16,1	15,2	

Ved utgangen av 2022 hadde kommunen investeringslån på om lag 4,2 mrd. kr. Vektet gjennomsnittrente er gått en del opp siden 2021 og var i 2022 på 2,54 %. Kommunen har en rentebinding på 650 mill. kr som løper frem til februar 2025. Utover det løper all gjeld med flytende rente. Kapitalbindingen har økt betydelig siden 2021 og skyldes at budsjettert låneopptak for 2022 er tatt opp med 40 års løpetid. I tillegg er obligasjonslån på 400 mill. kr som hadde forfall i 2022 refinansiert med 40 års løpetid.

Renteeksponert gjeld økte med 91 mill. kr fra 2021 til 2022 og var på om lag 2,26 mrd. kr ved utgangen av året.

Fondsbeholdninger

Fond er regnskapsmessige avsetninger i tidligere eller inneværende regnskapsår til egenfinansiering av investeringer eller dekning av driftsutgifter i kommende budsjettår. Kommunens fondsbeholdning kan deles i fire; bundne og ubundne driftsfond og bundne og

ubundne investeringsfond. Ubundne driftsfond (disposisjonsfond) kan brukes til både drifts- og investeringsformål. Bundne fond er midler avsatt til bestemte drifts- eller investeringsformål. Størrelsen på fondsbeholdningen sier noe om den økonomiske handlefriheten i kommunen.

Deler av kommunens disposisjonsfond er bevilget til investeringsprosjekter som er under realisering eller forventes å bli realisert i løpet av de nærmeste årene.

Fondsbeholdninger (tall i 1000 kr)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Disposisjonsfond	194 618	284 963	346 598	303 076	356 629	375 071	375 911
Bundne driftsfond	79 754	73 462	60 255	113 565	114 243	111 506	99 440
Ubundne investeringsfond	36 905	18 899	18 899	13 899	18 379	12 906	7 406
Bundne investeringsfond	2 610	3 045	6 257	5 628	14 328	3 222	6 088
Sum fond	313 887	380 369	432 009	436 168	503 579	502 705	488 845

Disposisjonsfondet utgjør per 31.12.2022 375,9 mill. kr, som er en økning på 0,8 mill. kr fra 2021. Av de 375,9 mill. kr på disposisjonsfond er det om lag 326 mill. kr som ikke er formålsbestemt. Det tilsvarer 5,9 % av brutto driftsinntekter, måltallet er fastsatt til 4 %.

I 2023 er det budsjettert med bruk av disposisjonsfond på 49,5 mill. kr for å levere et budsjett i balanse, og ingen avsetning. I perioden 2024-2026 er det lagt inn en årlig avsetning i budsjettet.

6.4 Finansielle måltall og økonomiprinsipper

Bystyret har gjennom økonomireglementet vedtatt finansielle måltall og økonomiprinsipper som skal være førende for arbeidet med budsjett og økonomiplan.

Økonomiprinsippene	Status prinsipp
Kommunens langsiktige planlegging skal ha mål om en bærekraftig økonomisk utvikling som legger FNs bærekraftsmål til grunn og ikke belaster kommende generasjoner (generasjonsprinsippet).	I kommunens økonomireglement er det vedtatt finansielle måltall. Måltallene skal bidra til at økonomien er bærekraftig og at utgifter ikke skyves over på kommende generasjoner.
Det skal over driftsbudsjettet årlig avsettes et beløp som egenkapital i årets/framtidige investeringer. Beløpet skal minimum tilsvare forventet utbytte til kommunen fra eierskap i selskaper, og ikke være under 0,5 prosent av budsjetterte brutto driftsinntekter for kommunen.	Prinsippet innebærer at det skal avsettes minimum 27 mill. kr årlig. For 2024- 2027 skal det avsettes om lag 110 mill. kr som en generell avsetning til disposisjonsfond.
Kommunen skal til enhver tid ha et udisponert disposisjonsfond på minst 4 % av brutto driftsinntekter, som buffer ved et eventuelt driftsunderskudd og til investeringsformål.	Målet vil nås med planlagte avsetninger i planperioden. Per 31.12.22 var udisponert disposisjonsfond på 326 mill. kr, dvs 5,9 %.
Kommunens egenandel til investeringer skal være 10 % på samlet investeringsportefølje ekskl. VARF.	Det er ikke budsjettert med egenandel til investeringer i perioden. Det er imidlertid budsjettert med salgsinntekter av kommunale boliger som inngår som finansiering av investeringene. Prinsippet oppfylles med budsjettert salg.

Kommunen skal ha en andel gjeld som belaster driften som ikke overstiger 52 % av brutto driftsinntekter og samtidig ivaretar generasjonsprinsippet.	Det planlegges med en gjeldsgrad som ikke overstiger 52 % i perioden.
Årlig avsetning til investeringer i prosent av brutto driftsinntekter skal være større enn 0,25	I budsjett og økonomiplan er det lagt inn salg av kommunale boliger. Salget inngår som finansiering av investeringer og erstatter tidligere måltall.
Kommunens økonomiplan for de fire neste årene skal ses i lys av det investerings- og driftsbehov kommunen vil ha i et perspektiv på inntil 8 år.	Ved planlegging vurderes demografi og utvikling av tjenestebehov. Investeringer planlegges i et 8-årsperspektiv.
Kommunen skal ha myndiggjorte virksomhetsledere med ansvar for kostnadskontroll og en effektiv bruk og forvaltning av tildelte økonomiske ressurser.	Kommunen har rammestyring. Avvik i virksomhetenes resultat samlet for 2022 var under 3 %.

Det er foreslått å endre det finansielle nøkkeltallet for årlig avsetning til investeringer i den kommende økonomiplanperioden. Det budsjetteres med salg av kommunale boliger som skal benyttes til egenfinansiering av investeringer. Som en følge av dette avsettes det ikke midler fra driften.

Finansielle måltall

Finansielle måltall økonomi		
MÅL: God kommuneøkonomi	Resultat 2022	Måltall
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter ⁷	1,2 %	1,75 %
Samlet avsetning i budsjettet av brutto driftsinntekter	0,1 %	0,50 %
Andel gjeld som belaster driften i prosent av brutto driftsinntekter	41 %	< 52 %
Egenfinansiering av investeringsporteføljen ekskl. VARF per økonomiplanperiode av netto investeringsbehov.	Budsjettmåltall	10 %
Udisponert disposisjonsfond av brutto driftsinntekter	5,9 %	> 4 %
Årlig avsetning til investeringer av brutto driftsinntekter	0,22 %	0,25 %

⁷ Konserntall fra SSB

6.3 Prosjekt Bærekraft 2030

De siste årene har driftsnivået i Sarpsborg kommune samlet i kommuneområdene vært høyere enn budsjetterte inntekter. Kommunen har likevel gått i overskudd som følge av blant annet høyere skatteinntekter og lavere pensjonsutgifter.

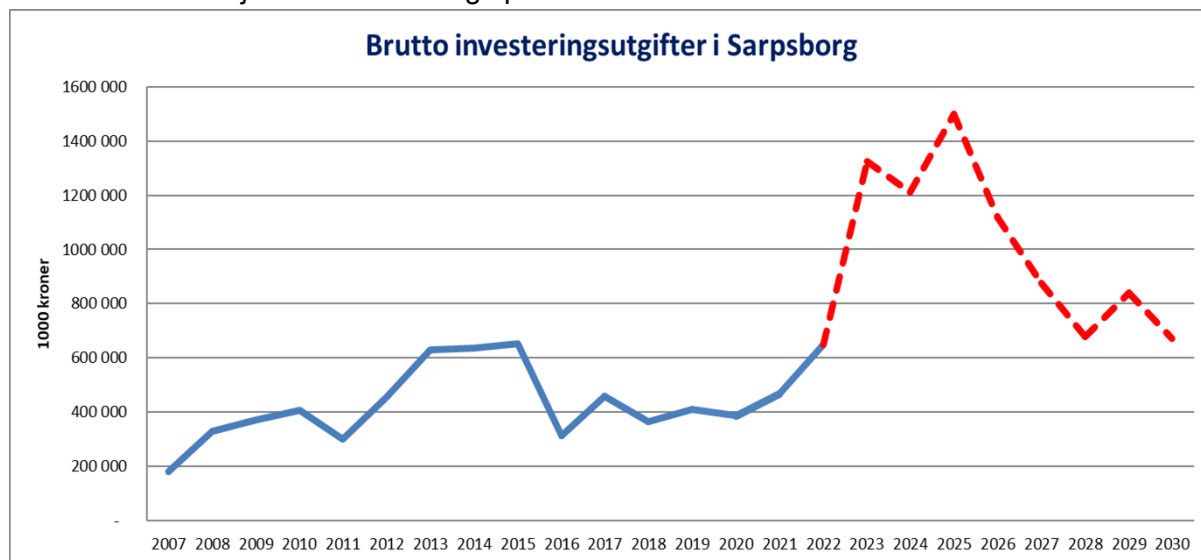
I økonomiplan 2023-2026 er det lagt inn følgende innsparinger som en del av Bærekraft 2030.

Forventet økonomisk effekt av tiltakene				
	2023	2024	2025	2026
Politisk styring	-	0,9	0,9	0,9
Årsverksanalyse Fellestjenester	6,3	6,8	15,5	18,7
Selvkost Samfunn	5,6	8,9	8,9	8,9
Teknisk 2025	2,0	15,0	20,0	20,0
Struktur og kapasitet Oppvekst	0,7	0,9	1,3	1,8
Generell drift Oppvekst	2,0	7,5	9,5	11,0
Spesialundervisning	6,7	17,8	21,4	21,4
Boveiledning	12,9	27,6	27,6	27,6
Hjemmetjenester	6,2	16,6	17,4	17,4
Heldøgn	16,5	48,1	48,1	48,1
Kommunale boliger	-0,4	-0,3	-0,1	0,8
Sum	58,4	149,7	170,4	176,5

7. Investeringer

Kommunal regnskapsstandard regulerer hvilke utgifter som kan føres i investeringsregnskapet. Kravene er at den eiendel som anskaffes skal være av vesentlig verdi og til varig eie eller bruk, dvs. en verdi som overstiger 100 000 kr og har en levetid på minst 3 år.

Diagrammet under viser brutto investeringsutgifter siden 2007. Den prikkete linjen viser kommunens budsjetterte investering i perioden 2023-2030

Fra og med 2021 har investeringsporteføljen blitt planlagt ut ifra at gjelden målt i prosent mot inntektene ikke skal overskride 52%. I bystyresak «Rammer for drift 2022-2025 og investeringer i et 8-års perspektiv» vedtok bystyret nye rammer for framtidige investeringer; *«Det planlegges i et 8-årsperspektiv å holde gjeldsgraden lav. Måltallet for gjeldsgraden fastsettes til 52%.»*

Det legges opp til at måltallet overholdes i hele 8 års-perspektivet. Gjeld som belaster driften vil være alle låneopptak til investeringer som ikke er relatert til vann, avløp, renovasjon, feiing og slam. Disse tjenestene har bystyret vedtatt at skal utføres til selvkost, dvs. at renter og avdrag av investeringene blir belastet forbruker gjennom kommunale avgifter. Gjeld som er sikret gjennom statlige kompensasjonsordninger er heller ikke omfattet.

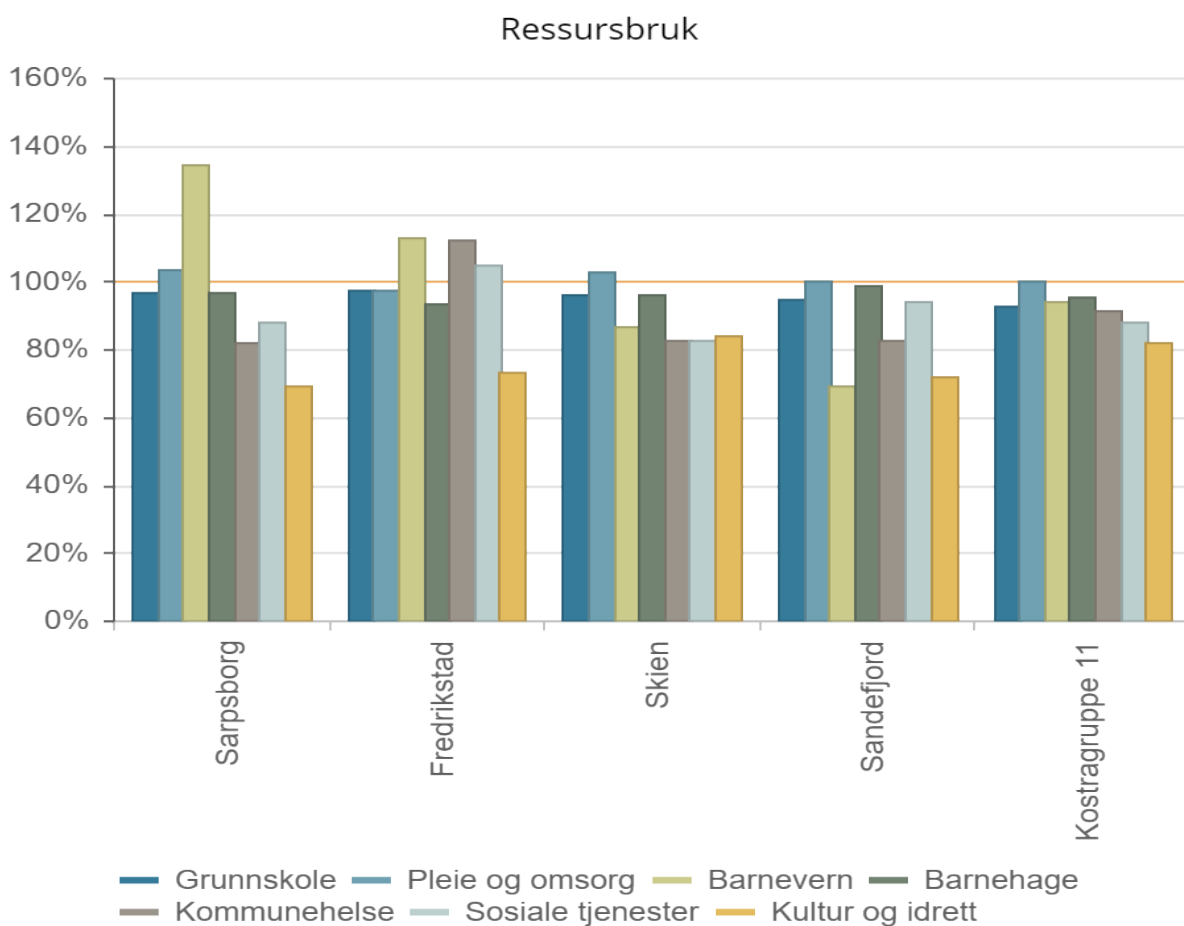
8. Tjenester

Kapitlets innledning tar utgangspunkt i nøkkeltall som påvirker kommunens netto driftsutgifter. Disse tallene viser hvor mye av de frie midlene som brukes til det enkelte tjenesteområdet. I tillegg ses det på om utgiftsnivået øker mer eller mindre i Sarpsborg enn i andre kommuner. Alle verdier er i relative størrelser, målt mot snittet i kommunegruppe 11 (den røde linjen). Gruppen omfatter kommuner med innbyggertall fra 45 000-75 000 innbyggere.

Prioritering

Prioritering sier noe om hvor mye av egne penger kommunen velger å bruke på de enkelte tjenesteområdene. En tjeneste kan sies å være høyt prioritert når en kommune bruker en relativt stor andel av sine ressurser på en bestemt tjeneste. I vurderingen av forskjeller i prioritering mellom ulike kommuner er det momenter som kan bidra til å forklare eventuelle forskjeller:

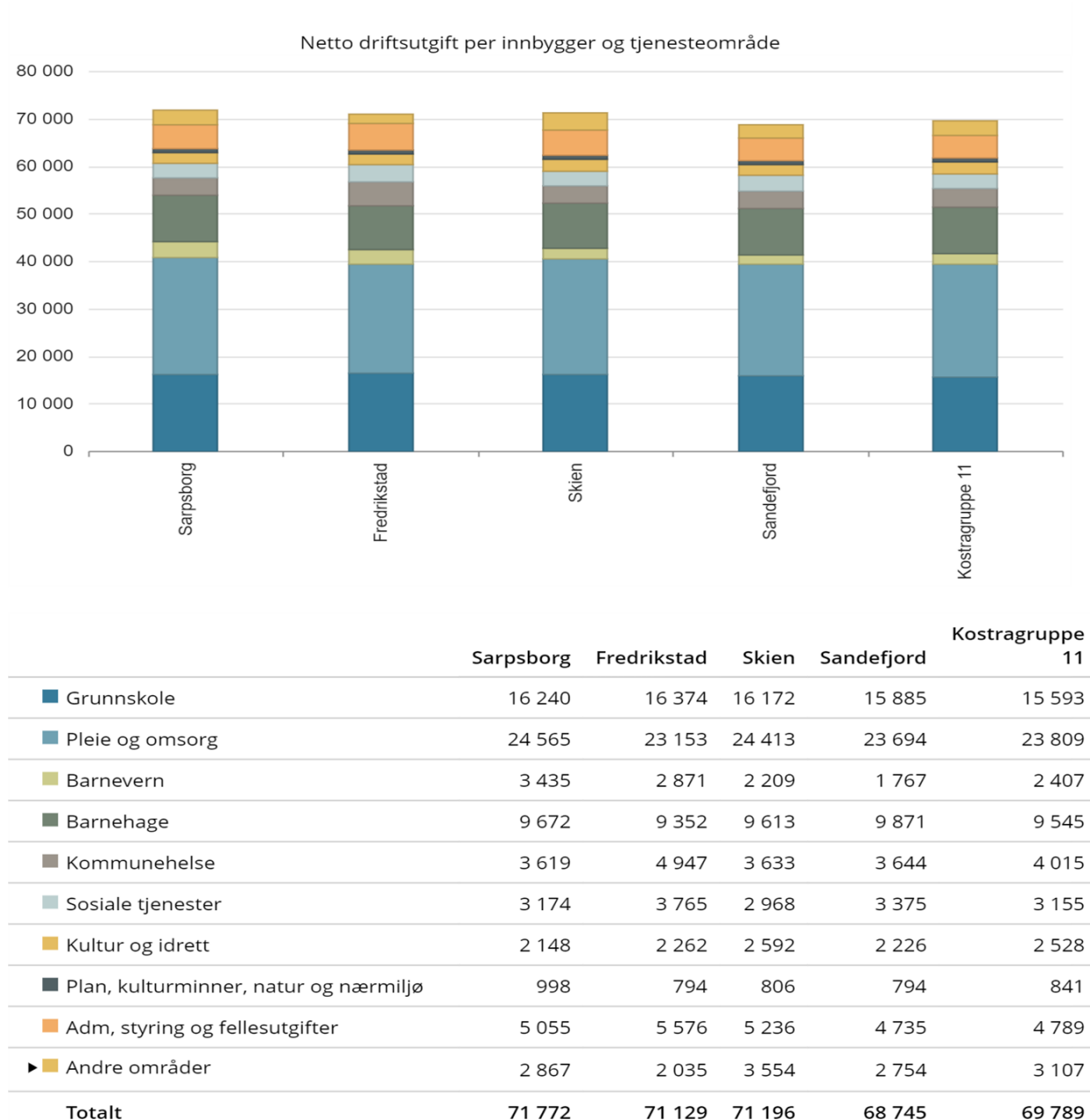
- Kommunen kan ha et relativt høyt utgiftsbehov til tjenesten. Dette blir delvis korrigert for ved å se på utgifter per person i målgruppen.
- Kommunen kan ha valgt å prioritere en tjeneste høyt på bekostning av andre tjenester. For å få informasjon om dette kan det være interessant å se på hvor stor andel av utgiftene som går til ulike tjenester, eventuelt korrigert for utgiftsbehov. Det siste kan delvis avhjelpes ved å se på kommuner innenfor samme KOSTRA-gruppe.
- Kommunen kan ha relativt høye eller lave inntekter.

Når søylene i diagrammet ovenfor for Sarpsborg er under 100 prosent, betyr det at ressursbruken er lavere i Sarpsborg enn landsgjennomsnittet.

Figuren viser at ressursbruken for 2 av 7 tjenesteområder i Sarpsborg ligger over landssnittet. Det gjelder pleie og omsorg og barnevern.

I oversikten nedenfor fremkommer det hva Sarpsborg kommune bruker per tjeneste sammenliknet med utvalgte kommuner og KOSTRA gruppe 11. Tallene er korrigert for utgiftsbehov. Utgiftsbehovet for Sarpsborg i 2022 er om lag 2,1% over landssnittet.

8.1 Kommuneområde helse og velferd

8.1.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør helse og velferd med stab	Handlingsplan og budsjett for kommuneområdet, politiske saker, plan og utredning av tjenester, oppfølging av mangfold, inkludering og likeverd, kommunedelplan helse og omsorg, kvalitet og internkontroll, ASVO-plasser, velferdsteknologi og opplæring. Rekrutteringsstrategi og utvikling av tiltak for å rekruttere og beholde strategisk kompetanse i tjenestene. Utvikling av bærekraftige omsorgstjenester.
Virksomhet forvaltning og utvikling	Kjøp, innleie og forvaltning av kommunalt disponerte boliger, Husbankens låne- og støtteordninger, bistand til etablering og oppfølging i bolig, privatavlastning, støttekontakt, omsorgsstønad, tildeling av heldøgns plasser og brukerstyrt personlig assistanse, saksbehandling av dag- og døgntilbud til utviklingshemmede. Pasientkoordinator og barnekoordinator.
Virksomhet helse	Fastlegeordning, LIS 1, legevakt, leger i sykehjem, helsehus og familiesentre, samt kommuneoverlegene. Helsefremming og forebygging innen psykisk helse og rusfeltet, kriminalforebygging, demensteam, Frisklivs-, lærings- og mestringssenter, vaksinasjonskontor, diabetespoliklinikk, fengselshelsetjeneste, kreftkoordinator, miljørettet helsevern og smittevern.
Virksomhet forebyggende tjenester	3 familiesentre med helsestasjon 0-6 år, jordmortjeneste, svangerskapskontroll, skolehelsetjeneste i barne-/ungdoms- og videregående skoler, helsestasjon for ungdom 13-20 år, Herkules helsestasjon for gutter, Ungdomskontakten, familiestøttende tiltak, fysioterapitjeneste barn/voksne, fysioterapeuter med driftsavtale, ergoterapitjeneste barn/voksne og krisesenter.
Virksomhet kompetansesenter rus og psykisk helse	Virksomheten består av 6 team; lavterskel rus og psykisk helse, psykisk helse barn og unge, rus og psykisk helse, senter for rehabilitering og aktivitet, Kirkeveien og FACT og miljøarbeidertjenesten Virksomheten gir tjenester innen rus og psykisk helse- lavterskel og vedtaksbasert. Virksomheten bidrar med undervisning- veiledning til andre virksomheter i kommunen.
Virksomhet kjøkken og kantine	Matproduksjon, utkjøring av varmmat, catering.
NAV	Økonomisk sosialhjelp, råd og veiledning, økonomisk rådgivning, bosetting av flyktninger, introduksjonsordningen, kvalifiseringsprogrammet, midlertidig innkvartering, rådgivning i videregående skole og fengsel. Individuell jobbstøtte.
Heldøgntjenester	332 langtidsplasser og 12 korttids-/rulleringsplasser i sykehjem og 190 boliger i bofellesskap med heldøgns bemanning, avlastningstilbud barn og dagsenter for personer med demens.

Hjemmetjenester	Hjemmesykepleie, hverdagsrehabilitering, praktisk og personlig bistand, dagsenter og avlastning i hjemmet.
Virksomhet helsehus	85 korttidsplasser inkl. palliative plasser, rehabiliteringsplasser, rulleringsplasser og øyeblikkelig hjelp plasser (KAD).
Boveiledning	Bofellesskap for utviklingshemmede med heldøgns bemanning, aktivitetstilbud, ambulerende tjenester, avlastning og botiltak for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Veiledning og opplæring i hjemmet til familier.
Virksomhet barnevern	Vurdering av bekymringsmeldinger, undersøkelser, råd og veiledning, forebyggende hjelpetiltak, familiebaserte tiltak, avlastning, besøkshjem, plassering i fosterhjem og institusjon, ettervern, utredning og forberedelse av saker for fylkesnemnda, akuttarbeid og beredskapsvakt.

Viktige utviklingstrekk			
		Resultat	
Virksomhet/tjeneste	2020	2021	2022
Direktør helse og velferd med stab			
Antall overliggerdøgn for utskrivningsklare pasienter fra sykehuset	85	103	255
Virksomhet forvaltning og utvikling			
Antall bostedsløse	0	0	5
Personer innvilget omsorgsstønad	313	301	256
Virksomhet helse			
Antall ledige listeplasser hos fastleger (gj.snittstall for 2020)	856	1227	370
Antall nytilsatte fastleger/antall fastlegeavtaler i kommunen	5/49	2/50	9/52
Legevakt - responstid telefon innen 2 min.	68,3%	57%	55,6%
Virksomhet forebyggende tjenester			
Brukere av krisesenteret (voksne)	66	52	92
Beboere av krisesenteret (menn)	5	10	9
Beboer av krisesenteret (barn)	28	33	46
Virksomhet kompetansesenter rus og psykisk helse			
Antall søknader rus- og psykiske helsetjenester	1522	1587	1682
Antall pasienter lavterskel	1813	2040	2491
Antall pasienter totalt	3350	3380	3983
Virksomhet kjøkken og kantine			

Antall porsjoner varmmat levert til hjemmeboende pr. mnd.	7040	6 813	6405
Virksomhet NAV sosial			
Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr innbygger	1722	1569	1726
Sosialhjelpsmottakere	1556	1547	1668
Sosialhjelpsmottakere i alderen 18-24 år	302	289	312
Mottakere av introduksjonsstønad	106	88	149
Omsorgstjenester			
Mottakere av pleie- og omsorgstjenester i løpet av året	4730	4835	5063
Heldøgntjenester			
Beleggsprosent heldøgn ordinær langtid	96,64	97,17	98,44
Beleggsprosent heldøgn skjermet	90,03	95,8	97,7
Antall ressurskrevende brukere i sykehjem	6	6	5
Mottakere av plasser på helsehuset	793	949	1078
Mottakere av rulleringsplasser	39	15	11
Hjemmetjenester			
Mottakere av hjemmetjenester	2384	2514	2499
Antall nye mottakere av hjemmetjenester*	875	917	995
Antall tiltakstimer (direktetid med pasient)**	212 774	215 676	219 622
Antall pasienter med hverdagsrehabilitering	149	174	174
Antall pasienter med velferdsteknologi	1521	1647	1648
Boveiledningstjenester			
Antall personer registrert som psykisk utviklingshemmede over 16 år	252	261	274
Herav utviklingshemmede over 50 år	84	86	88
Antall personer totalt som mottar tjenester fra boveiledningstj.	339	338	334
Antall personer som mottar tjenester i bolig med heldøgns tjenester***	173	174	175
Barnevern			
Andel barn med melding (av antall innbyggere 0-17 år)	6,2%	5,7%	6,5%
Andel barn med undersøkelse (av antall innbyggere 0-17 år)	6,4%	6,3%	6,4%
Andel barn med barnevernstiltak (av antall innbyggere 0-22 år)	6,3%	6,5%	6,4%

*Helt nye, eller uten tjenester i 30 dager **Tiltakstimene omfatter praktisk bistand, hjemmesykepleie, hjemmehjelp og natttjenesten. ***Tallet er alle som «bor under tak» i tilknytning til servicebase i boveiledningstjenesten

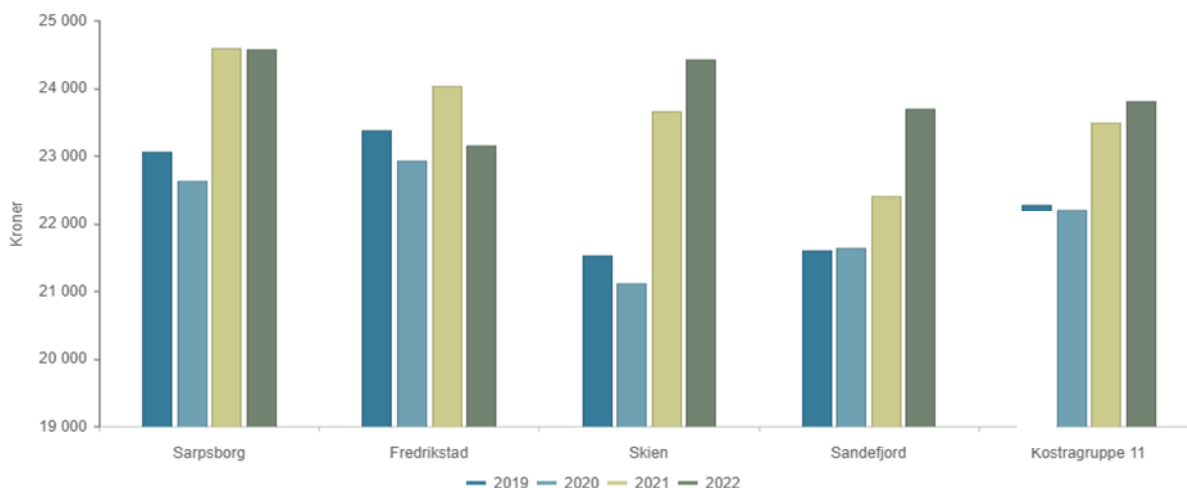
8.1.2 Utviklingstrekk og analyser

Analyser

Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

***) Graf er justert med utgiftsbehov

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	23 063	22 626	24 598	24 565
Fredrikstad	23 365	22 921	24 029	23 154
Skien	21 530	21 110	23 652	24 413
Sandefjord	21 594	21 643	22 396	23 694
Kostragruppe 11	22 265	22 188	23 483	23 809

De siste årene har det vært gjennomført en rekke tiltak for å omstrukturere omsorgstjenestene og redusere trykket på de mest kostnadskrevenne tjenestene. Sarpsborg kommune har en høyere dekningsgrad av heldøgns plasser og høyere utgifter til helse- og omsorgstjenester per innbygger enn sammenlignbare kommuner. Dette må sees i sammenheng med at en høyere andel av Sarpsborgs innbyggere benytter seg av helse- og omsorgstjenester enn i sammenlignbare kommuner. Andelen netto driftsutgifter som går til omsorgstjenester er for 2022 3% høyere for Sarpsborg enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11. Antall brukere av omsorgstjenester i kommunen øker. Samtidig er det en økning i brukere som mottar flere tjenester (tjenestemottakere) og brukere med omfattende hjelpebehov (både i hjemmetjenesten og på institusjon). I 2022 mottok 8,6 % av innbyggerne i Sarpsborg en eller flere helse- og omsorgstjenester. Dette er en høyere andel enn omkringliggende kommuner og landsgjennomsnittet (7,1 %).

Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	12,1 %	11,0 %	10,4 %	10,1 %
Fredrikstad	11,6 %	11,1 %	11,0 %	10,4 %
Skien	10,3 %	10,0 %	10,3 %	9,3 %
Sandefjord	8,5 %	8,5 %	8,7 %	7,5 %
Kostragruppe 11		10,4 %	10,1 %	9,5 %

Andel innbyggere 80 år og over i bolig med heldøgns bemanning.

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	4,3 %	4,4 %	4,0 %	3,9 %
Fredrikstad	1,0 %	0,8 %	0,5 %	0,4 %
Skien	2,3 %	2,3 %	2,3 %	2,1 %
Sandefjord	1,9 %	1,8 %	1,9 %	2,1 %
Kostragruppe 11		3,1 %	3,1 %	3,0 %

Andelen 80 år og eldre som bor på institusjon eller i bolig med heldøgns bemanning er høyere i Sarpsborg enn for gjennomsnittet av KOSTRA-gruppe 11. 10,1 % av innbyggere 80 år og eldre bor på sykehjem, mens 3,9% bor i bolig med heldøgns bemanning. Til sammenligning gjelder dette 9,5% og 3,0 % for KOSTRA-gruppe 11.

Gjennomsnittlig antall tildelte timer i uken, hjemmesykepleie

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	3,10	3,50	3,60	3,80
Fredrikstad	3,70	4,60	4,50	4,80
Skien	4,00	4,30	4,10	13,00
Sandefjord	3,70	3,90	3,80	3,90
Kostragruppe 11		4,10	4,40	5,30

Brukere av hjemmesykepleien har lavere timetall per uke enn gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 11. Dette må sees i sammenheng med blant annet utstrakt bruk av velferdsteknologiske løsninger. Andelen brukere av hjemmetjenester som er 80 år og eldre er noe lavere for Sarpsborg, mens andelen brukere som er yngre enn 67 år er høyere enn KOSTRA-gruppe 11.

Heldøgns- og hjemmetjenester

Sarpsborg har en god dekningsgrad av heldøgns plasser for aldersgruppen 80+. Behovet for heldøgns plasser framover er likevel stort. Andelen eldre over 80 år som er på sykehjem er redusert fra 12 % i 2019 til 10,1 % i 2022. Dette er noe høyere enn for KOSTRA-gruppe 11 (9,5%). Kommunens omsorgstjenester står foran en stor utfordring som følge av at antall innbyggere over 80 år vil øke betydelig. I perioden fram til 2050 vil andel personer 80 år og eldre øke med 142 %, og spesielt er den prosentvise økningen stor for personer 90 år og eldre. Nye Haugvoll sykehjem er under planlegging og skal stå ferdig i 2027.

Økning i andel eldre fra 1.1.2023 i prosent

Tabell: Utvikling i antall eldre frem mot 2050. Utvikling fra 2023

År	Antall innbyggere			Økning i antall innbyggere 80 år og eldre fra 2023	
	80-89 år	90+	Totalt 80 år og eldre	Antall	%

2023	2288	488	2776		
2025	2603	476	3079	303	11 %
2030	3477	586	4062	1286	46 %
2035	3801	801	4602	1826	66 %
2040	4063	1145	5208	2432	88 %
2045	4593	1269	5862	3086	111 %
2050	5205	1516	6721	3945	142 %

Den demografiske utviklingen viser at det vil bli behov for flere heldøgns plasser til eldre, spesielt for personer med demens, men behovet for omsorgstjenester kan ikke løses kun ved å etablere flere heldøgns plasser. Det er behov for å differensiere og tilrettelegge tjenestetilbudene alt etter hvilken fase av sykdommen den enkelte befinner seg i og hva slags familiesituasjon de har. De demografiske endringene og økende forekomst av demens vil kreve en betydelig styrking av de hjemmebaserte tjenestene.

Det er nødvendig å styrke kompetansen, endre arbeidsmetodikk og skape forståelse hos brukere og pårørende om at tjenester i hjemmet kan være et godt alternativ til heldøgns plass. Økt bruk av velferdsteknologiske løsninger er nødvendig for å bedre den enkeltes evne til å klare seg selv i egen bolig og bidra til økt trygghet og livskvalitet.

Antall mottakere av hjemmetjenester har økt noe de siste årene. Gjennomsnittlig tiltakstid pr pasient er lav, men det forventes at det vil bli flere pasienter med omfattende tjenestebehov.

Dekningsgrad 2022 – 2040 - langtids plasser sykehjem og bofellesskap sett i forhold til antall personer 80 år og eldre:

Tabell: Antall heldøgns plasser og dekningsgrad i forhold til innbyggere 80 år og eldre.

	Sarpsborg	Halden	Fredrikstad	Sandefjord
Heldøgns plasser totalt	522	375	512	425
<i>Sykehjemsplasser langtid</i>	332	179	488	325
<i>Heldøgnsbemannet bofellesskap</i>	190	174	24	100
Dekningsgrad 80+	19,1 %	21,9 %	12,7 %	13,2 %

Tabell: Endring av dekningsgrad av heldøgns plasser i Sarpsborg i forhold til innbyggere 80 år og eldre ved samme antall plasser

Dekningsgrad 2023-2040 heldøgn totalt	Antall plasser	2023	2024	2025	2030	2035	2040
Dekningsgrad	522	19,1 %	18,0 %	17,0 %	12,9 %	11,3 %	10,0 %

Reduksjon med 21 plasser i løpet av 2023 har medført noe reduksjon i dekningsgraden, fra 19,9 til 19,1%. Dekningsgraden kan være noe misvisende da flere av plassene, særlig i bofellesskapene, benyttes av personer under 80 år. Samtidig har liggetiden på institusjon gått ned og det er større omløp på plassene enn tidligere. Hvordan plassene i heldøgnsomsorgen benyttes og hva som er liggetiden pr pasient vil påvirke utnyttelsesgraden i heldøgnsstilbudet. Det er viktig at kommunen har gode forebyggende tiltak for å utsette behovet for heldøgnsomsorg. Selv om det er nødvendig å dreie fra heldøgns plasser til tjenester i hjemmet, er det også viktig å ha nok heldøgns plasser. Å ha mange personer med omfattende hjelpebehov boende hjemme kan medføre betydelig økte kostnader for hjemmetjenesten. Flere brukere vil oppta korttids plassene på Helsehuset i påvente av en ledig langtids plass, og det kan bli flere overliggerdøgn på sykehuset.

Levekår og utenforskap

Sarpsborg har store levekårsutfordringer og mange lever i utenforskap. Kommunen skårer dårligere enn landsgjennomsnittet på de fleste levekårs- og folkehelseindikatorer som blant annet utdanning, sysselsetting, inntekt og helse. I en analyse av de 15 største kommunene i Norge er Sarpsborg den kommunen med høyest andel barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt.

Det er en større og økende andel av barnebefolkningen i Sarpsborg, enn i sammenlignbare kommuner og landsgjennomsnittet, som det opprettes bekymringsmelding for og som får tiltak fra barneverntjenesten.

Det er igangsatt overordnede prosesser og prosjekter som på sikt kan bidra til å forhindre utenforskap og bidra til at flest mulig kan realisere sitt potensiale og skaffe seg utdanning og arbeid. En ny kommunedelplan for folkehelse og forebygging "Fra utenforskap til fellesskap" er under utarbeidelse og er planlagt ferdig i planperioden.

Velferdsteknologi

Økt bruk av velferdsteknologiske løsninger er nødvendig for å bedre den enkeltes evne til å klare seg selv i egen bolig og bidra til økt trygghet og livskvalitet. Det har vært en økning i antall pasienter med velferdsteknologi på 23% de siste 3 årene. Pasientene benytter en eller flere av følgende velferdsteknologier: trygghetsalarm, varslings- og lokaliseringsteknologi (GPS), medisineringsstøtte, digitalt tilsyn, digital hjemmeoppfølging, elektronisk nøkkelsystem og sensorteknologi.

Rus og psykiske lidelser

Det er en stor økning og etterspørsel etter tjenester til mennesker med rus- og psykiske lidelser. Økningen sees tydeligst for henvendelser til lavterskeltjenestene. Det er positivt at flere søker hjelp der, da disse tjenestene kan bidra til tidlig innsats og forebygge forverring. Døgnbemannet bolig med 6 boenheter er i drift.

Boveiledning

Levealderen for personer med varig nedsatt funksjonsevne har økt vesentlig gjennom de siste tiårene som følge av medisinsk utvikling og bedret livskvalitet. Antall eldre personer med utviklingshemming øker. Behovet for tiltak og tjenester til barn og unge med nedsatt funksjonsevne er økende, og da særlig behovet for tilpasset opplæring, veiledning og rådgivning til pårørende og familier med hjemmeboende barn og unge. Mange av familiene befinner seg i krevende omsorgssituasjoner, og mange av barna vil ha behov for livslange tjenester.

Bostedsløse

Utviklingen i antall bostedsløse i Sarpsborg har over tid utviklet seg i positiv retning. Dette skyldes i stor grad kommunens innsats med å bistå bostedsløse med anskaffelse, etablering og oppfølging av bolig. Det å ha et bosted gir økt livskvalitet og reduserer kommunens kostnader. Økningen i 2022 må sees i sammenheng med økt bosetting av flyktninger fra Ukraina, som har bidratt til lengre ventetid på varig botilbud. Midlertidig innkvartering benyttes i påvente av fast bolig.

NAV

NAVs samfunnsoppdrag er å få folk i arbeid og aktivitet snarest mulig. Ungdom opptil 30 år, personer fra land utenfor EØS og langtidsledige på dagpenger er spesielt prioriterte grupper. For Sarpsborg kommune har det, i likhet med resten av regionen, vært en nedgang i ledigheten over tid. Andelen helt ledige er per januar 2023 på 3,2%. En av tre helt ledige er under 30 år. Én av fire av de helt ledige er definert som langtidsledige. En sentral årsak til ledigheten er et kompetansegap mellom den lediges kompetanse og arbeidsmarkedets behov. Rask omstillingstakt, lavt utdanningsnivå og høy innvandrерandel utenfor arbeidslivet er blant kjerneutfordringene. Å sikre fleksible, kompetansehevende tilbud er derfor et viktig innsatsområde for NAV, i samarbeid med næringslivet og andre aktører i markedet.

Andel innvandrere har over tid vært stigende i Sarpsborg. Arbeid med bosetting og introduksjonsprogram vil fortsatt være et prioritert innsatsområde i planperioden. De som bosettes har stort bistandsbehov, familiegjenforeninger har økt og Sarpsborg har en høy andel sekundærttilflytting. Dette innebærer behov for sammensatte tjenester og et fortsatt behov for prioritering og videreutvikling av tjenester til denne innbyggergruppen. Det har vært flere bosettinger som følge av flyktningstrømmen fra Ukraina i 2022.

NAV Sarpsborg legger vekt på å ivareta barn og unge uavhengig av hvilken årsak familiene har for kontakten med NAV. Det er igangsatt et arbeid hvor alle saksbehandlere som møter innbyggere som har barn skal kartlegge barnas situasjon. Dette for å forebygge ulikheter mellom barn og unge.

Barnevernet

I 2022 er 703 barn registrert på tiltak. Dette er et stabilt nivå siden 2020. Antall meldinger til barneverntjenesten har økt med 200 fra 2021. Bekymringsmeldinger til barneverntjenesten i «nye saker», hvor barneverntjenesten ikke har pågående undersøkelse eller tiltak, har økt med 19 %.

Barnevernet har økt sin virksomhet på de fleste områder. Utgiftene til fosterhjem og institusjon har økt på grunn av økning i antall plasseringer og flere forsterkede tiltak. Det er også gjennomført en forsterkning av ulike hjelpetiltak som har medført økte utgifter

Tre av fire barn mottok hjelpetiltak i hjemmet mens hvert fjerde barn mottok tiltak utenfor hjemmet, i form av flytting til fosterhjem, institusjon eller bolig med oppfølging. Drøyt halvparten av de som var plassert utenfor hjemmet var frivillig plassert.

I 2022 ble det opprettet ca 15 % flere undersøkelser enn i 2021. Barneverntjenesten opprettet 698 undersøkelser og avsluttet 672 undersøkelser i 2022. Det var fristbrudd i ca 23 % av sakene. Antallet saker per saksbehandler er høyt sammenlignet med landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner.

Det er behov for en fortsatt økt innsats for å styrke foreldrenes evne til å ivareta barn og unge på en god måte, blant annet flere forsterkede forebyggende tiltak som kan settes inn før sakene kommer til barnevernet. Familierådgivning, veiledning og kursing i regi av kommunens familiesentre vil være viktige tiltak. Barnevernet jobber med å endre tiltaksprofilen ved å gi mer omfattende tiltak i hjemmet, innsats rettet mot familie og nettverksarbeid, framfor plasseringstiltak.

Ny barnevernlov ble iverksatt i 2023. Loven skal bidra til bedre barnevernsfaglig arbeid, styrke barns og foreldres rettssikkerhet og bidra til økt vekt på forebygging og tidlig innsats. For å nå de overordnende målsetningene i Oppvekstreformen fra 2022 om at utsatte barn og familier får nødvendig hjelp på et tidlig tidspunkt har Sarpsborg satt i gang et prosjekt som omfatter kommuneområdene Helse og velferd, Samfunn og Oppvekst. Her jobbes det med å forbedre og samordne tjenester, slik at man som barn og foresatt innenfor målgruppen i større grad skal oppleve et samlet sett av kommunale tjenester.

Gjennom oppvekstreformen fikk kommunen nye oppgaver og økt finansieringsansvar for plasseringstiltak i barnevernet. Refusjonsordningen for fosterhjem bortfalt fra 2022, og de kommunale egenandelene for andre plasseringstiltak økte betydelig.

8.1.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Direktør helse og velferd med stab		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Antall overliggerdøgn for utskrivningsklare pasienter fra sykehuset årlig	255	< 100
Virksomhet helse		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Antall klager legevakt	1	< 10
Virksomhet forvaltning og utvikling		
Mål: En trygg bolig for alle		
Totalt antall husstander som bosettes med bistand fra team bolig årlig	115	> 90
NAV		
Mål: Tjenester som fremmer aktivitet og mestring		
Andel av alle mottakere av økonomisk sosialhjelp 18-29 år	33 %	< 30 %
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-29 år (måneder)	5,1	< 5,7
Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram (siste 12 mnd.)	56 %	> 60 %
Heldøgntjenester		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Opplevd kvalitet i sykehjem (beboere) (skala 1-6)	5,0	5,0
Opplevd kvalitet i sykehjem (pårørende) (skala 1-6)	4,6	4,6
Hjemmetjenester		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Opplevd kvalitet i hjemmebaserte tjenester (brukere) (skala 1-6)	5,0	5,0

Andel pasienter over 67 år som har fått kartlagt ernæringsstatus	28 %	80 %
Boveiledning		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Opplevd kvalitet i boveiledningstjenesten (pårørende)	5,0	5,0
Antall utviklingshemmede over 18 år med et kommunalt arbeids- og aktivitetstilbud*	88	<72
Barnevern		
Mål: Redusere saksbehandlingstid		
Andel undersøkelser som behandles innen 3 måneder	77,5 %	> 80 %

*Ønsker primært at flest mulig er i ordinært arbeidsliv

Bo trygt hjemme

Målet med kvalitetsreformen «Bo trygt hjemme» (Meld.St.15) er at alle eldre skal få bedre hjelp og støtte til å mestre livet. «Bo trygt hjemme» handler om de grunnleggende tingene i tilbudet til eldre: mat, aktivitet og fellesskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene.

I november 2017 vedtok bystyret i Sarpsborg kommune kommunedelplan helse og omsorg som omfatter og ivaretar hovedinnholdet «Bo trygt hjemme». Hovedmålet i helse og omsorgsplanen er at helse- og omsorgstjenestene skal bidra til aktivitet, mestring, trygghet og økonomisk bærekraft. Pasientenes behov skal stå i sentrum for endringer og utvikling i helse- og omsorgstjenesten.

Et av kvalitetsreformens satsingsområder er aldersvennlige samfunn. Målgruppen for reformen er alle eldre over 65 år, både de som bor hjemme og de som bor på institusjon. Utgangspunktet for Bo trygt hjemme er å skape et mer aldersvennlig samfunn der eldre lever gode liv og deltar i fellesskapet. Det er da avgjørende at kommunen jobber på tvers av sektorer, samarbeider med private aktører og legger til rette for medvirkning, slik at aktiviteter og tiltak utvikles i tråd med innbyggernes behov.

Kommunedelplan helse og omsorg har flere tilhørende handlingsprogram og plattformer med konkrete tiltak relatert til gjennomføringen av Bo trygt hjemme.

8.1.4 Prioriterte tiltak

8.1.4.1. Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan helse og omsorg – Bo trygt hjemme	
Hovedmål: Kommunens helse- og omsorgstjenester skal bidra til aktivitet, mestring, trygghet og økonomisk bærekraft	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Styrke tjenesten til barn, unge og voksne med rus og/eller psykiske lidelser – faglig og ressursmessig. Sees i sammenheng med Kommunedelplan folkehelse og forebygging, planlagt sluttbehandlet 2024/2025, og Handlingsprogram rus og psykisk helse, planlagt sluttbehandlet i 2024.	2024-2027
Omstrukturere omsorgstjenestene gjennom å styrke hjemmebaserte tjenester med vekt på velferdsteknologi, hverdags-rehabilitering og kompetanseutvikling. Dette omfatter å: • Utvikle en tjeneste som har større vekt på aktiv omsorg, egenmestring og rehabilitering. • Arbeide videre med endring av arbeidsmetodikken i hjemmetjenesten med vekt på forebygging og opplæring for å redusere/utsette behovet for kompenserende tiltak. • Igangsette og implementere flere velferdsteknologiske løsninger som avstandsoppfølging, digitale tilsyn, elektronisk medisineringsstøtte med mer.	2024-2027
Utvide pilotprosjektet Årsturnus med ca 20 nye team fra 2024. Det er pr 2023 iverksatt for 39 team. Årsturnus er et virkemiddel for å nå målet om en heltidskultur og for å sikre nødvendig fagkompetanse.	2024-2027
Videreføre program bærekraftige omsorgstjenester. Programmet omfatter en gjennomgang av arbeidsprosesser og kompetansen i pleie- og omsorgstjenesten for å vurdere annen organisering og oppgavedeling mellom profesjonene. Bærekraftige omsorgstjenester jobber i tråd med de fleste av anbefalingene Helsepersonellkommisjonens rapport «Tid for handling» har anbefalt og er tilknyttet det nasjonale læringsnettverket TØRN. TØRN gir undervisning og veiledning i metoder som blir benyttet i programmet.	2024-2027
Videreutvikle og styrke tverrfaglig kompetanse ved familiesentrene, og arbeidet med samordnede tjenester for utsatte barn og unge. Tiltaket skal motvirke negativ generasjonsoverføring.	2024 - 2027
Etablere arenaer og systemer for samordning og samhandling mellom tjenestene for å sikre gode pasientforløp innad i kommunen, og mellom kommunen og andre.	2024 - 2027

Kommunedelplan struktur og kapasitet i heldøgnsomsorgen – Bo trygt hjemme	
Hovedmål: Å sikre en tilstrekkelig og egnet heldøgnsomsorg som samsvarer med innbyggernes behov.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utvikle Haugvoll-området, herunder vurdere maksimal utnyttelse av tomten. Regulering startet opp i 2021. Behandling av ny reguleringsplan er planlagt høsten 2023.	2024 – 2026
Igangsette byggetrinn 2, Haugvoll, med 60 plasser. 60 plasser vil medføre en utvidelse med 30 sykehjemsplasser sammenliknet med dagens nivå. Det vil være behov for å innarbeide driftsmidler når sykehjemmet tas i bruk.	2025

Handlingsprogram mot vold i nære relasjoner Bo trygt hjemme	
Hovedmål: Forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Videreutvikle foreldrestøttende tiltak (foreldreveiledning og sinnemestringskurs) på tvers i kommunen.	2024-2027
Arrangere årlig temauke om vold i nære relasjoner.	2024-2027
Benytte prosedyren «Sammen mot vold i nære relasjoner» og tilhørende veileder for videreutvikling av handlingskompetanse i å avdekke vold og iverksette tiltak for voldsutsatte og voldsutøvere.	2024-2027
Øke kvalitet og samhandling om vold i nære relasjoner og sikre et likeverdig krisesentertilbud for alle voldsutsatte inklusiv særlig risikoutsatte som i liten eller ingen grad kan beskytte seg selv.	2024-2027
Videreutvikle «TryggEST i Sarpsborg».	2024-2027
Legge til rette for at frivillige organisasjoner kan drive informasjons- og holdningsskapende arbeid om vold i nære relasjoner, også ved å tilby kunnskap om vold og informasjon om hvor innbyggerne kan få hjelp.	2024-2027

Handlingsprogram demens – Bo trygt hjemme	
Hovedmål: Sarpsborg kommune ønsker å gi forutsigbare og individuelt tilpassede tjenester til alle innbyggere med demens og deres pårørende gjennom hele sykdomsforløpet. Tjenestene skal oppleves som koordinerte og preges av kvalitet og kompetanse.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Videreutvikle Sarpsborg som demensvennlig samfunn.	2024-2027
Styrke og utvikle samarbeidet mellom demensteamet og fastlegene i utredningsforløpet av demens.	2024-2025
Styrke og utvikle systematikk i oppfølging av personer med demens og deres pårørende, herunder også tverrfaglig samhandling som bidrar til strukturerte og koordinerte tilbud.	2024-2026
Følge opp og implementere en samarbeidsavtale mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten som sikrer oppfølging av personer med demens.	2024 - 2026
Implementere tiltakspakke demens som arbeidsmetode i hele hjemmetjenesten	2024 - 2025

Fastlegestrategi for Sarpsborg kommune - Bo trygt hjemme	
Hovedmål: Legetjenester av god kvalitet som møter befolkningens behov; effektive tjenester med riktig kompetanse og kapasitet som samhandler godt og er hensiktsmessig organisert. Tidlig innsats og tilrettelegging bidrar til å forebygge sykdom og bedre folkehelsen.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Tilrettelegge for spesialisering i allmennmedisin og samfunnsmedisin, LIS3, - engasjere veiledere med rett kompetanse.	2024 - 2025

Utrede opprettelse av 8.2 avtaler hvor kommunen drifter kontorfellesskap der legene er selvstendig næringsdrivende.	2024-2025
Ansette praksiskonsulent som skal jobbe med samhandling med kommunen og kommunens tjenester.	2024
Sørge for tilstrekkelige ressurser i legetjenesten. Rekruttere og beholde leger.	2024-2027
Utvikle legenes rolle på systemnivå i skolehelsetjenesten.	2024-2025

Handlingsprogram for personell som har deltatt i internasjonal tjeneste	
Hovedmål: Sarpsborg kommune skal være en god kommune å bo i for veteraner	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Videreutvikle samarbeidsforum med lokale veteranorganisasjoner.	2024-2027
Informere og veilede veteraner om aktuelle instanser som fastlege, familiesentre, rask psykisk helsehjelp, spesialisthelsetjenesten.	2024 – 2027
Markere frigjørings- og veterandagen 8. mai med kransnedleggelse og legge til rette for et arrangement for veteraner og pårørende.	2024 – 2027

8.1.4.2. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Brukerundersøkelser (kvalitet) i henhold til plan	2024-2025

8.1.4.3. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Alkoholpolitisk handlingsprogram	2023	2024
Handlingsprogram avlastning og pårørendestøtte	2022	2023
Handlingsprogram psykisk helse og rus	2023	2025
Kommunedelplan folkehelse og forebygging	2023	2025

8.2 Kommuneområde oppvekst

8.2.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør oppvekst	Overordnet ansvar for ledelse av kommuneområdet. Ansvar for handlingsplan- og budsjettarbeid for kommuneområdet, samt plan- og strategiarbeid samt saksutredning til politisk behandling. Oppfølging av virksomhetene i prosjekter, satsingsområder og politisk vedtatte føringer. Administrere offentlig tilskudd til private barnehager.
Virksomhet oppveksttjenester	Virksomhet oppveksttjenester ivaretar forvaltnings-, utviklings- og sikringsoppgaver på oppvekstområdet knyttet til barnehage, skole og tilsyn med fosterhjem. Virksomheten har en sentral rolle i arbeidet med å tilrettelegge, iverksette og følge opp nasjonale og lokale føringer for barnehage og skole på vegne av kommunen og direktør oppvekst. Virksomheten ivaretar også driftsoppgaver som ikke direkte berører sektorens øvrige virksomheter.
Barnehager	Ansvar for å drifte barnehagene i tråd med barnehageloven og Oppvekstplan 2018-2030 Sammen skaper vi Sarpsborg – der barn og unge lykkes. Barnehagen skal i samarbeid med hjemmet ivareta barns behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling.
Grunnskoler	Ansvar for å gi likeverdig grunnskoleopplæring i tråd med Opplæringsloven og Oppvekstplan 2018 -2030 Sammen skaper vi Sarpsborg – der barn og unge lykkes. Opplæringen skal bygge på læreplanens overordnede del og planene for de enkelte fag.
Virksomhet St. Marie læringssenter	Virksomheten er et ressurscenter for barnehager og skoler med ansvar for språkutvikling i barnehage og den flerspråklige opplæringen i skolen. Ansvar for eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne og for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere etter introduksjonsloven.
Virksomhet Pedagogisk psykologisk tjeneste	Ansvar for å bistå med organisasjons- og kompetanseutvikling slik at opplæringa legges bedre til rette for barn og elever med særlige behov. Ansvar for å utarbeide sakkyndig vurdering av barn og elever der loven krever dette. Ansvar for drift av kommuneovergripende alternative opplæringsarenaer, samt undervisning og oppfølging av elever med nedsatt hørsel.
Virksomhet spesialpedagogikk, førskole	Ansvar for å organisere spesialpedagogisk hjelp i tråd med Barnehageloven, til barn i førskolealder, i barnehage eller der de oppholder seg.
Virksomhet Sarpsfossen skole	Ansvar for drift av forsterkede grunnskoleavdelinger og spesialpedagogisk voksenopplæring i tråd med Opplæringsloven og kommunedelplan for oppvekst.

8.2.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
		Resultat	
Virksomhet/tjeneste	2020	2021	2022
Grunnskole			
Antall elever	6 618	6 657	6 757
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (med lokaler og skyss) pr elev	115 655	125 176	133 827
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (uten lokaler og skyss) pr elev	96 939	106 172	112 209
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring	6,6 %	6,4 %	7,4 %
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 1.-10. trinn	6,4 %	6,8 %	6,1 %
Antall elever pr lærerårsverk i ordinær undervisning, 1.-4. trinn ⁸	14,3	13,7	13,6
Antall elever pr lærerårsverk i ordinær undervisning, 5.-7. trinn	16,6	17,1	16,4
Antall elever pr lærerårsverk i ordinær undervisning, 8.-10. trinn	19,6	19,6	20,3
Grunnskolepoeng	41,9	41,3	40,8
Mestringsnivå 5 ⁹ på nasjonale prøver i lesing på 8. trinn	4,9 %	5,4 %	8,6 %
Mestringsnivå 1 på nasjonale prøver i lesing på 8. trinn	11,5 %	12 %	9,9 %
Mestringsnivå 5 på nasjonale prøver i regning på 8. trinn	6,7 %	7,0 %	7,0 %
Mestringsnivå 1 på nasjonale prøver i regning på 8. trinn	9,8 %	10,7 %	9,8 %
Mobbing på skolen, 7. trinn	5,8 %	7,5 %	10,2 %
Mobbing på skolen, 10. trinn	5,9 %	3,7 %	6,2 %
Andel elever m direkte overgang fra grunnskole til v g o	98 %	97,3 %	96,6 %
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	49,2 %	52,1 %	58,6 %
Barnehage			
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	89,6 %	91,6 %	90,1 %
Andel minoritetsspråklige ¹⁰ barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn ¹¹ 1-5 år	77,1 %	82,4 %	83,0 %
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i barnehage (kun kommunale bhg)	5,7	5,6	5,8
Korrigerte brutto driftsutgifter (201) per korrigerte oppholdstimer i kommunale barnehager	61	67,0	67,3
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage	27,0 %	27,3 %	27,3 %

Statistikk på grunnskoleområdet er hentet fra Statistisk sentralbyrå (KOSTRA) og Utdanningsdirektoratet. Statistikk på barnehageområdet er hentet fra Statistisk sentralbyrå.

⁸ Indikatoren *Antall elever pr lærerårsverk* het tidligere *Gruppestørrelse, gjennomsnitt i ordinær undervisning*.

⁹ Det er fem mestringsnivåer, hvor mestringsnivå 5 er høyest og 1 er lavest.

¹⁰ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk (SSB).

¹¹ Førstegangsinnevandrere uten norsk bakgrunn og andregenerasjonsinnvandrere (SSB).

Analyse

Sarpsborg kommunes visjon *Sammen skaper vi Sarpsborg* inviterer til samarbeid mot felles mål. Kommunens Oppvekstplan 2018-2030 synliggjør og forplikter i arbeidet med å legge til rette for at alle barn i Sarpsborg skal gis mulighet for en god oppvekst og et godt utdanningsløp. Planen tydeliggjør hvordan kommunen skal sikre kvalitet og etterleve de krav og forventninger som er rettet mot tjenester innen sektoren.

Barn og unge skal gis gode muligheter for læring og livsmestring gjennom oppveksten. Arbeidet i barnehager og skoler skal utføres av ansatte med kompetanse, verdier og holdninger som gjør dem i stand til å realisere et trygt og godt barnehage- og skolemiljø. Menneskesyn, verdier, holdninger og kompetanse gjenspeiler den ansattes væremåte og påvirker relasjonen til barn og elever. Samfunnsplanen framholder nødvendigheten av planmessig arbeid for bedring av levekårene i Sarpsborg kommune. Virkemidler i slik levekårsforbedring er bl.a. at kommunen skal ha full barnehagedekning, at Sarpsborgskolen skal bidra til at barn og unge opplever mestring og motiveres til videre utdanning og at barn skal sikres en stabil oppvekst og rask hjelp – tidlig innsats.

SSBs prognose for befolkningsframskriving viser for aldersgruppene 0-5 år en økning med 101 barn i planperioden, fra 3565 barn i 2023 til 3666 barn i 2027. Prognose for befolkningsutvikling 1-5 år viser for samme periode en økning med 82 barn.

For prognoseperioden 2023-2033 er økningen på totalt på 199 barn i aldersgruppen 0-5 år. En slik økning vil på sikt gi press på kommunens samlede barnehagekapasitet. Kommunen innfrir i dag rett til barnehageplass der det søkes innenfor angitt frist. For søkere etter årlig angitt frist er det ventelister på barnehageplass. I lys av økningen i aldersgruppen 1-5 år i planperioden og prognoseperioden må det vurderes tiltak for utvidelse av barnehagekapasiteten.

For aldersgruppen 6-15 år viser prognosen en reduksjon på 244 elever i planperioden.

Barnetallet i grunnskolealder (6-15 år) vil ifølge SSB sin befolkningsprognose, middel alternativ med høy innvandring, samlet reduseres med 457 elever mot slutten av prognoseperioden (2023-2033), fra 7138 til 6681 elever.

Det pågår mye godt og viktig utviklingsarbeid i barnehagene og skolene. Det er et særskilt fokus på læringsmiljø. Handlingsprogrammet Tett på for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø skal sikre et helhetlig arbeid, og er gjeldende for alle kommunale barnehager, skoler og SFO.

Å skape helhet og sammenheng i barns oppvekst og utdanningsløp forutsetter et godt samarbeid og en felles retning for de ulike tjenesteområdene og kompetansemiljøene i kommunen, samt et godt og tillitsfullt samarbeid mellom hjem og barnehage.

Det har de siste årene vært en økning i både antall førskolebarn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp og omfang av tilrettelegging. Dette har gitt flere barn tidlig hjelp. Både i virksomhet spesialpedagogikk førskole og ved de forsterkede skoleavdelingene er det økt og stor kompleksitet i saker. Det er også økende behov for veiledning og kompetanseløft i barnehagene og skolene i arbeid med utsatte og sårbare barn og unge.

Fra januar 2023 igangsettes prosjektet; «Tilpasset og inkluderende barnehage og skole». Prosjektet skal legge til rette for at alle barn og elever skal oppleve å få et godt tilpasset og inkluderende barnehage- og skoletilbud. Prosjektets mål er at 95% av barn og elever skal ha forsvarlig utbytte av ordinært opplæringstilbud og at barn og elever med spesialpedagogiske vedtak skal få tilrettelagte tilbud i en inkluderende praksis.

Barnevernsreformen trådte i kraft 1.1.2022. Den overordnede målsettingen med reformen er at flere utsatte barn og familier får den hjelpen de trenger på et tidlig tidspunkt. Selv om reformen først og fremst regulerer barnevernet, er det bred enighet om at målene best oppnås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren.

I 2022 ble porteføljeprogrammet «Samhandling til beste for barn og unge» etablert. Målet er å styrke kommunens helhetlige innsats for barn og unge, og å dreie ressursbruken til tidlig innsats samt gi barn og familier god, helhetlig og nyttig hjelp til rett tid. Her vil det jobbes med å forbedre og samordne tjenester, slik at man som barn og foresatt innenfor målgruppen i større grad skal oppleve et samlet sett av kommunale tjenester.

De årlige kvalitetsmeldingene om barnehagen og grunnskolen viser eksempler på mye av det gode læringsarbeidet som gjøres i barnehagene og i Sarpsborgskolen. Kvalitetsmeldingene legger føringer og peker på mål og tiltak for veien videre. Det er i kvalitetsmeldingene gjort forsøk på å vise sammenhengen til barnehagens og grunnskoleområdets måltavler i handlingsplan for Sarpsborg kommune. Nasjonale og lokale styringsdokumenter ligger til grunn for alle ambisjoner og vurderinger.

Barnehage

Kommunen har ansvar for å tilby alle barn i alderen 1-5 år barnehageplass. Alle barn med rett til barnehageplass fikk tilbud om dette i 2022, og kommunen ga også tilbud om barnehageplass til barn som ikke lovmessig hadde rett til plass. Det var 2735 barn som hadde barnehageplass i Sarpsborg pr.15.12.22.

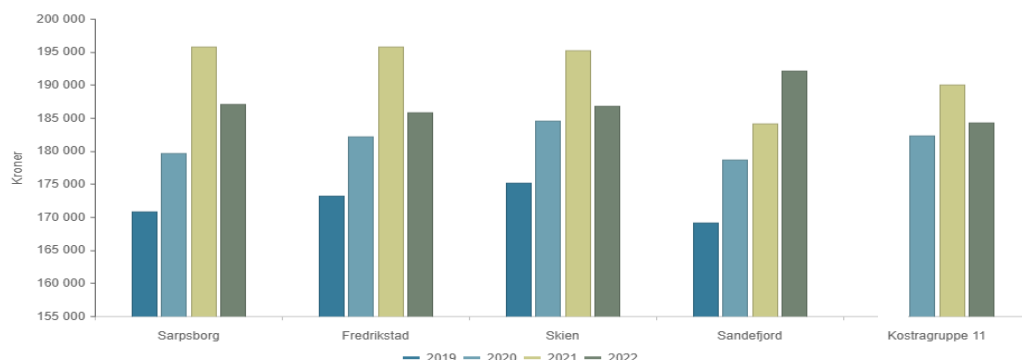
Andel barn i kommunale barnehager ligger stabilt rundt 28 %. Sarpsborg kommune har de siste årene hatt en overkapasitet på barnehageplasser etter endt hovedopptak. Det har resultert i at plasser i kommunale barnehager har blitt holdt ledige.

Barnehagene i Sarpsborg oppfyller kravene til pedagognormen og bemanningsnormen.

Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

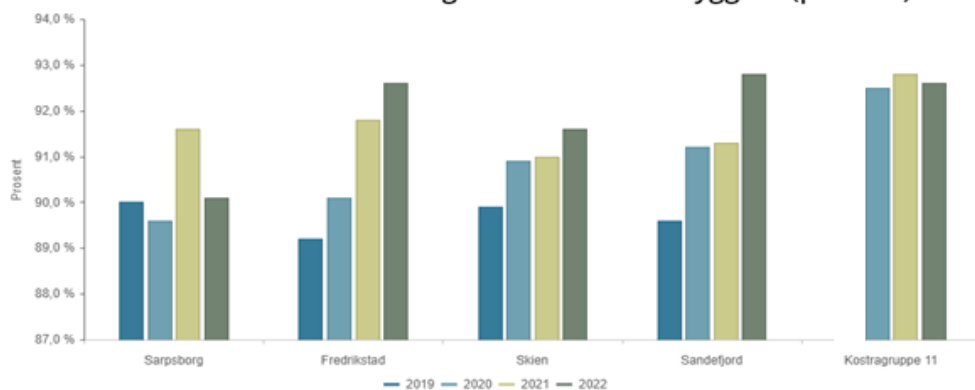

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	170 875	179 711	195 846	187 140
Fredrikstad	173 207	182 162	195 770	185 899
Skien	175 192	184 614	195 171	186 827
Sandefjord	169 106	178 640	184 121	192 183
Kostragruppe 11		182 296	190 008	184 250

Kilde: Framsikt

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker mer penger til barnehage per innbygger 1-5 år enn KOSTRA-gruppe 11. I 2022 brukte kommunen 187.140, - kr. per innbygger til barnehage og det er en reduksjon på 4,5% siden 2021. Høye utgifter i 2021 skyldes i ekstraavgifter i forbindelse med pandemien. Sammenlignet med KOSTRA-gruppe 11 brukte Sarpsborg om lag 7,8 mill.kr mer på barnehage i 2022.

1-5 år andel barn i barnehage i forhold til innbyggere (prosent)

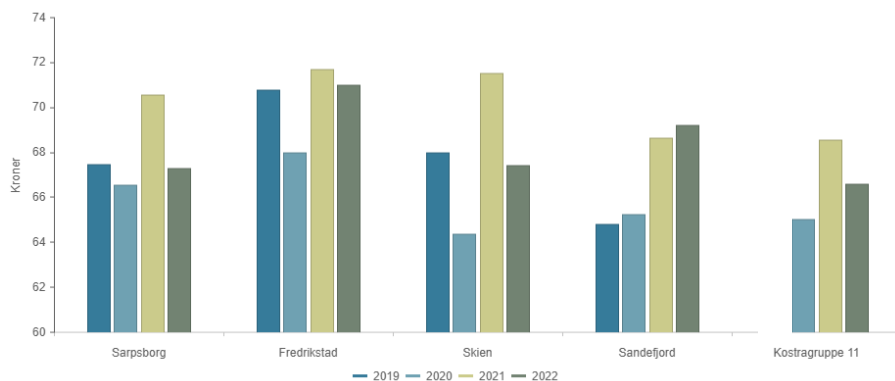
	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	90,0 %	89,6 %	91,6 %	90,1 %
Fredrikstad	89,2 %	90,1 %	91,8 %	92,6 %
Skien	89,9 %	90,9 %	91,0 %	91,6 %
Sandefjord	89,6 %	91,2 %	91,3 %	92,8 %
Kostragruppe 11		92,5 %	92,8 %	92,6 %

Kilde: Framsikt

Andel barn mellom 1 og 5 år med barnehageplass var 90,1% i 2022. Dette er en liten reduksjon fra 91,6 % i 2021, men allikevel høyere enn 2020. For sammenlignbare kommuner i KOSTRA-gruppe 11 var andelen 92,8 %. Ambisjonen er satt til resultat for KOSTRA-gruppe 11. Sarpsborg kommune hadde en lavere andel barn mellom 1 og 5 år i barnehage enn KOSTRA-gruppe 11 og de øvrige sammenlignbare kommunene i 2022.

Korrigerte brutto driftsutgifter f201 per korrigert oppholdstime i kommunale barnehager (kr)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

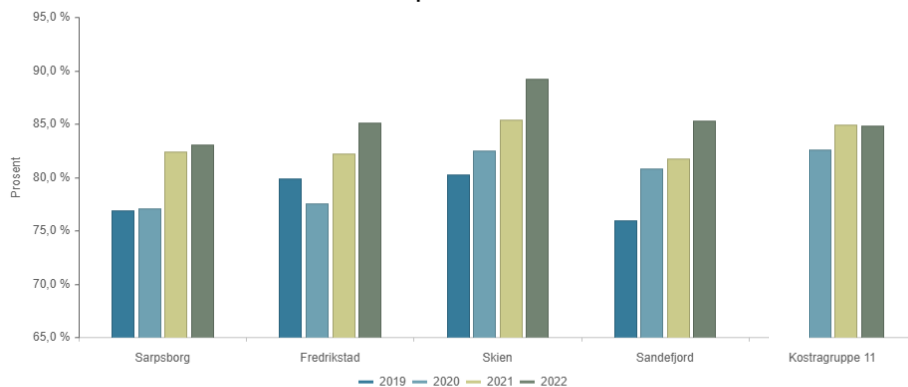

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	67,4	66,6	70,6	67,3
Fredrikstad	70,8	68,0	71,7	71,0
Skien	68,0	64,4	71,5	67,4
Sandefjord	64,8	65,2	68,7	69,2
Kostragruppe 11		65,0	68,6	66,6

Kilde: Framsikt

Sarpsborg kommune hadde en reduksjon i utgifter per korrigert oppholdstime fra 2021 til 2022 i kommunale barnehager. Sammenlignet med KOSTRA-gruppe 11 drifter Sarpsborg kommune 0,7 kr dyrere per time. Dette utgjør 1 % dyrere i 2022. De øvrige sammenlignbare kommunene drifter dyrere enn Sarpsborg per time i 2022.

Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn (prosent)

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	76,9 %	77,1 %	82,4 %	83,0 %
Fredrikstad	79,9 %	77,5 %	82,2 %	85,1 %
Skien	80,2 %	82,5 %	85,4 %	89,2 %
Sandefjord	75,9 %	80,8 %	81,7 %	85,3 %
Kostragruppe 11		82,6 %	84,9 %	84,8 %

Kilde: Framsikt

I Sarpsborg har det vært en økning i andel minoritetsspråklige barn som går i barnehage. Kommunen ligger i 2022 lavere enn KOSTRA-gruppe 11 og de øvrige sammenligningskommunene. Det arbeides aktivt med å øke barnehagedeltakelse for denne gruppen. Kommunen mottar statlig tilskudd til arbeidet.

Grunnskole

Pr.1.10.2022 var det 6757 elever i Sarpsborgskolen. Det er Utdanningsdirektoratet som har fastsatt 1.10. som telledato for elever i grunnskolen. Elevtallsutvikling fra 2021 til 2022 viser en økning på 100 elever siste år. I tillegg er det 333 elever bosatt i Sarpsborg kommune som går i private grunnskoler i eller utenfor Sarpsborg kommune.

Pr. 1.10.2022 fikk 408 elever spesialundervisning etter enkeltvedtak mot 461 i 2021. Dette utgjør 6 % av elevene i grunnskolen i Sarpsborg. 42 av elevene har fast tilhørighet på Sarpsfossen skole.

Pr. 1.10.2022 ble det gitt særskilt norskopplæring til 514 elever i grunnskolen. Av disse fikk 308 elever i tillegg tospråklig fagopplæring der arabisk og somalisk er de største språkgruppene.

Høsten 2022 var det 72 deltakere i voksenopplæring. 52 av disse var deltakere i grunnskoleopplæring for voksne. 20 deltakere fikk spesialundervisning for voksne.

Det er 571 årsverk pedagoger i Sarpsborgskolen skoleåret 2022/2023. Dette inkluderer både ordinær undervisning, spesialundervisning og særskilt språkopplæring for 1.-10.trinn. Dette er tilnærmet samme antall pedagoger som forrige skoleår.

98,5 % av undervisningspersonalet i Sarpsborgskolen oppfyller kompetansekravene for tilsetting i grunnskolen, jf Opplæringslovens §10-1. På landsbasis er denne andelen 95,6%.

Innføring av nasjonal norm for lærertetthet fra skoleåret 2018/2019 har gitt en øvre grense for hvor mange elever det skal være i gjennomsnitt per lærerårsverk i grunnskolen. På 1.-4. trinn er normen satt til 15 elever i gjennomsnitt per lærer. På 5.-7. trinn og på 8.-10. trinn er normen satt til 20 elever per lærer.

Etter innføring av en nasjonal norm for lærertetthet i grunnskolen opplever skolene en redusert fleksibilitet til å disponere egen budsjetttramme. *Lærernormen* medfører flere pedagoger i skolen, men binder samtidig opp ressurser i ordinær undervisning.

Sarpsborg kommune oppfyller per 1.10.2022 lærernormen på 1.-4.trinn og 5.-7.trinn. På ungdomstrinnet hadde to av ungdomsskolene over 20 elever per lærer. Disse skolene jobber med å organisere undervisningen på en slik måte at de kommer under 20 elever per lærer i løpet av våren 2023.

Læringsmiljø

Alle elever har rett til et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Jf kap. 9A i opplæringsloven.

Det er et mål for Sarpsborg kommune at alle elever skal være verdige deltakere i et inkluderende læringsmiljø. Opplæringen skal i størst mulig grad tilrettelegges og tilpasses den enkelte elev innenfor skolens ordinære drift, og de til enhver tid gitte rammer.

Elevenes læringsmiljø kartlegges årlig gjennom den nasjonale Elevundersøkelsen. Resultatene fra elevundersøkelsen i 2022 viser at det er små endringer i elevenes svar sammenlignet med tidligere år. Undersøkelsen viser at elevene stort sett opplever et trygt og godt miljø på skolen og at de har noen å snakke med hvis det er noe som plager dem.

Et av hovedfunnene i Elevundersøkelsen nasjonalt er at andelen elever som opplever mobbing øker. Det er tilsvarende funn i Sarpsborgskolen. I Sarpsborg kommune er det en ambisjon at ingen elever skal oppleve mobbing.

Arbeidet med læringsmiljøsaker er ofte komplekst og omfattende. Opplæringsloven stiller krav til tiltak både på skolenivå og gruppenivå i tillegg til tiltak som er knyttet til den enkelte eleven. Skolene er i tett dialog med oppvekstadministrasjonen rundt konkrete mobbesaker.

Det har i 2022 vært alvorlige voldshendelser og en økning i avviksmeldinger rundt vold, trusler og trakassering både i barneskole og ungdomsskolen. Det er en bekymring at flere av avviksmeldingene beskriver volds- og trusselhendelser av høy alvorlighetsgrad. Skoleeier jobber aktivt på mange områder med å snu denne trenden og har satt inn en rekke tiltak.

Nasjonale prøver

Sarpsborg har som ambisjon at elevenes læringsresultater skal være på samme nivå som landsgjennomsnitt.

Nasjonale prøver skal gi skolene kunnskap om elevene sine grunnleggende ferdigheter i lesing, regning og engelsk. Lærere, skoleledere og skoleeier bruker resultatene til å utvikle skolen og opplæringen videre.

Nasjonale prøver for 2022 er laget etter den nye læreplanen (LK20). Målingen av utvikling over tid starter derfor på nytt fra og med 2022. Resultatene er dermed ikke direkte sammenlignbare med resultatene fra tidligere år.

Resultatene på nasjonale prøver i 2022 for både 5.trinn, 8.trinn og 9.trinn viser at Sarpsborg ligger under landsgjennomsnitt i regning og lesing, men har bedre resultater enn landet i engelsk. Kommunens resultater i engelsk har vist en positiv trend de senere årene.

Grunnskolepoeng og skolebidrag

Grunnskolepoeng er en samlet poengsum beregnet ut fra alle standpunkt- og eksamenskarakterene på vitnemålet, og danner grunnlag for opptak til videregående skole.

På grunn av pandemi er det ikke avholdt eksamen sommeren 2022. Grunnskolepoengene er dermed kun basert på standpunktkarakterer.

Elever i Sarpsborgskolen hadde i gjennomsnitt 40,8 grunnskolepoeng i 2022. Nasjonalt hadde avgangselevne i gjennomsnitt 43,1 grunnskolepoeng. Sarpsborg kommune har som ambisjon å ligge på nasjonalt gjennomsnitt.

Utdanningsdirektoratet publiserer jevnlig statistikk med indikatorer som sier noe om hvor mye den enkelte kommune og skole bidrar til elevenes læring i de grunnleggende ferdigheter/fag som testes på nasjonale prøver på henholdsvis 5. og 8. trinn. Skole-/kommunebidraget tilsvarer forskjellen mellom de gjennomsnittlige skalapoeng elevene faktisk oppnår på de nasjonale prøvene og det snittet de forventes å oppnå dersom skolens/kommunens bidrag er likt med landsgjennomsnittet.

Skolebidraget for 1.-4. trinn i Sarpsborg kommune har forbedret seg gradvis de siste årene. I perioden 2019-2020 har Sarpsborg hatt skolebidrag tilsvarende landsgjennomsnittet. Det er en tydelig tendens til at småskoletrinnene ved skolene i Sarpsborg bidrar mer positivt til elevenes resultater enn tidligere.

Skolebidraget for 5.-7 trinn har ligget over landsgjennomsnittet fram til og med perioden 2019-2020. I siste periode det er publisert resultater, årene 2020-2021, har skolebidraget i Sarpsborg vært på landsgjennomsnittet.

For ungdomsskolene i Sarpsborg viser utviklingen frem mot 2018-2019 at skolebidraget ved ungdomsskolene i Sarpsborg har gått fra å være over til å være på landsgjennomsnittet. Siden det ikke har vært avholdt eksamen siden 2019, er det ikke tall for ungdomstrinnet siden dette.

Sarpsborg kommune har en ambisjon om at alle elever skal starte i videregående opplæring samme år som de avslutter grunnskolen. I 2022 var det 96,6 % av avgangselevne i grunnskolen som startet i videregående opplæring. De siste fem årene har andelen variert mellom 96 % og 98%. På landsbasis var tilsvarende tall i 2022 97,7%.

Kvalitetsmeldingen om grunnskolen for 2022 inneholder detaljert statistikk om læringsmiljø og læringsresultater.

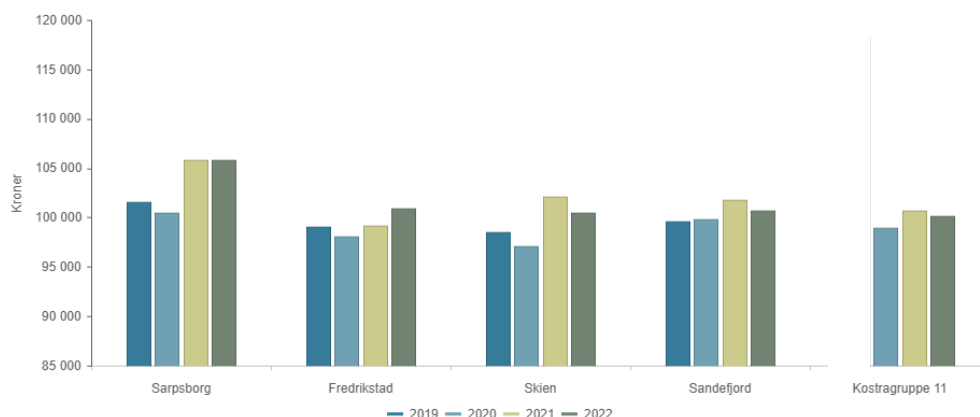
Bystyret har gjennom kommunedelplan for folkehelse vedtatt at alle barnehager og skoler skal arbeide for å bli helsefremmende. Godkjenningsordningen for skoler opp mot kriterier for helsefremmende skoler ble avviklet høsten 2021. Det har i 2022 derfor blitt jobbet med hvordan det helsefremmende arbeidet på skolene skal forankres, følges opp og videreutvikles.

Det har vært et politisk ønske om en mer ensartet leksepraksis i Sarpsborgskolen. Kommunedirektøren la i 2021 frem en sak til bystyret om lekser. Bystyrets vedtak sier at utvalg for kultur og oppvekst og bystyret orienteres om det pågående arbeidet gjennom årlig kvalitetsmelding om grunnskolen. Skolene jobber lokalt med å utvikle seg til leksebevisst skoler. Kvalitetsmelding om grunnskolen for 2022 rapporterer om dette arbeidet.

Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

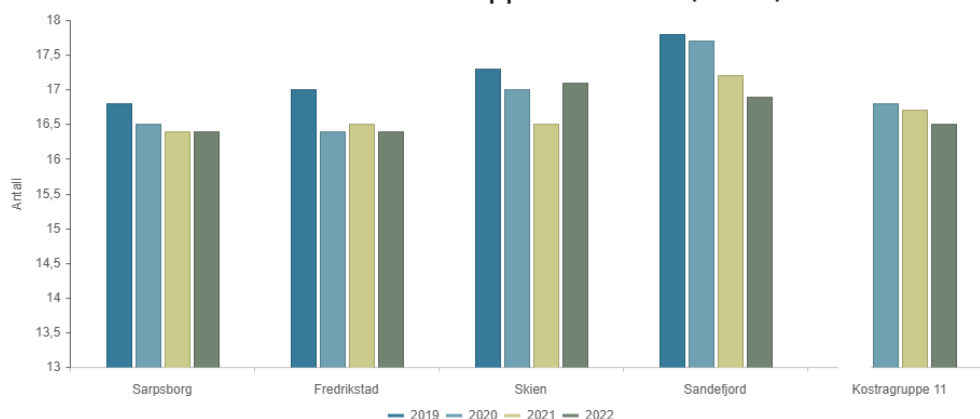

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	101 520	100 507	105 788	105 834
Fredrikstad	99 084	98 092	99 120	100 906
Skien	98 523	97 060	102 106	100 469
Sandefjord	99 574	99 793	101 748	100 702
Kostragruppe 11		98 964	100 725	100 139

Kilde: Framsikt

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker mer penger på grunnskole enn kommunegruppe 11 og de øvrige sammenlignbare kommunene. I 2022 brukte kommunen 5 695.- kroner mer per innbygger 6-15 år enn kommunegruppe 11. Denne forskjellen utgjør om lag 40 mill. kr. på årsbasis.

Elever alle trinn Gruppestørrelse 2 (antall)

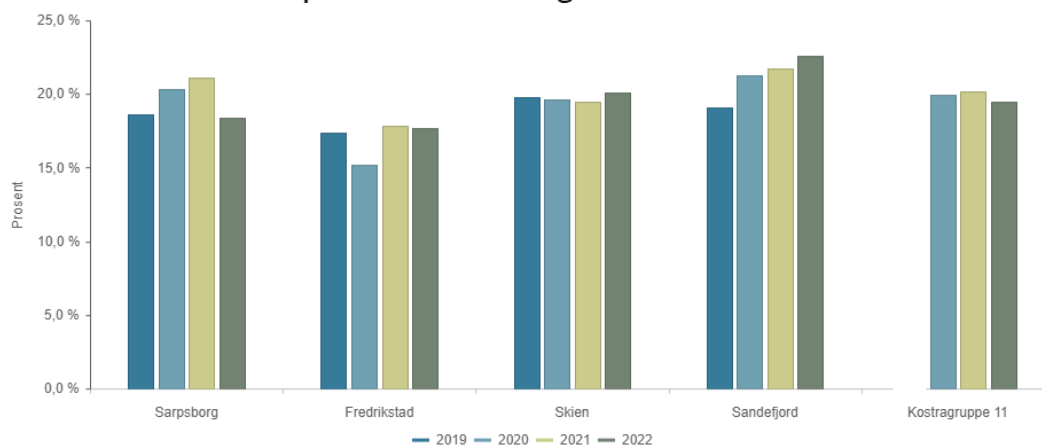

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	16,8	16,5	16,4	16,4
Fredrikstad	17,0	16,4	16,5	16,4
Skien	17,3	17,0	16,5	17,1
Sandefjord	17,8	17,7	17,2	16,9
Kostragruppe 11		16,8	16,7	16,5

Kilde: Framsikt

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune har samme antall elever per lærerårsverk i 2022 som i 2021. Sammenlignet med kostragruppe 11 og de andre kommunene har Sarpsborg færre elever per lærer.

Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt

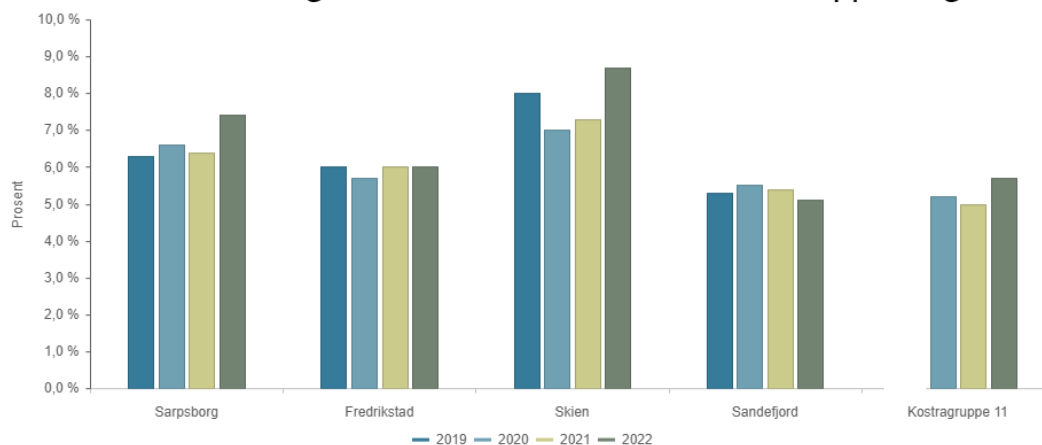

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	18,6 %	20,3 %	21,1 %	18,4 %
Fredrikstad	17,4 %	15,2 %	17,8 %	17,7 %
Skien	19,8 %	19,6 %	19,5 %	20,1 %
Sandefjord	19,1 %	21,3 %	21,7 %	22,6 %
Kostragruppe 11	19,9 %	19,9 %	20,2 %	19,5 %

Kilde: Framsikt

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommunes andel timer til spesialundervisning av antall lærertimer totalt er redusert fra 2021 til 2022. Sammenlignet med kostragruppe 11 ligger Sarpsborg lavere i 2022.

Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	6,3 %	6,6 %	6,4 %	7,4 %
Fredrikstad	6,0 %	5,7 %	6,0 %	6,0 %
Skien	8,0 %	7,0 %	7,3 %	8,7 %
Sandefjord	5,3 %	5,5 %	5,4 %	5,1 %
Kostragruppe 11	5,2 %	5,2 %	5,0 %	5,7 %

Kilde: Framsikt

Andel elever som får særskilt norskopplæring har økt i Sarpsborg og kommunen ligger nest øverst av sammenlignbare kommuner og kostragruppe 11.

8.2.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Grunnskole		
Mål: Forbedre læringsresultater		
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt ungdomstrinn	40,8	43,3
Mestringsnivå 5 på nasjonale prøver i lesing på 8.trinn	8,9%	10,0%
Mestringsnivå 1 på nasjonale prøver i lesing på 8.trinn	9,9%	9,5%
Mestringsnivå 5 på nasjonale prøver i regning på 8.trinn	7,0%	10,0%
Mestringsnivå 1 på nasjonale prøver i regning på 8.trinn	9,8%	9,5%
Mål: Forbedre læringsmiljø		
Mobbing på skolen, 7.trinn	10,2 %	0 %
Mobbing på skolen, 10.trinn	6,2 %	0 %
Mål: Forbedre deltakelse		
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	96,6 %	100 %
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	58,6 %	65,7 %
Barnehage		
Mål: Øke andel barn i barnehage		
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	90,1 %	92,8 %
Andel minoritetsspråklige ¹² barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn ¹³ 1-5 år	83,0 %	84,8 %

Ambisjoner på indikatorer grunnskole som ikke er satt til 0 % eller 100 % er satt til gjennomsnittresultat for hele landet i 2022. Ambisjoner på barnehage er satt til resultat i 2022 for KOSTRA-gruppe 11.

8.2.4. Prioriterte tiltak

8.2.4.1. Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan oppvekst	
Hovedmål: Sammen skaper vi Sarpsborg – der barn og unge lykkes Innsatsområder - Helhet og sammenheng - Læringskvalitet og læringsutbytte - Kompetanse og rekruttering - Kvalitet i ledelse og organisasjonsutvikling	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre prosjekt tilpasset og inkluderende barnehage og skole	2024
Barnehagene skal styrke personalets kompetanse på arbeid i flerspråklige miljøer.	2024-2027
Virksomhetene arbeider for sunne måltider og aktiviteter som utgangspunkt for å styrke fellesskap og samhold i et helsefremmende læringsmiljø	2024
Barnehagene og skolene deltar aktivt i samhandling med andre tjenester til barnets beste.	2024-2027

¹² Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk (SSB).

¹³ Førstegangsinnevandrere uten norsk bakgrunn og andregenerasjonsinnvandrere (SSB).

SFO arbeider aktivt for et inkluderende fellesskap og for godt samarbeid med andre til barnets beste	2024–2025
Skolene styrker elevaktive arbeidsformer i opplæringen	2024-2027
Utvikle leksebevisste skoler i lys av tilpasset og inkluderende opplæring	2024-2027
Revidere årshjul for aktiviteter knyttet til faget Utdanningsvalg	2024
Implementere årshjul for dialog, styring og internkontroll i barnehagevirksomhetene	2024

Handlingsprogram for digital oppvekst 2021-2024

Hovedmål:

- Målsettingene i rammeplan for barnehage og Kunnskapsløftet 2020 realiseres
- Helhetlig digital satsning fra barnehage til endt skolegang
- Alle barn og unge får mest mulig likt grunnlag for tilegnelse av digital kompetanse og læring med digitale verktøy for å nå kommunens visjon; «Sammen skaper vi Sarpsborg» – (der barn og unge lykkes)
- Personvern og informasjonssikkerhet er ivaretatt
- Sikre universelle løsninger

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Styrke medarbeidernes profesjonsfaglig digitale kompetanse	2024
Utvikle nødvendig kompetanse til å ivareta personvernet hos ledere og ansatte	2024
Gjennomgå hvilke behov kommuneområdet har for fag- og styringssystem	2024
Årlig utskifting/oppgradering av IKT-utstyr/verktøy (investering)	2024

Handlingsprogram – Tett på for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø

Hovedmål: Forebygging av krenkelser, utenforskap og ensomhet.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Arbeide med voksenrollens betydning for utvikling av en kultur for mangfold	2024
Systematisere og forankre det forebyggende arbeidet mot et tilpasset og inkluderende fellesskap	2024-2027

Kommunedelplan for skolekapasitet og skolestruktur 2015-2026

Hovedmål: Trekke opp linjer for framtidig barnehage- og skolestruktur og skissere utbyggingsbehov.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Kapasitetstiltak barnehage og skole	2024-2027
Rehabiliter og utvide Grålum barneskole	2024-2025
Rehabiliter og utvide Kurland barneskole/Regnbuen	2024-2025
Utbedre arbeidsplasser og garderober Lande barneskole	2024-2025
Utbedre arbeidsplasser, Jelsnes barneskole	2024
Utbedre arbeidsplasser, Navestad barneskole	2025
Utrede skolekapasitet, Tindlund barneskole	2024
Rehabiliter og utvide, Tindlund barneskole	2025-2026
Utrede skolekapasitet, Tindlund ungdomsskole	2025-2026
Rehabiliter og utvide, Tindlund ungdomsskole	2027-2029
Utrede kapasitet gymsal, Kruseløkka ungdomsskole	2024-2025
Utbedre arbeidsplasser, Fosbyløkka barnehage	2026
Utrede kapasitet arealbehov Sarpsfossen skole	2027
Utrede skolekapasitet Sandbakken barne- og ungdomsskole	2027
Utrede skolekapasitet Borgen barneskole	2027
Utrede skolekapasitet Kurland barneskole, avvikle paviljonger	2027-2028

8.2.4.2 Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Videreutdanne barnehagelærere og lærere i grunnskolen for å møte nye nasjonale kompetansekrav og i tråd med Sarpsborg kommunes kompetansebehov.	2024-2025
Etterutdanne barnehage- og grunnskoleansatte og ansatte i støttesystemene gjennom regional- og desentralisert kompetanseordning og kompetanseløftet.	2024-2027
Revidering av Handlingsprogram for digital oppvekst 2021-2024	2024
Innføring av ny Opplæringslov med forskrifter fra august 2024	2024-2025
Utvide skolehager til flere skoler i Sarpsborg, med utgangspunkt i erfaringene fra de skolene som har etablert dette. Tiltaket gjennomføres innenfor eksisterende årlig ramme på 100.000 kroner.	2024-2027
Utarbeide kompetanseplan for videreutdanning av ledere.	2024-2025
Utarbeide kompetanseplan for assistenter og fagarbeidere.	2024-2025

8.2.4.3 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)
Rullere Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet, med innarbeiding av barnehager. Beslutning om framtidig skolestruktur i Sarpsborg kommune gjøres ved behandling av saken.	2020	2024
Handlingsprogram for digital oppvekst 2025-2028	2023	2024

8.3 Kommuneområde samfunn

8.3.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ Tjeneste	Oppgaver
Direktør samfunn	Overordnet ansvar for ledelse av kommuneområdet. Kommuneadvokattjenesten. Oppfølging av kommunens eierskap i selskaper.
Virksomhet plan og samfunnsutvikling	Har sammen med virksomhet økonomi et overordnet ansvar for utvikling og implementering av kommunens plan- og styringssystem. Utarbeide politiske styringsdokumenter/ planer innenfor samfunnsområdet, herunder planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel. Initiere og følge opp utviklingsprosjekter. Utarbeide prognoser, statistikk og bruker- og samfunnsundersøkelser. Skaffe oversikt over samfunnsutvikling; herunder arbeidsplassutvikling, boligutvikling, folkehelse og levekår. Utarbeide planer innenfor samferdselsområdet. Følge opp samarbeidsavtalen om areal- og transportutvikling i Nedre Glomma 2021-2026. Utarbeide kommuneplanens arealdel, kommunedelplaner og områdereguleringsplaner. Saksbehandle områdeplaner og detaljreguleringsplaner. Være pådriver, initiere og koordinere arbeidet med næringsutvikling i kommunen, Søndre Viken Næringsregion i samarbeid med andre kommuner, næringsforeninger og destinasjonsselskap i regionen. Være pådriver, initiere og koordinere arbeidet med områdesatsing i Østre bydel.
Virksomhet kultur	Legge til rette for utvikling og formidling av kunst- og kulturaktiviteter, kulturminner, idrett, fysisk aktivitet og folkehelse samt andre fritidstilbud for alle innbyggere, med hovedvekt på barn og unge. Utarbeidelse av planer innenfor kultur, idrett, friluftsliv og kulturminner. Bidra til å utvikle et godt samarbeid med frivilligheten, ulike kulturaktører, næringsliv og enkeltpersoner. Skape gode møteplasser med kulturaktører for produksjon og formidling av kunst, kultur og fritidstilbud. Styrke den kulturelle grunnmurens mulighet for å kunne ivareta og videreutvikle møteplasser for alle. • Drift og utvikling av Sarpsborg scene. • Drift og utvikling av Sarpsborg frivilligsentral. • Drift og utvikling av hovedbiblioteket, områdebibliotek og ett fengselsbibliotek • Utvikle friområder og kulturminner. • Drift og utvikling av kulturskolen. • Drift og utvikling av fritidsklubber og fritidsaktiviteter for barn og unge. • KRED (Kompetanse og ressursenter for esport og datakultur). • Forvaltning av tilskuddsordninger rettet mot frivilligheten, kultur- og idrettslivet. Bidra til å organisere, utvikle og øke frivillig innsats hos befolkningen i kommunen i samarbeid med frivillige, frivillige organisasjoner, lag og foreninger. Hovedansvar for utvikling og gjennomføring av Olavsdagene.

Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart	Behandle byggesaker i tråd med vedtatt planer.
	Føre tilsyn med byggesaker og ulovligheter etter plan- og bygningsloven.
	Sikre forvaltning av miljø og landbruk, utarbeide planer, samt ivareta kommunens miljø og klimaarbeid. Utvikle og iverksette relevante tema- og kommunedelplaner for virksomhetens forvaltningsområder, som blant annet klima og energi, naturmangfold og vannmiljø.
	Ivareta kommunens ansvar og forpliktelser innenfor deling, oppmåling, seksjonering, matrikkel og kart i henhold til gjeldende regelverk. Utføre oppgaver etter matrikkel- og eierseksjonslov, drifte karttjenester på web, og oppdatere og ajourføre Matrikkelen.
	Ajourføring av eiendomskattedata, eiendomstaksering og klagebehandling

8.3.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
			Resultat
Virksomhet/tjeneste	2020	2021	2022
Virksomhet plan og samfunnsutvikling			
Antall vedtatte reguleringsplaner	9	9	5
Saksbehandlingstid på reguleringsplaner (uker) ¹⁴	55	36	30
Klager på reguleringsplaner som omgjøres av høyere instans.	0	0	0
Virksomhet kultur			
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på elevplasser	11 %	11 %	10%
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på unike elever	8 %	7 %	7%
Antall besøkende på kulturskolen ¹⁵			
Antall besøkende på fritidsklubbene	9 748	10 465	20 096
Antall besøkende på biblioteket	88 265	118 514	111 686
Antall besøkende Sarpsborg scene	4 663	13 503 ¹⁶	20 223
Antall besøkende Olavsdagene ¹⁷	1 006	3 200	9 000

¹⁴ Saksbehandlingstid fra planen vedtas utlagt på høring til den blir endelig vedtatt av bystyret.

¹⁵ Målingen innføres fra 2023. Det foreligger ingen tidligere tall på antall besøkende.

¹⁶ Sarpsborg scene var stengt for ombygging i perioden 1. april 2019 til 20. august 2020, og drev under sterke koronarestriksjoner etter nyåpning 20. august 2020. I 2021 var huset stengt fra nyttår fram til midten av mai, og også fra desember 2021 frem til mars 2022. Kun i perioden ultimo september til medio desember ble det drevet uten koronarestriksjoner. Dette har samlet sett resultert i svært mye lavere besøk enn normalt i rapporteringsperioden.

¹⁷ Olavsdagene ble gjennomført i 2020 og 2021 under sterke koronarestriksjoner og med svært redusert program. I tillegg til de fysiske oppmøtte publikummerne, ble det gjennomført en digital sending av Olavskonferansen med totalt 454 seere.

Antall lag og foreninger som får driftstilskudd	88	78	93
Økonomiske rammer for driftstilskudd (mill. kr)	2,8	2,9	2,3
Antall mottakere av aktivitetstilskudd ¹⁸	49	38	80
Økonomiske rammer aktivitetstilskudd (mill. kr)	1,1	1,5	2,76
Antall lag og foreninger som får investeringstilskudd ¹⁹	21	17	20
Økonomisk ramme investeringstilskudd (mill. kr)	2,0	2,0	1,0
Antall mottakere av trenings- og medlemsavgift	159	231	350
Økonomiske rammer for trenings- og medlemsavgift (mill. kr)	0,34	0,5	0,63
Barn og ungdom i frivillige organisasjoner ²⁰			
Andel barn og ungdommer (6—19år) som deltar i organisert idrettsaktivitet			5 560
Andel barn og ungdommer (6—19år) som deltar i organisert kulturaktivitet			594
Andel barn og ungdommer (6—19år) som deltar i organisert fritidsaktivitet			219
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart			
Antall innkomne byggesaker	988	732	837
Antall vedtak som er påklaget og oversendt Statsforvalteren	27	15	11
Antall nye ulovlighetssaker	161	135	129
Antall mottatte delingssaker	121	110	79
Antall mottatte oppmålingssaker	176	170	173
Antall oppmålingssaker der 16 ukers frist er overskredet	29	25	9
Antall mottatte seksjoneringssaker	57	63	59
Dato fraråding av bading i Tunevannet pga. alger	17. aug.	Ikke målt	21. sept.
Antall slamavskillere	456	425	426
Antall behandlede tiltaksplaner for forurenset grunn	17	12	12
Prosent tid av året med moderat eller dårlig luftkvalitet	5,9 %	1,1 %	7,2 %
Totalvolum skogvirke for salg privat og offentlig (m ³)	44 561	68 300	56 989
Antall foretak som søker produksjonstilskudd i jordbruket	253	251	245
Antall daa omdisponert dyrka og dyrkbar mark	2	77	16
Antall registrerte forekomster av de fremmede planteartene kjempebjørnekjeks, kjempespringsprø og parkslirekne	210	271	312
Antall meldte hjortevilt påkjørsler	194	218	236

¹⁸ Aktivitetstilskudd ny tilskuddsordning i 2022 og kan ikke sammenlignes med tidligere år. Aktivitetstilskudd er slått sammen av flere andre tidligere ordninger, både tilskudd til kunst- og kulturtiltak, tilskudd til 17. mai, tilskudd til kulturtiltak for personer med bistandsbehov og deler av driftstilskudd til lag og foreninger.

¹⁹ Tilskudd til fond for kulturanlegg endret i 2022 navn til investeringstilskudd.

²⁰ Tallene er basert på organisasjonenes søknader om driftstilskudd i 2022

Analyse

Virksomhet plan og samfunnsutvikling

Økende kompleksitet og et økende antall henvendelser om arbeidet med reguleringsplaner setter store krav til oppfølging i alle ledd. I tillegg har flere tiltakshavere ønsket å regulere i strid med føringene i arealplanen. Det har ikke vært politisk ønskelig, og flere planer har måttet fremmes for behandling 2 ganger før offentlig ettersyn. Dette gjenspeiles i et lavere antall vedtatte reguleringsplaner i 2022 enn foregående år. Reguleringsplanene for faunapassasje og kvartalet som skal huse Nav-kontorene i sentrum dro ned gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Det er ingen klager på reguleringsplaner som har blitt omgjort av høyere instans.

Kultur

Fra 2020 har det vært en liten nedgang i elevplasser for barn og unge i kulturskolen. Det er ikke nedgang i antall barn som har elevplass, men det er færre elever som deltar på flere tilbud enn tidligere. Det jobbes på flere områder med å styrke rekruttering og videreutvikle tilbud, der kulturskolen har tilgjengelig kapasitet. Dette gjøres i samarbeid og dialog med blant annet skolekorps.

I perioden 2020 til 2021 har fritidsklubbene opplevd en reduksjon i aktivitet og rekruttering av nye brukere på grunn av pandemien. I 2022 åpnet alle tilbudene opp igjen som vanlig. Dette har ført til en økning i besøkstallene. Gjennom etableringen av KRED (Kompetanse og ressurscenter for datakultur) har barn og unge i kommunen hatt tilgang på gode digitale tilbud, som har sørget for god rekruttering til både fysiske og digitale aktiviteter. Det har vært et hovedfokus på å bygge opp relasjoner til barne- og ungdomsmiljøer som har hatt en negativ utvikling etter pandemien. Samlet sett har fritidsklubbene i Sarpsborg kommune vært en viktig møteplass for barn og unge, både under og etter pandemien.

Bibliotekets besøkstall gikk litt ned igjen i 2022. Dette må ses i sammenheng med to ting, de siste koronarestriksjonene etter vinteren i 2022 og at hovedbiblioteket stengte for publikum i slutten av juli for rehabilitering og bygging av nytt bibliotek. Midlertidige lokaler i Matstova, åpnet først 01.11.22. 2024 vil bli et år hvor bibliotekorganisasjonen skal gi publikum tilbud og tjenester i et nytt, stort bygg tilpasset moderne bibliotekdrift. Det forventes stor besøksøkning og et økt aktivitetsnivå.

Tilskuddsordningene er endret fra 2022. Det gis kun driftsstøtte og aktivitetsstøtte. Ordningen tilskudd til kunst og kulturtiltak er bakt inn i aktivitetsstøtten. Det er derfor ikke mulig å sammenligne måltallene for 2021 og 2022.

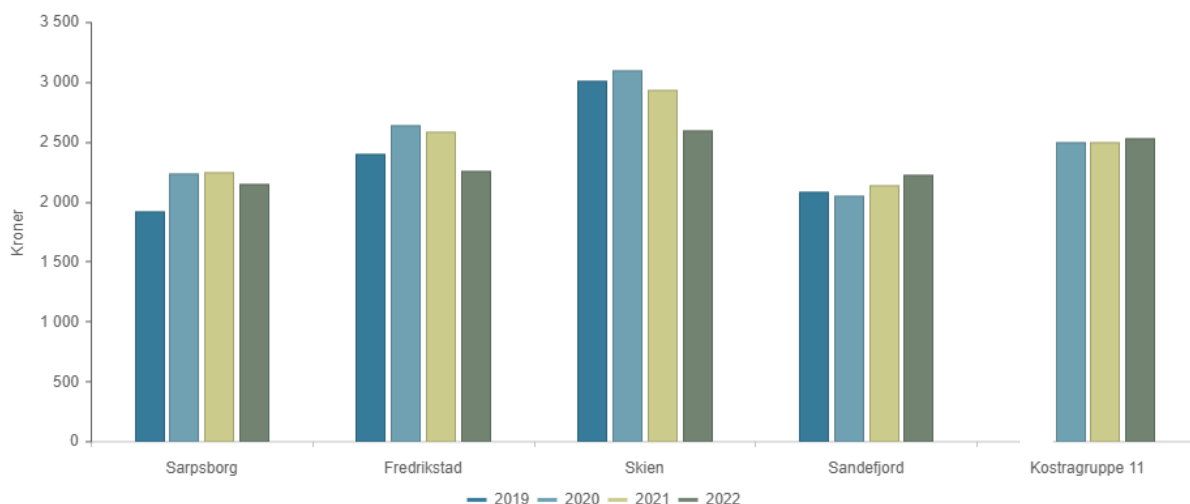
Etter pandemien har antall søknader om tilskudd til medlems- og treningsavgifter økt, til tross for at rekrutteringen til lag og foreninger er dårlig. Omfanget av søknader til er større enden tilgjengelige økonomiske rammen til ordningen. Økningen skyldes trolig i stor grad at kjøpekraften har gått ned og kostnadsnivået opp, og flere familier har problemer med å betale medlems- og treningsavgift. Det ble i 2022 oftere gitt tilsagn under maksbeløpet på kr 3 000, slik at midlene ble spredt mest mulig blant lag og foreninger. Derfor gikk gjennomsnittlig tilskuddsbeløp per person ned.

Sarpsborg scene var stengt grunnet ombygging frem til august 2020. Fra gjenåpning og frem til våren 2022 har arenaen blitt drevet under sterke koronarestriksjoner. Samme restriksjoner la en sterk demper på programmet i 2021 og 2022. Dette resulterte i lavere besøk enn tidligere år. Olavsdagene ble gjennomført under sterke koronarestriksjoner i 2021, men i 2022 var det tilbake til normaldrift, noe som også gjenspeiles i besøkstallene for 2022.

Barnevernsreformen er en oppvekstreform som involverer alle kommunale tjenester rettet mot barn og unge. I Sarpsborg er det derfor satt i gang et prosjekt som omfatter kommuneområdene helse og velferd, samfunn og oppvekst. Her vil det jobbes med å forbedre og samordne tjenester, slik at man som barn og foresatt innenfor målgruppen i større grad skal oppleve et samlet sett av kommunale tjenester.

Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

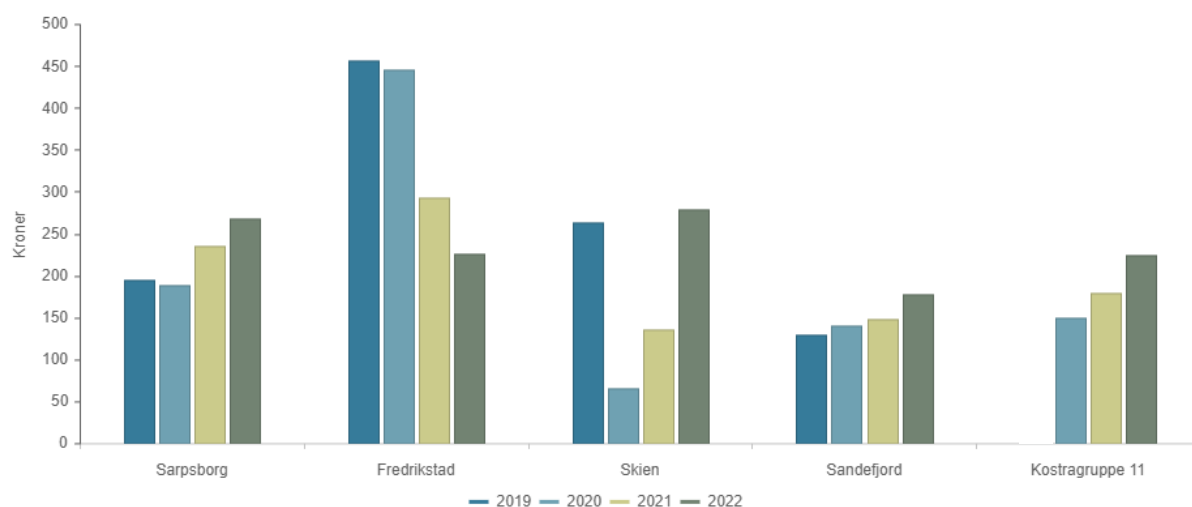
	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	1 915	2 231	2 245	2 148
Fredrikstad	2 404	2 638	2 582	2 262
Skien	3 005	3 098	2 934	2 592
Sandefjord	2 083	2 045	2 135	2 226
Kostragruppe 11		2 496	2 498	2 528

Kilde: SSB

KOSTRA tall viser at Sarpsborg kommune bruker mindre penger på kultursektoren per innbygger enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 2 148 kr per innbygger på kultursektoren mens kommunegruppe 11 brukte 2 528 kr per innbygger.

Aktivitetstilbud barn og unge nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

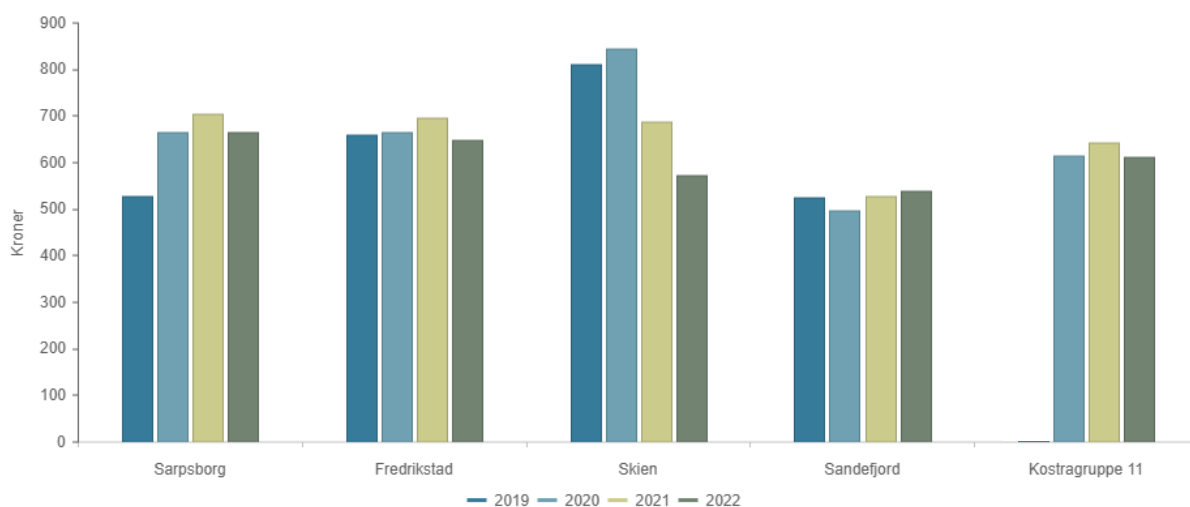
	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	195	189	236	268
Fredrikstad	456	445	293	226
Skien	263	66	135	279
Sandefjord	129	141	148	178
Kostragruppe 11		149	179	224

Kilde: SSB

KOSTRA tall viser at Sarpsborg kommune bruker mer penger på aktivitetstilbud til barn og unge per innbygger enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 268 kr per innbygger på aktivitetstilbud til barn og unge per innbygger, mens kommunegruppe 11 brukte 224 kr per innbygger.

Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

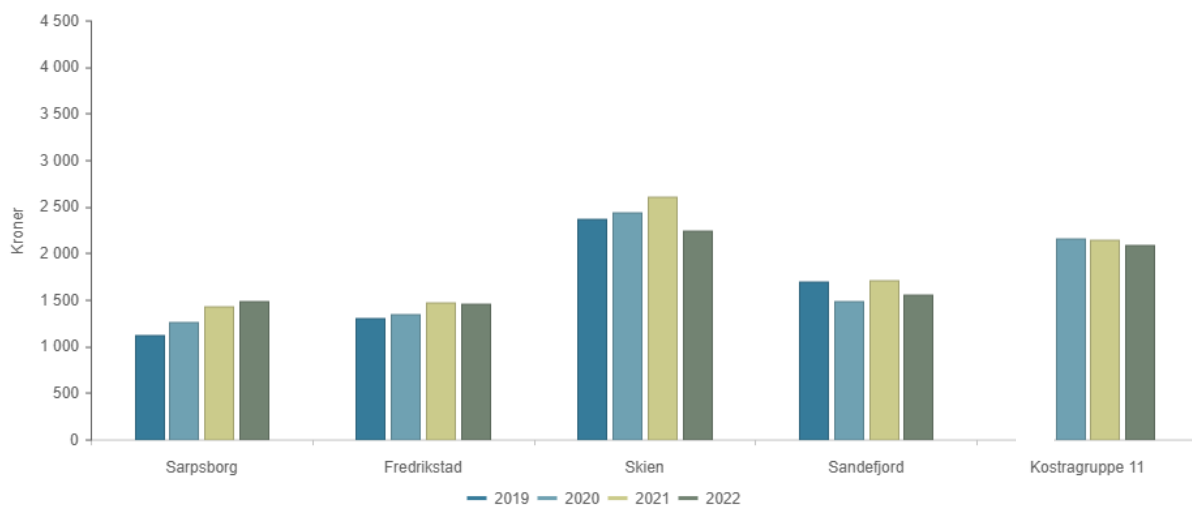
	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	528	663	702	665
Fredrikstad	658	664	694	647
Skien	810	845	688	571
Sandefjord	524	498	526	539
Kostragruppe 11		613	641	611

Kilde: SSB

KOSTRA tall viser at Sarpsborg kommune bruker mer penger på kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg per innbygger enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 665 kr per innbygger på kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg per innbygger mens kommunegruppe 11 brukte 611 kr per innbygger.

Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

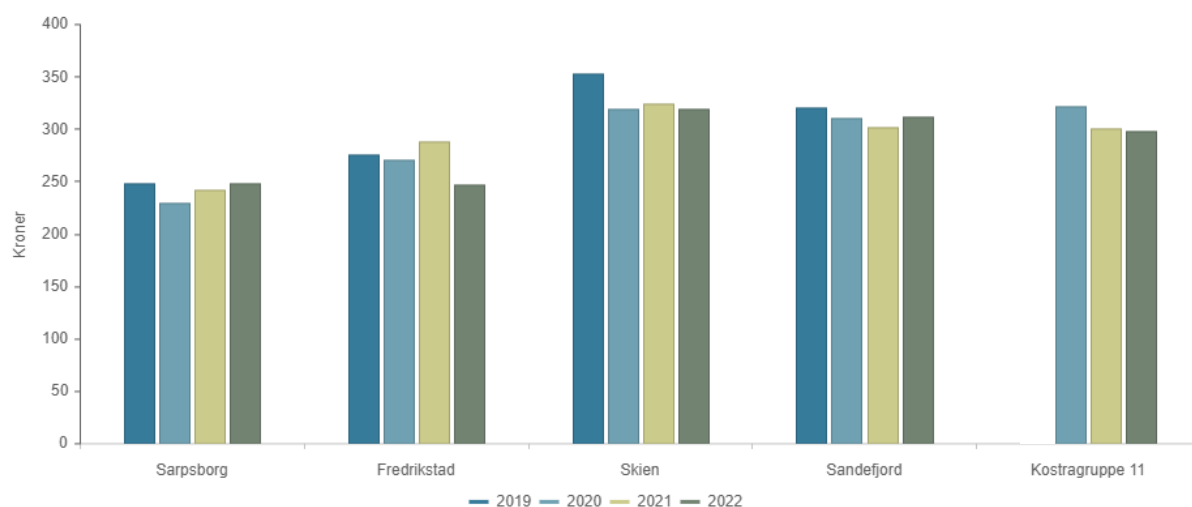
	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	1 117	1 263	1 433	1 489
Fredrikstad	1 300	1 341	1 474	1 462
Skien	2 366	2 445	2 610	2 247
Sandefjord	1 694	1 486	1 708	1 554
Kostragruppe 11		2 157	2 143	2 085

Kilde: SSB

KOSTRA tall viser at Sarpsborg kommune bruker mindre penger på kommunale musikk- og kulturskoler per innbygger enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 1 489 kr per innbygger på kommunale musikk- og kulturskoler per innbygger mens kommunegruppe 11 brukte 2 085 kr per innbygger.

Bibliotek nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	247	230	242	248
Fredrikstad	275	270	287	247
Skien	353	320	324	319
Sandefjord	321	311	301	311
Kostragruppe 11		322	300	298

Kilde: ssb

KOSTRA tall viser at Sarpsborg kommune bruker mindre penger på bibliotek per innbygger enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 248 kr per innbygger på bibliotek per innbygger mens kommunegruppe 11 brukte 298 kr per innbygger.

Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart

Antall nye byggesaker har de siste årene variert rundt 800. Inngangen til 2022 var utfordrende med store restanser og et saksbehandlingsverktøy som førte til tidkrevende dobbeltarbeid. Etter at kontrakten med leverandøren ble hevet medio februar har teamet jobbet med å redusere restanser og rydde i gamle saker. Lite sykefravær og deling av byggesaksteamet i et tilsyns- og et byggesaksteam ga kontinuitet og jevn og god produksjon av saker gjennom resten av året.

Press på arealer, fortettingssaker og større utbygginger fører til et økende antall klagesaker. Bystyret vedtok i desember 2022 en selvkostgrad på om lag 90%, og teamet har gjennom året hatt fokus på timeføring og kartlegging av tidsbruk. Siste halvdel av 2022 har teamet jobbet aktivt med effektiviseringstiltak som del av Bærekraft 2030.

Antall opprettede ulovlighetssaker er høyere enn antall avsluttede saker. De siste syv årene har teamet hatt en restanse på ca. 100 saker. Det jobbes aktivt og systematisk med å få ned restansene. I tillegg jobbes det med å se på muligheten for å i større grad avslutte saker som omfatter ulovligheter av mindre betydning. Antall oppmålingssaker har de siste årene variert rundt 170 saker. Det ble tidlig i 2022 satt inn tiltak for å redusere antall fristoverskridelser og det har kommunen lyktes godt med. Færre ressurser på matrikkelføring som en del bærekraft 2030 kan gi utslag på dette i 2023.

Antall delingssaker har hatt en nedadgående trend de siste tre årene, med 35% reduksjon i antall saker i 2022 sammenliknet med 2020. Det er et økende behov for omadresseringer, som følge av boligfortetting.

Kommunedelplan klima og energi ble vedtatt i 2021, og kommunedelplan naturmangfold ble ferdigstilt og vedtatt våren 2023. Disse planene skal følges opp med årlige revideringer av tiltak i handlingsplanen. Til klimaplanen hører også et klimabudsjett som revideres årlig i handlingsplanen. Det er behov for å utvikle effektive prosesser for dette i de nærmeste årene. Generelt for virksomheten er det en utfordring til enhver tid å ha tilstrekkelig og rett kompetanse.

I tiårsperioden fra 2012 til 2022 er det satt inn en rekke tiltak for å minke avrenning av næringsstoffer til Tunevannet. De viktigste er miljøavtaler for å begrense avrenning fra jordbruket og utbedring av spredt og offentlig avløp for å minke avrenning av avløpsvann. Tiltakene må få virke over et lengre tidsrom før man kan fastslå en tydelig trend i hvordan disse tiltakene påvirker algeoppblomstring i Tunevannet.

Antall tiltaksplaner for graving i forurenset grunn har hatt en markant økning de siste ti årene, selv om det er noen variasjoner mellom enkeltår. Økningen henger antakeligvis sammen med at det er mer fokus på problematikken med forurenset grunn, både hos forvaltning og utbyggere. En økning i antall fortetningsprosjekter, der det skal bygges på ny i masser som allerede har vært i bruk i lengre tid, vil også påvirke at antall behandlede saker går opp. Dette er generelt faglig tunge saker å håndtere, med høyt tidspress knyttet til videre framdrift i byggeprosjektene.

Selv om antall foretak som søker produksjonstilskudd i jordbruket har gått ned, har ikke arealet som drives gått vesentlig ned. Det skyldes at andre aktive gårdbrukere leier arealet til gårdbrukere som ikke lenger har selvstendig drift. Tallene for omdisponering av dyrka og dyrkbar mark vil kunne variere mye fra år til år, avhengig av hvilke reguleringsplaner som blir fremmet og vedtatt. Tiårig flytende snitt for årlig omdisponert areal er nedadgående.

8.3.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Virksomhet plan og samfunnsutvikling		
Effektiv saksbehandling		
Saksbehandlingstid på reguleringsplaner (uker) ²¹	30	35
Klager på reguleringsplaner som omgjøres av høyere instans.	0	0
Virksomhet kultur		
Brukerundersøkelse i kulturskolen ²²		4
Brukerundersøkelse i fritidsklubbene ²³	5,2	5,2

²¹ Saksbehandlingstid fra planen vedtas lagt ut på høring til endelig vedtak i bystyret.

²² Brukerundersøkelsen skal gi svar på hvordan kulturskolens tjenester oppfattes av brukerne. Tidligere undersøkelse var basert på standard undersøkelse fra Bedrekommune.no og gjennomført både for elever og foresatte. Denne undersøkelsen brukte en skal fra 1-6 hvor 6 var best. I arbeidet med kvalitetsvurdering av sine tjenester vil kulturskolen fremover bruke nytt system med tilhørende brukerundersøkelser. Denne undersøkelsen benytter en skala fra 1-5 hvor 5 er best.

²³ Brukerundersøkelse på fritidsklubbene 2021: 61 barn og unge jevnt fordelt mellom kjønn og alle de kommunale fritidsklubbene. Brukerundersøkelse hadde en skale fra 1 – 6 hvor 1 er veldig dårlig og 6 er veldig bra. Resultatet fra undersøkelsen ble

Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på elevplasser	10 %	12 %
Antall besøk på kulturskolen ²⁴		40 000
Antall besøkende på fritidsklubbene	20096	22 000
Antall besøkende på uk-online	760	1200
Antall besøkende på biblioteket	111 686	170 000
Antall besøkende Sarpsborg scene	20 223	43 000
Antall solgte billetter Sarpsborg scene	16030	27 000
Antall besøkende Olavsdagene	9 000	10 000
Klager på tilskudd som omgjøres av høyere instans på grunn av saksbehandlingsfeil	2	0
Arrangere kurs og temakvelder med det frivillige kulturlivet	2	>2
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart		
Mål: Saksbehandlingstid		
Andel ett-trinnssaker med 3-ukersfrist hvor fristen ikke er overholdt	22%	< 20%
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for 3-ukerssaker		28 dager
Andel rammesøknader hvor 12-ukersfristen ikke er overholdt	23%	%
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for 12-ukerssaker		75 dager
Tapt gebyr pga. fristoverskridelse (i kroner)		0
'Antall oppmålingssaker hvor 16 ukers frist ikke er overholdt	9	0
Mål: Godt omdømme		
Gjennomføre brukerundersøkelse pr. tjeneste ²⁵		
Mål: Kvalitet på saksbehandlingen		
Andel av oversendte administrative vedtak som blir omgjort av høyere instans		< 10%
Mål: Tilsyn/ulovlighetsoppfølging		
Antall tilsyn med firma/foretak iht. plan- og bygningsloven	11	> 50
Ulovlighetsoppfølging, antall avsluttede saker	60	>100

5.2. Brukerundersøkelse er gjennomført i en periode hvor tilbudet hadde antall begrensninger grunnet korona. I tillegg til en lengre periode med redusert aktivitet og ingen markedsføring av våre tilbud. Dette har resultert i en lavere deltagelse enn ønsket.

²⁴ Målingen innføres fra 2023. Det foreligger ingen tidligere tall på antall besøkende. Ambisjon i perioden er basert på dagens registrerte antall for deltagelse på aktiviteter.

²⁵ Det prioriteres brukerundersøkelse for tjenesten byggesaksbehandling. Denne gjennomføres i løpet av 2023.

8.3.4 Prioriterte tiltak

8.3.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan kultur	
Hovedmål: Sammen skaper vi Sarpsborgs kulturliv	
Innsatsområder: • Felleskap og kultur • Byutvikling og kultur • Profesjonell kultur	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre ny organisering og endre funksjoner for nytt hovedbibliotek og områdebibliotekene	2024-2027
Fullføre digitalisering av Sarpsborgs kommunale bildesamling. Arbeidet administreres av Sarpsborg bibliotek. Digitaliseringen planlegges i samarbeid med Sarpsborg Arbeiderblad og historielagene.	2024
Kommunen avsetter 1% av byggekostnaden til kunstnerisk utsmykning når investerings- og rehabiliteringsprosjekter gjennomføres på bygninger og i uterom.	2024-2027
Sarpsborg scene bruker programmeringsstrategi som balanserer krav til innhold og inntekt, der både frivillige, profesjonelle og egenproduserte produksjoner ivaretas.	2024-2027
Videreføre prosjekt «Hverdagsmestringskultur». Tiltaket krever ekstern finansiering og det er søkt om Interreg-midler for deltakelse i prosjektet. Midlene vil bli brukt til eksportering og utvikling av Kulturskolen for seniorer, implementering av metoden «Dansa utan krav» for psykisk sårbare jenter, og besøk av demensklovner på sykehjem. Utrede muligheten for støtte fra kommunens innovasjonsfond for å kunne videreføre satsningen innenfor ordinær drift etter 2027.	2024-2027
Vurdere etablering av «Artist in residence» i St. Olavs voll når bygningen er restaurert.	2025-2027
Gjennomføre en kartlegging av bygninger/arenaer i Sarpsborg som brukes eller kan brukes til kulturaktivitet, og gjøre denne informasjonen tilgjengelig for befolkningen.	2024-2025
Utarbeide en veiledningsportal/arrangørhåndbok som kan brukes av kulturprodusenter.	2024-2025

Plattform for kulturskolen i Sarpsborg**Hovedmål:**

Kulturskolen skal gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet, og være et kulturfaglig ressurscenter som medvirker til å styrke kompetanse og kulturell utfoldelse i lokalsamfunnet.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utrede muligheter for samarbeid om drift og utvikling av Den kulturelle skolesekken mellom Fredrikstad kommune og Sarpsborg kommune.	2024-2025
Utarbeide ny modell for brukerbetaling og struktur for kjerneprogram, som kan styrke både kvalitet og tilgjengelighet i tilbudene. Tilpasse rabattordninger slik at de best mulig tjener sin hensikt.	2024
Legge til rette for rekruttering til skolekorpse i Sarpsborg gjennom formalisert samarbeid mellom korpse, kulturskolen og grunnskolene.	2024-2027

Plan for fysisk aktivitet**Hovedmål:**

Sarpsborgs befolkning er fysisk aktiv gjennom daglige gjøremål, egenorganisert aktivitet og deltakelse i idrett og friluftsliv.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utbedre lysanlegg ved lysløypa i Sarpsborgmarka.	2024
Kartlegge og oppgradere skolenes og barnehagens uteområder.	2024-2026
Kartlegge nærmiljøanlegg som ikke inngår i skolenes uteområder	2025-2027

Kulturminneplan**Hovedmål:**

Kulturarven i Sarpsborg skal forvaltes slik at den sikrer en bærekraftig utvikling og verner kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap som dokumentasjon av fortiden og en ressurs for fremtiden

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide kortversjon av kulturminneplanen.	2024
Sikre Tømmertunellen med tømmerrenna i Eidet for framtidige generasjoner. Det er avsatt kr. 600 000 til restaurering/rehabilitering av tømmerrenna i Eidet. For å fullfinansiere tiltaket er det behov for eksterne midler.	2024-2025

Strategier for Olavsdagene 2019-2030**Hovedmål:**

Olavsdagene skal befeste Sarpsborg som Olavs by lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utrede bygging og drift av langhus og øvrig infrastruktur i Landeparken.	2026
Sikre videre drift og bruk av vikingskipet Visund gjennom utvikling av nye inntjeningskonsepter	2024-2025
Gjennomføre Olavsdagene som en del av nasjonaljubileet 2030 «Norge i 1000 år». I 2026 er Sarpsborg «hovedsted» i den store jubileumsstafetten.	2026

Handlingsprogram for Tunevannet 2017-2021**Hovedmål:**

- Ivareta Tunevannets verdi som rekreasjonsområde for befolkningen
- Oppnå god vannkvalitet i henhold til vannforskriften
- Tilfredsstille normene for badevannskvalitet

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Videreføre avtale med gårdbrukere for driften av jordbruksarealene rundt Tunevannet, med hensikt om å redusere næringsavrenning.	2024-2027
Gjennomføre sivklipping i utvalgte deler av Tunevannet.	2024 - 2027

Kommunedelplan for naturmangfold (2023-2031)**Hovedmål:**

- Bevare variasjonsbredden i naturmangfoldet i Sarpsborg
- Sikre god tilstand i økosystemene
- Sikre trua og sårbare naturtyper, både lokalt, regionalt og nasjonalt

Delmål:

- Kommunen skal ha oversikt over naturmangfoldet i Sarpsborg
- Kommunen skal bevare og tilrettelegge for naturmangfold
- Kommunen skal bidra til å restaurere naturmangfold
- Kommunen skal bidra til å øke kunnskap og engasjement om naturmangfold

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide handlingsplan for bekjempelse av fremmede arter.	2024
Delta i pilotprosjekt om arealregnskap	2024
Utrede innføring av mål om arealnøytralitet	2026

Kystsoneplanen 2022-2034

Hovedmål:

Kommunedelplan for kystsonen skal være et verktøy for å bidra til å nå målene i kommuneplanens samfunnsdel samtidig som planen ivaretar de sentrale og regionale føringene.

Kystsoneplanen skal være et styringsverktøy for detaljplanlegging og byggesaksbehandling. Kommunedelplan for kystsonen skal sikre en bærekraftig forvaltning av Sarpsborg kommunes kyst- og sjøområder.

Den skal sikre og videreutvikle arealer til ønsket vekst for bolig, fritidsbolig, næringsutvikling, samt sosial- og teknisk infrastruktur samt natur- og friluftsområder.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Kartlegge friluftslivsområder i kommunen.	2024-2027
Sikre allmenhetens bruk av Dusa som offentlig friluftsområde. Utvide eksisterende småbåtanlegg slik at bøyer for småbåter kan flyttes vekk fra skjæra, samt strukturere og utvide parkeringsanlegget.	2024-2027
Frømføring av kyststi prioriteres i alle reguleringsplaner langs kysten. Gjennom et samarbeid med Oslofjordens friluftsråd har kommunen som ambisjon å få til en sammenhengende kyststi i strandsonen i Sarpsborg.	2024-2027

8.3.4.2 Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Arbeide for at KRED (Kompetanse og ressurscenter e-sport og datakultur) får status som nasjonalt senter. Det søkes finansiering fra stat og fylke.	2024-2025
Utvikle Interaktivpark videre for å sikre flere møteplasser for ungdom om sommeren.	2024-2027
Legge til rette for gode medvirkningsvilkår for barn og unge i fritidsklubbene, både fysisk og digitalt.	2024-2027
Utarbeide et handlingsprogram for frivillighet som skal bygge opp under samfunnsplanens mål om at «Innbyggere i Sarpsborg skaper og deltar i aktiviteter»	2024
Gjennomføre tiltak med sikte på å gjøre kommunens organisasjon i bedre stand til å skape næringsattraktivitet og fremme byutvikling, og få til samspill og samskaping med næringsliv, frivilligheten og andre aktører i Sarpsborg. Det må sees på løsninger på tvers av kommuneområdene, særlig samfunn og teknisk. Det fremmes politisk sak om tiltakene, jf. bystyrets vedtak i sak 91/22. I den politiske saken må også ressursbehov avklares.	2024-2026
Legge til rette for å øke kraftproduksjon i Sarpsfossen.	2024-2026

Prosjekt/sak som utgår fra handlingsplan 2023-2026

Utarbeide plattform for vannforvaltning i Sarpsborg	2022	2026
Herunder:		
a) Handlingsplan for Isesjø (revidering)	2022	2024
b) Handlingsplan for Tunevannet (rullering)	2024	2025

c) Handlingsplan for bekker (ny). Krever finansiering utover eksisterende ramme.	2025	2026
d) Overordnet plan for vannmiljø (rullering)	2025	2026

8.3.4.3 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)
Kommunedelplan kultur – rullering av handlingsdel	2024	2025
Handlingsprogram for Olavsdagene	2024	2024
Strategisk støykartlegging og handlingsplan mot støy i byområdet Fredrikstad og Sarpsborg 2019-2023	2022	2024
Strategi for spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) 2020-2024.	2024	2024
Handlingsprogram for frivillighet	2023	2024
Plattform for kulturskolen – rullering	2024	2024

8.4 Kommuneområde organisasjon

8.4.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet /tjeneste	Oppgaver
Direktør organisasjon	Overordnet ledelse og ansvar for kommuneområdet. Prosesseier for handlingsplan og budsjett. Varslingssaker og ledelse av kommunens varslingsutvalg. Ledelse av lønns- og tarifforhandlinger på kommunenivå.
Virksomhet HR	Virksomheten har ansvar for drift, rådgivning, strategi og utvikling innenfor følgende fagområder: • Lønn og tariff • Lov og avtaleverk innenfor personalforvaltning • Fraværsadministrasjon (registrering og refusjoner) • Arbeidstidsordninger, turnus • Pensjonsrapportering • Omstilling og omorganiseringer • Personaloppfølging • Forebyggende arbeidsmiljøarbeid • Opplæring og kompetanseutvikling • Rekruttering og tilsettinger • Lærlingeordningen • Koordinering av praksisplasser
Virksomhet økonomi	Virksomheten har ansvar og oppgaver innenfor følgende hovedområder: • Overordnet ansvar for utvikling og implementering av kommunens plan- og styringssystem sammen med virksomhet plan og samfunnsutvikling et • Koordinere kommunens plan- og budsjettarbeid • Avlegge kommuneregnskapet • Forestå kommunens finansforvaltning • Overordnet ansvar for anskaffelser • Ivareta støttefunksjoner overfor kommuneområder og virksomheter innenfor økonomi og innkjøp • Sikre riktig fakturering og innfordring av kommunale krav
Virksomhet stabstjenester	Virksomheten har ansvar og oppgaver innenfor følgende hovedområder: • Kvalitetssikring og planlegging av politiske saker/prosesser • Rådgiver- og støttefunksjoner for kommunedirektør og direktørene • Sekretær oppgaver for ordfører • Møtesekretær for bystyret og øvrige politiske organer • Kommunens kommunikasjon eksternt og internt, herunder innhold på nettsider og i sosiale medier • Saksbehandling klagenemnda og diverse andre saker • Planlegging og gjennomføring av valg • Kommunens overordnede ansvar innenfor internkontroll, personvern og informasjonssikkerhet • Servering/skjenke- og salgsbevillinger, herunder kontrollvirksomhet • Vielser

8.4.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Virksomhet/tjeneste	2020	2021	2022
Virksomhet HR			
Antall lønnsoppgaver	8 484	8 684	9 164
Antall lønnsutbetalinger i gj.sn. pr. mnd	6 327	6 495	6 738
Virksomhet økonomi			
Antall inngående fakturaer	71 548	71 007	75 618
Andel e-fakturaer	92,4 %	94,0 %	95,4 %
Antall ordrer via e-Handel	9 577	8 795	9 297
Andel fakturaer koblet til e-ordrer ²⁶	13,4 %	12,4 %	12,3 %
Totalt fakturert eiendomsgebyr/eiendomsskatt (mill. kr) ²⁷	551	552	592
Totalt fakturert andre kommunale tjenester (mill. kr)	306	397	343
Virksomhet stabstjenester			
Antall vielser	67	104	105
Antall salgsbevillinger	34	33	35
Antall serverings- og skjenkebevillinger	49	51	50
Antall serveringsbevillinger (uten skjenkebevilling)	81	80	84
Antall unike brukere av sarpsborg.com	885'	1,4 mill.	828'

²⁶ Andel fakturaer koblet til ordrer via e-handel av totalt antall fakturaer i prosent

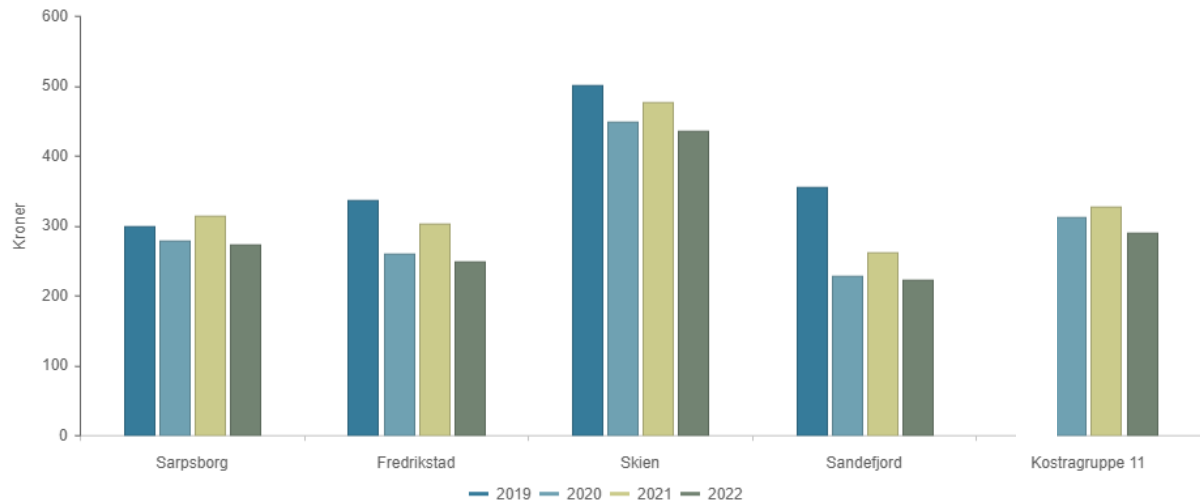
²⁷ Samlede inntekter til kommunen som håndteres av virksomhet økonomi 2.075

Analyser

Netto driftsutgifter per innbygger (100) politisk styring (B)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	298	278	314	272
Fredrikstad	337	259	302	248
Skien	500	448	476	435
Sandefjord	355	228	263	223
Kostragruppe 11		313	327	290

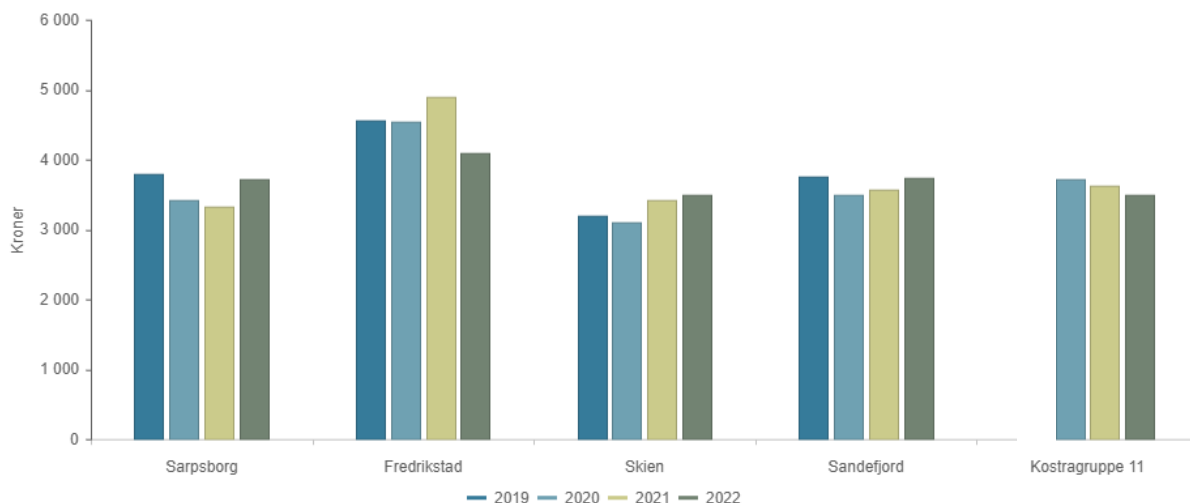
Kilde: Framsikt

KOSTRA tall viser at Sarpsborg kommune bruker noe mindre penger på politisk styring enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 272 kr per innbygger på politisk styring. Dette er en nedgang siden 2021 og det er 18 kr mindre per innbygger enn kommunegruppe 11, som brukte 290 kr per innbygger. Forskjellen utgjør om lag 1,1 mill. kr på årsbasis.

Netto driftsutgifter per innbygger (120) administrasjon (B)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	3 793	3 419	3 334	3 712
Fredrikstad	4 564	4 545	4 904	4 097
Skien	3 196	3 097	3 423	3 489
Sandefjord	3 753	3 495	3 576	3 738
Kostragruppe 11		3 713	3 627	3 491

Kilde: Framsikt

Sarpsborg kommune hadde netto driftsutgifter til administrasjon på 3 712 kr per innbygger i 2022. Det er en økning med 11,3 % siden 2021, og 221 kr mer enn kommunegruppe 11, som brukte 3 491 kr per innbygger. Forskjellen utgjør totalt om lag 13,0 mill. kr.

KOSTRA tallene baserer seg på det som er innmeldt fra kommunene selv, og det er ikke kvalitetssikret om kommunene praktiserer en felles forståelse for hvordan man rapporterer på funksjon for administrasjon²⁸.

Virksomhet HR

Økningen i antall lønnsoppgaver og lønnsutbetalinger per måned er en indikasjon på veksten i hele kommuneorganisasjonen. Dette påvirker i stor grad de interne støttefunksjonene i kommuneområde organisasjon, inkludert lønn, tilsettingssaker og andre funksjoner innenfor HR.

Det jobbes aktivt med digitalisering og automatisering av driftsoppgaver innenfor HR for å effektivisere og øke kvaliteten på tjenestene. I forbindelse med både utvikling og implementering krever endringene både ressurser, samt at det blir merarbeid og økte kostnader knyttet til lisenser, programvare og opplæring. Endringene vil bidra til å dreie innholdet i HRs tjenester i retning av controllerfunksjon, samt opplæring og rådgivning overfor virksomhetene på flere områder enn i dag. Det jobbes videre med felles digitale oppfølgingsverktøy for ledere og selvbetjeningsløsninger for ansatte.

²⁸ Administrasjon – administrativ ledelse, stab/støttefunksjoner, fellesutgifter og fordeling av andel lederstilling

Endrings- og omstillingstakten øker stadig, og for å imøtekomme behovene for utvikling og endring som Sarpsborg kommune står overfor, er det viktig at virksomhet HR har kapasitet og kompetanse til å være en reell støtte for virksomhetene i disse prosessene.

Virksomhet økonomi

Satsningen på å øke andel e-fakturaer har gitt resultater. I 2022 var andelen 95,4%, det er en klar økning sammenliknet med 92,4% i 2021. I kommende periode jobbes det med å automatisere rutinemessige oppgaver. Ressursene som frigjøres skal brukes blant annet til å kvalitetssikre regnskapsdata.

Kommunen har et system for elektronisk bestilling (eHandel). Totalt sett er det likevel bare 12,3 % av alle fakturaer som kan spores til en bestilling via eHandel. I tråd med arbeidet med automatisering av prosesser, vil det være fokus på å øke andelen ordrer via e-handel. Økt bruk av vil gi gevinster i form av bedre sporbarhet knyttet til den enkelte faktura, og mer automatiserte prosesser i kommunens fakturamottak.

For å følge opp vedtatt plattform for anskaffelser er det behov for å øke kapasitet på kontraktsoppfølging. Oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår i bygge- og anleggs-, og tjenestekontrakter vil derfor få sterkere fokus i 2024.

Virksomheten har ansvar for handlingsplan med økonomiplan. Kommunen har anskaffet et digitalt styringssystem. Handlingsplan 2025-2028 skal i sin helhet ferdigstilles i det nye digitale styringssystemet. Det vil allerede i 2024 bli rapportert i det digitale systemet og tilstandsrapporten for 1. tertial 2024 skal etter planen ferdigstilles digitalt.

Virksomhet stabstjenester

Virksomheten har ansvaret for kommunens overordnede kommunikasjon. Det vil være en stor utfordring for kommunen framover å kommunisere på en god måte med innbyggerne i et samfunn der informasjonsmengden er stor og fragmentert, og der det er stadig vanskeligere å nå gjennom med korrekt og nyttig informasjon. Språkbarrierer og varierende digital kompetanse forsterker dette utfordringsbildet. Videre vil det være krevende å kommunisere og skape forståelse for de omfattende endringene i det kommunale tjenestetilbudet som er forutsatt i handlingsplanperioden.

Internkontroll, informasjonssikkerhet og håndtering av personopplysninger har fått økt oppmerksomhet og skjerpede krav de siste årene. En revisjonsrapport fra 2023 om personvern konkluderer med at Sarpsborg kommune har kommet langt i å etablere og implementere styringssystem og kulturbygging innen personvern, men at det likevel er flere krav som ikke ivaretas godt nok. Det vil være viktig å sikre tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å håndtere disse arbeidsområdene framover.

8.4.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Virksomhet økonomi		
Mål: Høy andel e-fakturaer		
Andel e-fakturaer av totale inngående fakturaer	95,4 %	100,0 %

Mål: Økt bruk av elektronisk bestilling		
Andel fakturaer med ordrer via eHandel	12,3 %	50 %

8.4.4 Prioriterte tiltak

8.4.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

Plattform for anskaffelser og anskaffelsesreglement	
Hovedmål: Sarpsborg kommune gjør gode, framtidsrettede, verdiskapende og bærekraftige anskaffelser.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Arbeide aktivt for å hindre at kommunens kontrakter går til leverandører / underleverandører som benytter svart arbeid, hvitvasking av økonomiske midler eller driver annen kriminell virksomhet.	2024-2027
Tilrettelegge for systematisk og effektiv kontraktsoppfølging, både kontraktsvilkår generelt, og lønns- og arbeidsvilkår spesielt. Arbeidet med kontraktsoppfølging for å ivareta seriøsitetsbestemmelsene samles ett sted i kommunens organisasjon. Videre anskaffes nødvendige digitale verktøy.	2024-2027

Plattform for kommunikasjon	
Hovedmål:	
Kommunikasjonen i Sarpsborg kommune skal være enkel, nyttig, åpen og troverdig.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utvikle nye nettsider for Sarpsborg kommune for å oppnå sikker og stabil drift og gode selvbetjeningsløsninger.	2024-2025
Gjennomføre et systematisk arbeid for klart språk i hele kommunens organisasjon.	2024

8.4.4.2. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Videreutvikle struktur og systematikk innen personvern i hele kommunens organisasjon, med grunnlag i forvaltningsrevisjon fra vinteren 2023.	2024-2025
Revidere retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger for perioden 2024-2028. Fremmes til politisk behandling sammen med alkoholpolitisk handlingsprogram (omtalt under 8.1.3.4).	2024
Ta aktive grep for å avklare om det kan være mulig for Sarpsborg kommune å øke sine inntekter på området kraftproduksjon. Dette i form av energiproduksjon i Sarpsborg kommune.	2024-2026

Se også kapittel 5 og 6 i handlingsplanen.

8.5 Kommuneområde teknisk

8.5.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør teknisk	Ansvar for helhetlig planlegging, strategi og saksutredning for politisk ledelse. Støtte for virksomhetene i prosjekter, satsingsområder og politisk vedtatte føringer. Kommuneområdet er ansvarlig for kommunens overordnede beredskap.
Virksomhet eiendom	Virksomheten utreder, planlegger og gjennomfører drift og vedlikehold av kommunens bygningsmasse. Målsettingen er god verdiforvaltning i et langsiktig perspektiv, og en effektiv tjenesteproduksjon for brukerne av bygningene. Virksomheten ivaretar kommunens samfunnsansvar som eiendomsbesitter og eiendomsutvikler, og det strategiske eierskapet til kommunens bebygde og ubebygde eiendommer. Grunneiendommer brukes aktivt for å oppnå politiske mål. Kjøp, salg og regulering og utvikling av kommunale eiendommer, samt inn- og utleie av eiendommer gjennomføres på markedsmessige betingelser.
Virksomhet utbygging	Virksomheten utreder, planlegger og gjennomfører kommunens rehabiliterings- og nybyggprosjekter, samt investeringsprosjekter innen vei, vann og avløp. I all utbyggingsvirksomhet skal det satses på bærekraftige løsninger og tiltak mot sosial dumping.
Virksomhet vann og avløp	Virksomheten har ansvar for drift av kommunens renseanlegg, vannverk og trykk- og pumpestasjoner. Virksomheten skal sikre god drift og utvikling av tjenestene, slik at innbyggerne til enhver tid har trygt, godt og nok vann i springen og et effektivt system for oppsamling og rensing av avløpsvann.
Virksomhet kommunalteknikk	Virksomhet kommunalteknikk er i all hovedsak en tjenesteyterorganisasjon med driftsoppgaver. Virksomheten har drift- og vedlikeholdsansvar for veisystemer, parkering, idrettsanlegg, grøntområder, avfall, verksted, vaskeri, ledningsnett og transportplanlegging.
Virksomhet brann og feiervesen	Virksomheten skal redde liv, verdier og miljø gjennom å opprettholde en slagkraftig beredskap, som kan håndtere et bredt spekter av hendelser. Virksomheten bidrar til informasjons- og motivasjonstiltak i brannforebyggende arbeid og opptreden i tilfelle av brann og andre akutte ulykker, samt gjennomføre risikokartlegging og utarbeide planverk for akutte hendelser som kan oppstå i kommunen. Virksomheten skal være forberedt på å håndtere store og langvarige hendelser i samarbeid med andre beredskapsaktører i regionen.

8.5.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
		Resultat	
Virksomhet/tjeneste	2020	2021	2022
Virksomhet Eiendom			
Totalt antall m ² formålsbygg pr. innbygger (kostra)	4,11	4,03	3,90
Nto dr.utg. til eiendomsforv. i % av samlede dr.utg. (kostra)	8,2	7,8	8,2
Utgifter til vedlikehold per m ² (kostra)	192	168	141
Utgifter til renhold pr. m ² (kostra)	199	186	193
Energibruk pr. m ² eid areal (kWh) (Kostra)	140	155	148
Energikostnader pr m ² (kostra)	98	186	317
Energikostnader pr. m ² administrasjonsbygg (kostra)	84	141	223
Energikostnader pr. m ² barnehagerlokaler og skyss (kostra)	96	177	309
Energikostnader pr. m ² skolelokaler (kostra)	71	143	241
Energikostnader pr. m ² Institusjonslokaler (kostra)	128	234	395
Energikostnader pr. m ² Idrettsbygg og idrettsanlegg (kostra)	152	291	526
Energikostnader pr. m ² kulturbygg (kostra)	91	193	342
Virksomhet utbygging			
Samlet mindreforbruk (pluss) eller merforbruk (minus) for store investeringer som avsluttes	-3,5 %	-0,1 %	Ingen prosjekt avsluttet i 2022
Virksomhet vann og avløp			
Andel fornyet kommunalt vannledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	1,00	0,71	0,90
Andel av total kommunal vannleveranse til lekkasje (prosent)(andel ikke fakturert mot levert)	36	33,8	34,3
E.coli: Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater (prosent)	100 %	100 %	100 %
Andel fornyet kommunalt spillvannsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0,70	0,99	0,99
Andel innbyggere tilknyttet renseanlegg (prosent)	98,8	97,0	96,1
Virksomhet kommunalteknikk			
Andel levert til materialgjenvinning inkl. biologisk behandling (prosent)	30,8	30,1	25,5
Netto driftsutgifter til kommunale veier og gater per innbygger (kr)	864	1043	1177
Andel kommunale veier og gater uten fast dekke av alle kommunale veier og gater (prosent) (Kostra)	3,1	2,2	1,6
Andel km tilrettelagt for syklende som kommunen har ansvar for av alle kommunale veier (km)	51	51	54
Virksomhet brann og feiervesen			
Hendelser årlig	693	781	850
Brann i bygning	32	39	38
Trafikkulykker	73	63	107
Måltrettet informasjonsarbeid om forebyggende brannssikkerhet (antall personer)	5 306	7 065	11 800

Rød tråd programmet	5 123	4 647	3957
Tilsyn særskilte brannobjekter	162	210	177
Feiinger bolig	5 766	10 466	5 965
Tilsyn bolig	1 540	2 054	6905
Feiing/tilsyn fritidsbolig	702	470	396

Tjenestene vann, avløp, renovasjon og feiing er selvkosttjenester, noe som betyr at de totale kostnadene for drift og investeringer for området fordeles på innbyggerne gjennom kommunale gebyrer.

Overordnet for kommuneområdet

Det forventes i framtiden et økende behov for leveranser fra kommuneområde teknisk og høyere krav til kvalitet, både overfor innbyggere og andre deler av kommunen. For å imøtekomme dette behovet, samtidig som ressursene er begrenset, må nye digitale løsninger best mulig utnyttes, samt at dyktige og motiverte ansatte har den kompetansen og de verktøyene som skal til for å løse oppgavene.

I 2022 ble det igangsatt et program som kommuneområde teknisk har ansvar for. Programmet heter Teknisk 2025 og skal omfatte flere prosjekter i og på tvers av alle virksomheter, for å nå de overordnede målene for framtidens tjenester. Programmet skal legge grunnlag for etablering en felles driftssentral med riktige prosesser, verktøy og organisering. Dette skal lede fram til en moderne organisasjon der ansatte trives og der innbyggere og interne brukere er fornøyde med tjenestene som leveres. For å lykkes med dette må det utvikles nye arbeidsmetoder, samhandle bedre både internt og eksternt, samt ta i bruk ny teknologi.

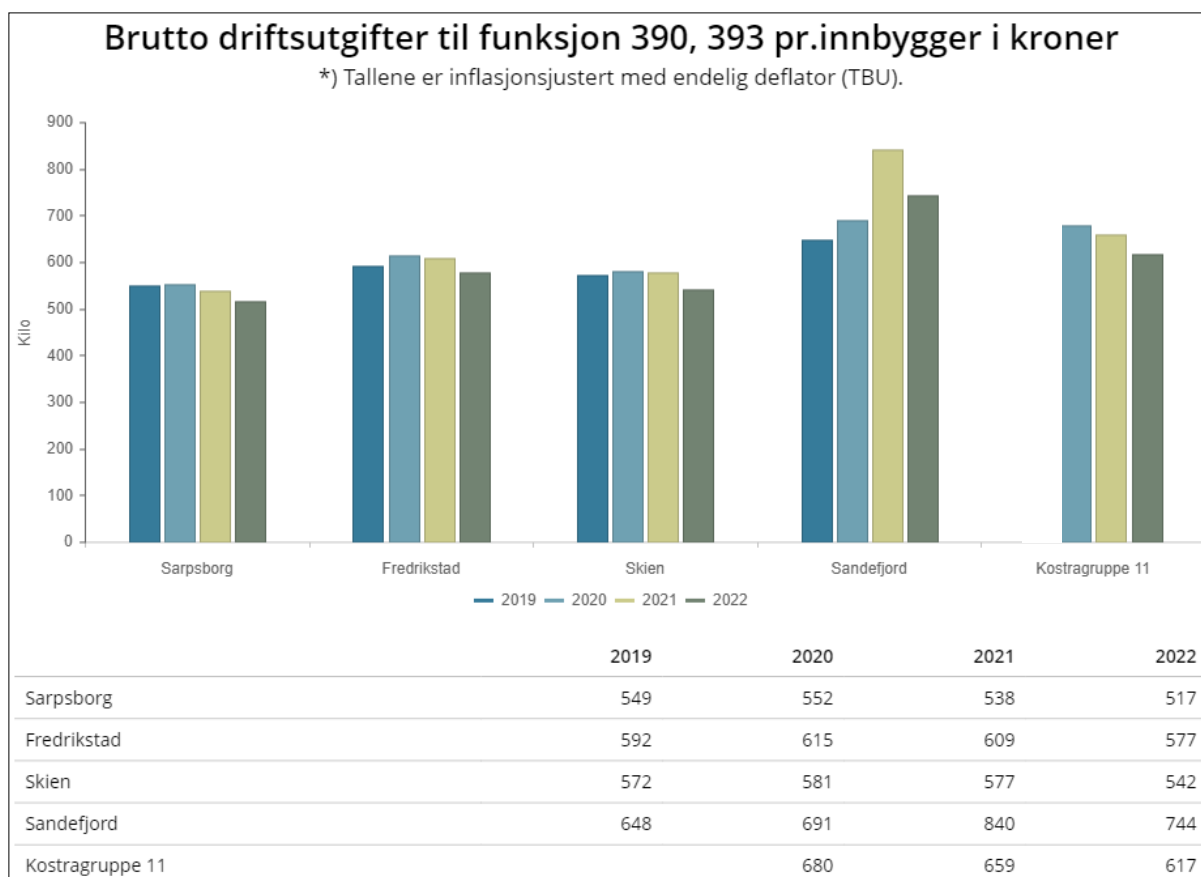
Teknisk 2025 er et av fokusområdene i Bærekraft 2030, og kommuneområde teknisk har utarbeidet et veikart fram til 2025 med 20 tiltak. I 2023 er flere av tiltakene iverksatt, som pilot driftssentral og energiledelse, og flere skal starte opp i perioden hvor prosess og finansiering må justeres underveis.

Overordnet beredskap

Kommunen skal i henhold til kommunal beredskapsplikt ha en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) av uønskede hendelser i kommunen. Kommunen skal også ha en beredskapsplan for å kunne ivareta sin rolle ved uønskede hendelser. Risikobildet er i stadig utvikling med økt kompleksitet og økte krav, spesielt innenfor beredskap for å håndtere hendelser innenfor IKT-sikkerhets området. ROS-analyse ble vedtatt av Bystyret i september 2019, og identifiserte tiltak følges opp og prioriteres i den enkelte virksomhet. Kommuneområdet teknisk har ansvar for kommunens overordnede beredskap.

Kirken

Brutto driftsutgifter til kirken per innbygger i kroner

Sarpsborg kommune overførte mindre pr. innbygger til kirken enn sammenlignbare kommuner og kommunegruppe 11 i 2022. Bystyret vedtar årlig driftsoverføringer til kirken. I tillegg til de kirkelige handlinger driver kirken driver krematoriet og alle kommunens ti gravplasser. Kirken har også en rolle i arbeidet mot utenforskap ved å tilby ulike møteplasser.

Vann og avløp

Sarpsborg kommune har de siste årene gjort betydelige investeringer i vann- og avløpssektoren, og det er planlagt store oppgraderinger i årene framover. Våren 2023 er byggestart for nytt renseanlegg for avløp. Det planlegges i slutten av perioden utbygging og utvidelse av eksisterende vannverk på Baterød for å håndtere befolkningsvekst, klimautfordringer og forpliktelser av reservevann.

Bystyret vedtok 04.03.2021 *Handlingsprogram fremmedvann og ledningsfornyelse avløp* (sak 20/20407-6), som legger til grunn for tiltak og investeringer i perioden 2021-2030. I handlingsprogrammet er det vurdert endringer i investeringer for å raskere nå målsettingene og dermed tilfredsstille kravene satt til utslippstillatelsen.

I planen er tiltak identifisert og prioritert i delområder og satt inn i en framdriftsplan med 10 års perspektiv. Tiltakene er rettet mot problemstillinger knyttet til fremmedvann, ledningsfornyelse og organisering.

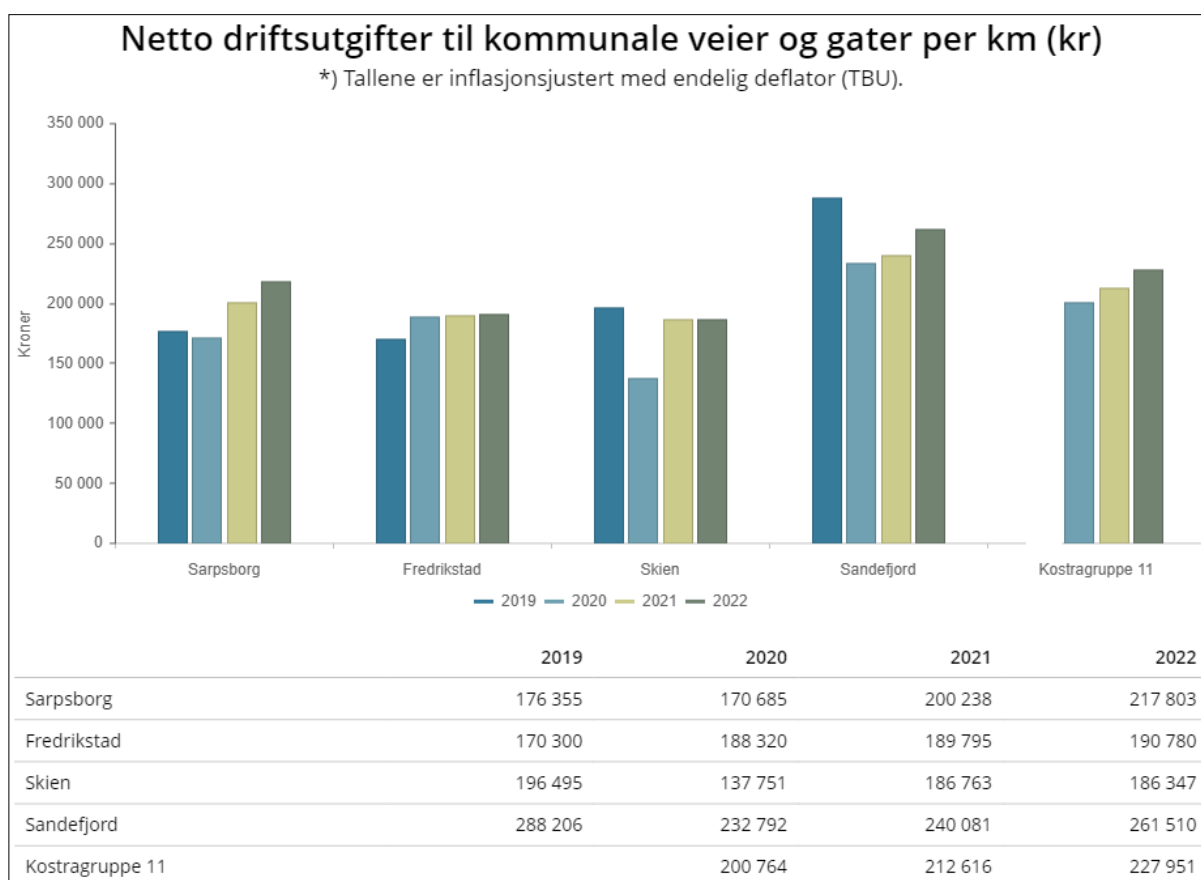
For å sikre forsvarlig drift på kommunens vann- og avløpsnett er det nødvendig med pumpe- og trykkøkningsstasjoner som drives med elektrisk strøm. Dette kan føre til mindre forutsigbare utgifter, da strømprisene er økende og varierende.

Kommunalteknikk

Kommunen går inn i en tid med store forandringer på renovasjonsområdet. Beslutningen om å delta i interkommunalt samarbeid om ettersorteringsanlegg for avfall påvirker renovasjonsordningen i kommunen. Det er forventet at ettersorteringsanlegget ved Viken Park garanteres høsten 2025, og det er forventet full drift fra årsskiftet 2025/2026. Det er behov for stor fleksibilitet i hvordan avfallet skal samles inn

Det planlegges ny gjenvinningsstasjon i Gatedalen som skal ta i bruk ny teknologi som vil sikre en bedre og mer effektiv drift. Dette vil være avgjørende for å utvikle tjenesten i takt med ny teknologi, endrede krav og nye muligheter.

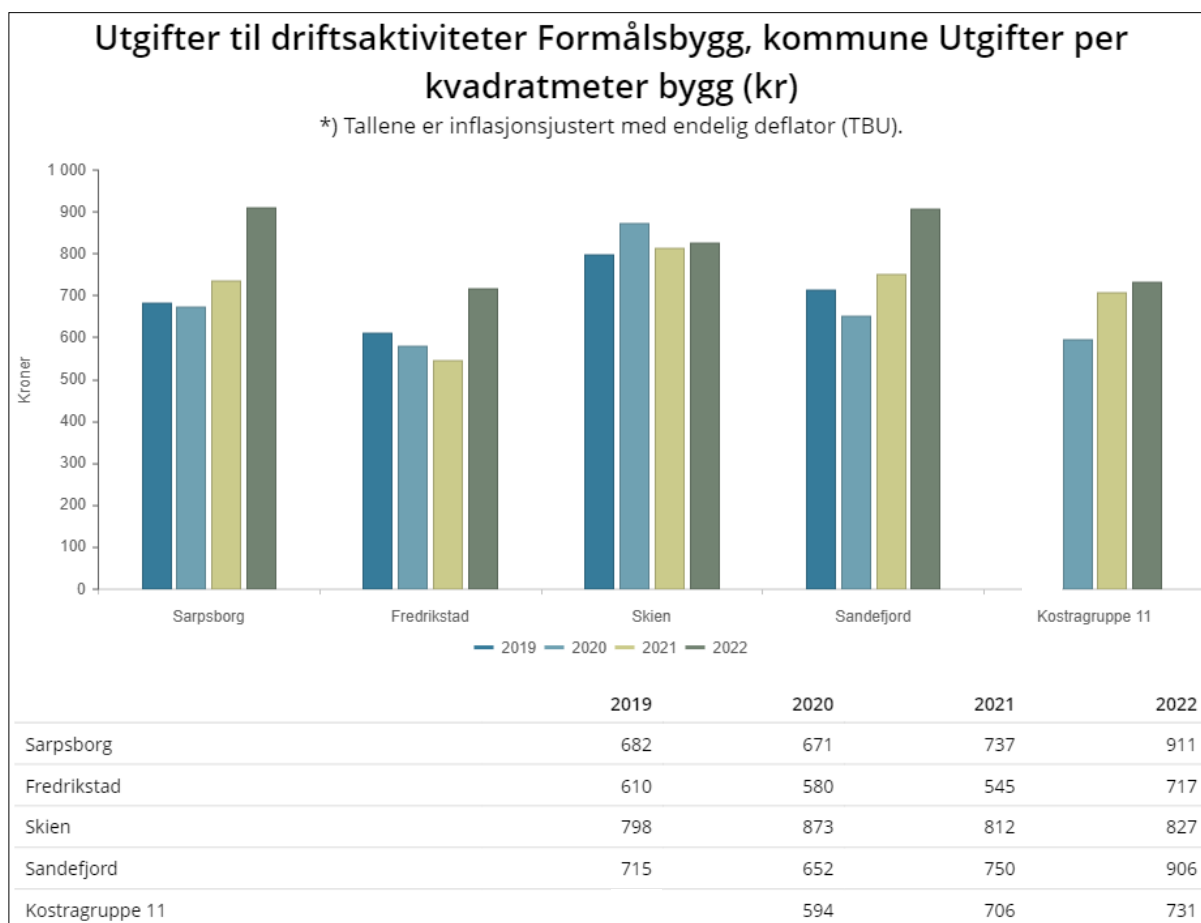
I 2022 brukte Sarpsborg kommune nær 218 000 kr pr km til drift av kommunale veier sett. Det er en økning fra årene før, og 10 000 kr mindre enn snittet i kostragruppe 11. Sarpsborg kommune bruker vesentlig mer enn Fredrikstad og Skien til kommunale veier og gater, mens Sandefjord bruker vesentlig mer.

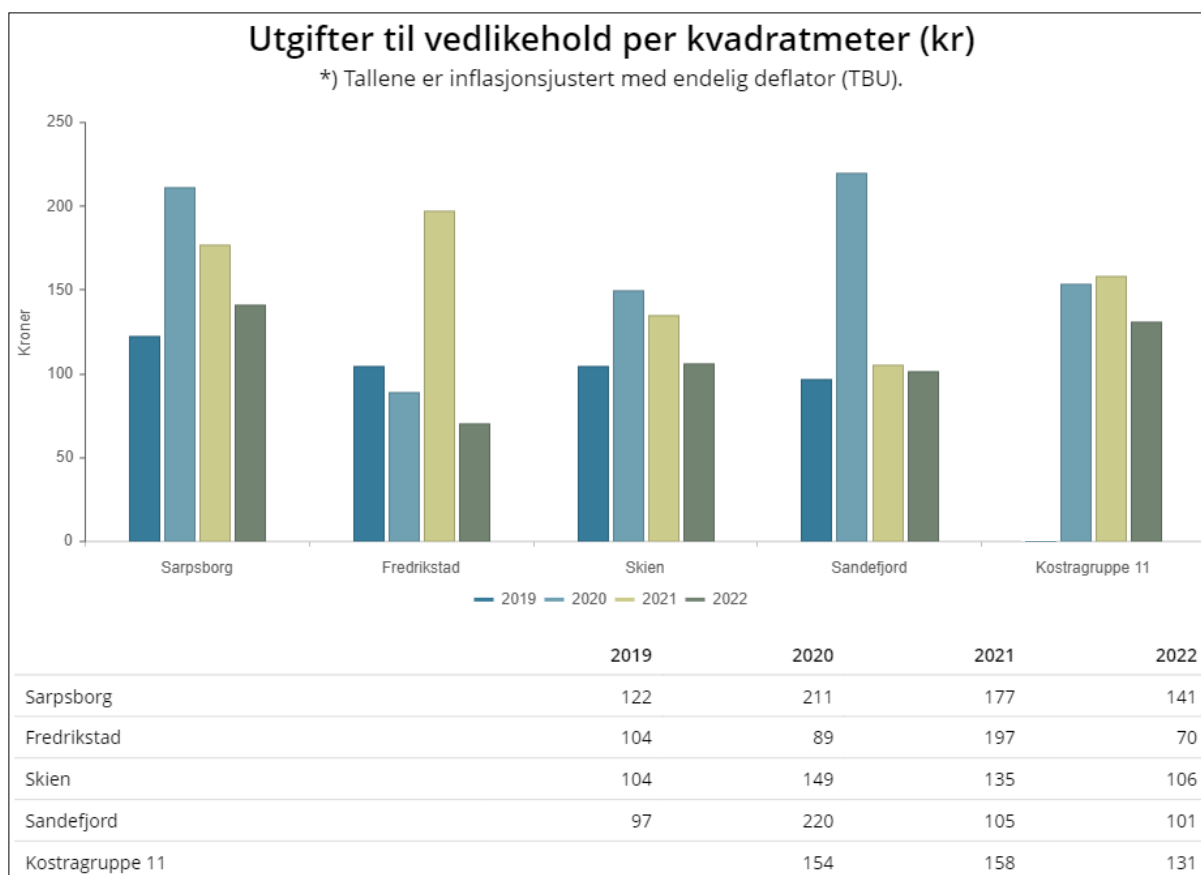
Kommunens bilpark består av stadig flere elektriske biler, men det er fortsatt en stor andel av kommunens kjøretøy som benytter fossilt brennstoff. For å imøtekomme en ny el-bilpark er det igangsatt investeringer i ladeinfrastruktur ved kommunale bygg som vil bli fulgt opp i handlingsplanperioden.

Eiendom

Sarpsborg kommune bruker stadig mindre andel av budsjettet på eiendomsforvaltning pr innbygger pr kvadratmeter. Hovedårsaken er at Sarpsborg kommune har færre kvadratmeter bygg per innbygger enn snittet. Arealeffektiviteten er dermed relativt bra, men det bør fortsatt være oppmerksomhet på å redusere antall kvadratmeter for å holde kostnadsnivået lavest mulig. I 2023 har dette vært et prosjekt i Bærekraft 2030, der forventede gevinster er innarbeidet i budsjettet.

Sarpsborg kommune hadde i 2022 vesentlig høyere utgifter til driftsaktiviteter av formålsbygg enn i 2021. Dette skyldes blant annet at tilskudd til vedlikehold i 2020 og 2021 grunnet pandemi, ikke ble benyttet fullt ut før i 2022. Utgiftene til kommunal eiendom deles inn i utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV). Det er ønskelig å ha lave utgifter til drift og forvaltning, mens en høy vedlikeholdsinnsett på sikt vil kunne øke levetiden og redusere driftsutgiftene på bygg.

Sarpsborg hadde en vedlikeholdsinnsats på 141 kr per kvm i 2022, noe som er lavere enn i 2021, men mer enn gjennomsnittet i kostragruppe 11 og sammenlignbare kommuner. Dette kan blant annet forklares med at ekstra bevilgning under pandemien ikke ble brukt opp før i 2022. Til tross for at totalkostnaden for eiendomsforvaltning i Sarpsborg er tilnærmet lik kostragruppen, brukes pengene bærekraftig.

Energiforbruket i kommunale bygg økte fra 2021 til 2022 grunnet at 2022 var et normalt driftsår i alle bygg og anlegg.

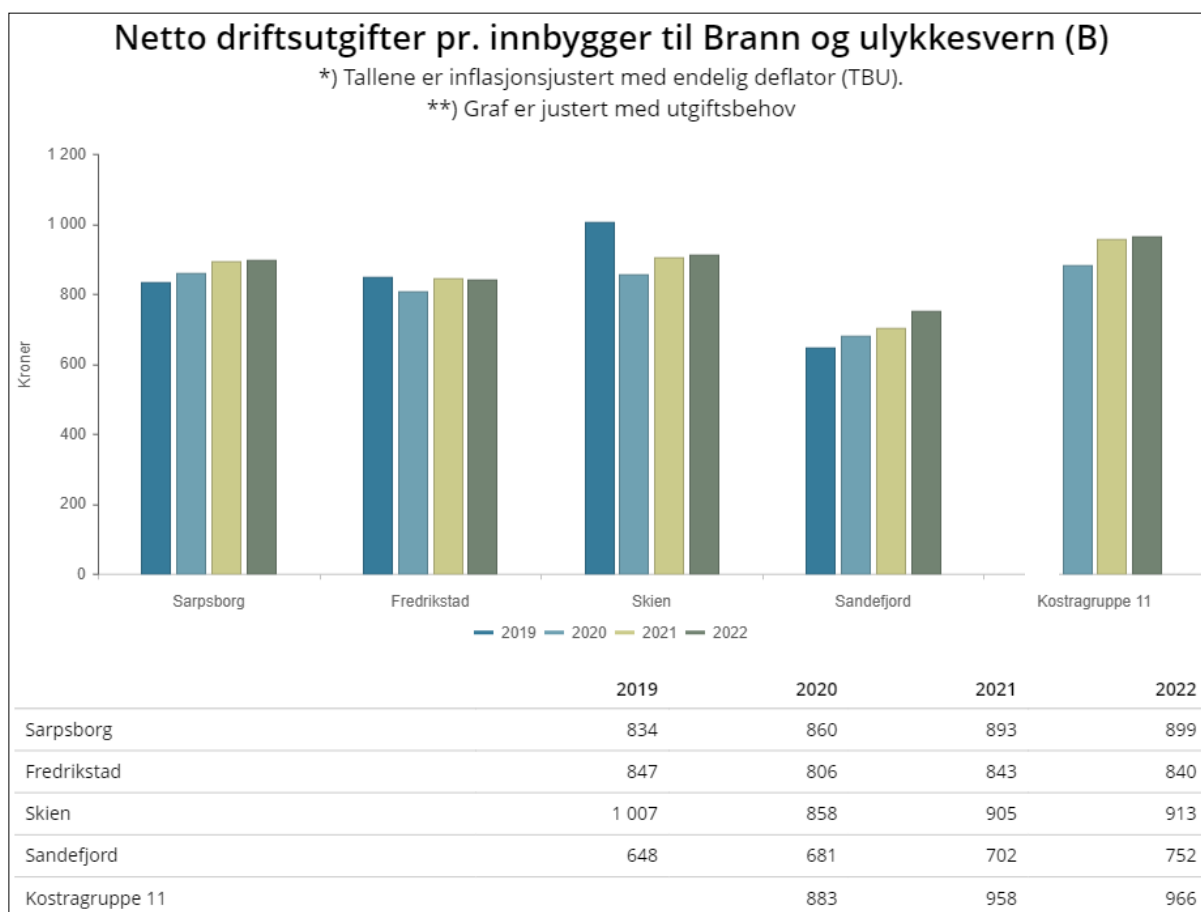
Virksomheten vil fortsette å ha høy oppmerksomhet på energieffektivisering, og bruk av ny teknologi for å gi bedre styring og driftssikkerhet prioriteres. Etablering av en organisering av energiledelse er et eget prosjekt i programmet Teknisk 2025 og ferdigstilt i 2023.

Brann- og feiervesen

Nasjonalt rapporteringssystem (BRIS) ble innført i 2016 og gir brann- og redningsvesenet et bedre grunnlag for å drive effektivt brannforebyggende arbeid. Økt kompleksitet i samfunnet generelt gir et mer komplisert risikobilde og stiller større krav til kompetanse, opplæring og øving. Det gir også økt behov for samordning og øving med andre beredskapsaktører. Ny dokumentasjon av brannvesenet (brannordning) ble behandlet og vedtatt i bystyret 4. mars 2021. Oppdatert risikobilde med tilhørende analyser og statistikk er sentrale deler av underlaget ved revisjon av brannordning. Det samme er samarbeidsordninger og samvirke med andre aktører.

Øvingsområde for brannvesenet er sentralt for kompetanse, opplæring og øving. Dette ble behandlet og vedtatt politisk i 2018, men framdriften i etableringen er blitt forsinket grunnet forhold utenfor egen kontroll. Avklaringer rundt grunnforhold i opprinnelig lokasjon viser at øvingsområdet ikke kan være der det først var planlagt. Det arbeides med å finne en annen

egnet eiendom, og en anskaffelse av en slik investering vil fremmes som egen politisk sak høsten 2023.

Kostra-tallene for netto driftsutgifter til brann, ulykkesvern og forebygging viser at kommunen bruker i 2022 tilnærmet det samme som i 2021, og lavere enn snittet i kommunegruppe 11.

8.5.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet /tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Virksomhet Eiendom		
Mål: Redusere klimagassutslipp:		
Energibruk pr. m² eid areal (kwh) (Kostra)	148	<145
Mål: Ivareta eiendommene gjennom god verdiforvaltning:		
Vedlikeholdsinnsats kr pr. m²	141	>150
Mål: Økt brukertilfredshet for kommunens ansatte		
Godkjente kvalitetskontroller renhold	100 %	>95 %
Mål: Komplettere boligmarkedet ved å tilby selvbyggertomter		

Antall solgte selvbyggertomter (gj.sn. pr. år)	0	20-30
Virksomhet vann og avløp		
Mål: Hygienisk trygt, godt og nok vann		
Innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater for E-coli	100 %	100 %
Antall timer avbrudd per innbyggere per år	0,32 time	<1 time
Svinn av vann i ledningsnettet som følge av lekkasjer (kostra)	28,6 %	<25 %
Mål: Gode avløpssystemer		
Antall tilbakeslag (kloakk i kjeller)	15	<10
Virksomhet kommunalteknikk		
Mål: Fungerende innsamlingsordning for husholdningsavfall		
Antall klager / antall tømminger	0,16 %	< 0,1 %
Mål: Mer miljøvennlig bilpark		
Øke andel klimavennlige biler ved nyanskaffelser	68%	70 %
Mål: Optimaliseringstiltak Vaskeriet Mål 2020: 20 kr. pr. kg årstakt 400 tonn tøy		
Redusere totale driftskostnader pr.kg vasket, tørt tøy (kr)	25	22
Virksomhet brann- og feiervesen		
Mål: Godt brann- og ulykkesforebyggende arbeid		
Målrettet informasjonsarbeid om forebyggende brannssikkerhet (antall personer)	11 800	8 000
Virksomhet utbygging		
Mål: God økonomistyring for investeringer		
Gjennomsnittlig avvik mellom budsjett og regnskap for avsluttede investeringsprosjekter gjennomført av teknisk. (- merforbruk)	Ingen prosjekt avsluttet i 2022	0 %

8.5.4 Prioriterte tiltak

8.5.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

VVA- plan	
Hovedmål: Planen skal sikre at ny teknisk infrastruktur sees i sammenheng med framtidig utbygging og vedtatte prinsipper for byens vekst og utvikling. Den skal også ivareta behov for fornying/rehabilitering av kommunaltekniske anlegg. Videre skal planen sikre at det kan hentes ut økonomi- og effektivitetsgevinster ved at teknisk infrastruktur for vei, vann og avløp kan samordnes fysisk i planleggings-, prosjekterings- og utbyggingsfasene.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Oppgradere trykkøkningsstasjoner for å ha tilgang til brannvannforsyning. Målet er å sikre reservestrøm, basert på kartlegging gjennomført i 2017 og 2018.	2024-2027
Etablere nytt avløpsrenseanlegg for å videreutvikle renseanlegget på Alvim, for å nå lovfestede rensekrav. Det søkes om ny tillatelse til utslipp fra det fremtidige renseanlegget, og det må etableres nytt område for mellomlagring av slam.	2024-2027

Hindre driftsoverløp (urenset vann kommer inn i overvannsledningen) i følsomme områder. Etter 2028 tillates kun driftsoverløp direkte til Glomma eller åpen kyst.	2024-2027
Utrede og prosjektere utvidelse av eksisterende vannverk på Baterød. Det er kun avsatt midler til prosjektering i handlingsplanperioden. Investeringsmidler må innarbeides i kommende økonomiplaner.	2024-2027
Gjennomføre separeringsprosjekter og gi pålegg om separering av private stikkledninger.	2024-2027
Redusere og håndtere fremmedelementer i avløpssystemet ved hjelp av tekniske løsninger.	2024-2027
Redusere lekkasjer i vannledningsnett gjennom å videreføre arbeidet med systematisk lekkasjesøk.	2024-2027
Sikre tosidig vannforsyning i alle deler av kommunen ved å koble sammen eksisterende anlegg.	2024-2027
Sikre og oppgradere vann- og avløpsnett innenfor nye utbyggingsområder. Kommuneplanens arealdel rulleres og vil vise behov for utbygging og oppgradering av vann og avløpsnett.	2024-2027
Følge opp handlingsprogram for reduksjon av fremmedvann og utskifting av avløpsnett og vannnett med fortløpende tiltak som rørledninger og kummer.	2024-2027
Forbedre oppfølging, vedlikehold, beregninger og investeringer i utstyr for å redusere energiforbruket hos abonnentene	2024-2027

Kommunedelplan for avfall 2020-2030	
Hovedmål: Sørge for at skadene fra avfall på mennesker, natur og miljø blir så små som mulig. Avfallsproblemene skal løses gjennom virkemidler som sikrer en samfunnsøkonomisk god balanse mellom omfanget av avfall som genereres, og som gjenvinnes, forbrennes eller deponeres.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Ta i bruk felles ettersorteringsanlegg sammen med andre Østfold-kommuner. Prosjektering og bygging gjøres av interkommunalt selskap, som ble stiftet i 2020.	2026
Utarbeide retningslinjer for utbyggingsavtaler for å få etablert nedgravde containere for avfall i forbindelse med tiltak i sentrum og utbygging av nye områder.	2024-2027
Prosjektere og etablere ny framtidsrettet gjenvinningsstasjon og personalbygg i Gatedalen.	2024-2027
Utrede og gjennomføre nødvendige tiltak for å tilfredsstille krav i ny utslippstillatelse	2024-2027
Revidere kildesortering og tømmeordninger for hytterenasjon	2024-2025
Revidering av renovasjonsforskrift- tilpasning til ettersorteringsanlegg m.m	2025
Utarbeide strategi for fremtidig avvikling av deponi i Gatedalen med etterdriftsfond	2025-2027
Utrede løsninger for økt gjenvinning av tekstiler og farlig avfall	2024
Utrede løsninger for økt ombruk av avfall	2024

Plattform for eiendomsforvaltning	
Hovedmål: 1. Eiendommen skal bidra til en effektiv tjenesteproduksjon for brukerne av kommunal eiendom. 2. Eiendomsforvaltningen skal være framtidsrettet, ivareta eiendommene gjennom god verdiforvaltning og utvikle eiendommene på lang sikt 3. Kommunen skal opptre på markedsmessige betingelser der annet ikke er politisk vedtatt eller lovpålagt 4. Kommunen skal være en aktiv grunneier og strategisk eiendomsutvikler 5. Som utbygger skal kommunen ta samfunnsansvar ved å ivareta miljøet og satse på bærekraftige løsninger, samt sette krav til bruk av lærlinger og tiltak mot sosial dumping i bygge- og anleggskontrakter.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Iverksette innovasjonsprosjekter for å redusere energiforbruk, utslipp av CO2, overvåking av innneklima, vannforbruk og adgangskontroll Det er avsatt nødvendige midler til tiltakene i handlingsplanperioden for mange av prosjektene. Det vil bli fremmet saker om behov for investeringsaker, hvis disse vil være lønnsomme. Alle tiltakene er under arbeid i programmet Teknisk 2025.	2024-2027
Utvikle boligfelt Kløvningsten B4. Opparbeidelse og salg av boligtomter er planlagt gjennomført 2023 - 2024	2024-2025
Utvikle boligfelt Navestad Berg. Adkomstrettigheter er i all hovedsak avklart. Det må på plass en infrastrukturavtale med entreprenør. Ny sak om kostnader og inntekter knyttet til utvikling av boligfeltet vil fremmes for politisk behandling når dette er kjent.	2024-2025
Utvikle boligfelt Maugesten. Det er avsatt midler til regulering og prosjektering i handlingsplanperioden. Områdereguleringsplan er vedtatt. Oppstartstidspunkt for prosjektering vil være vår 2023. Sak om opparbeidelse av feltet vil bli fremmet som egen sak når prosjektering er klar.	2024-2025
Utvikle boligfelt Yvenåsen. Opparbeidelse og salg av boligtomter er planlagt gjennomført 2023 - 2024 Gjennomføring er avhengig av fremdriften på ny FV.109	2024-2027
Regulere og opparbeide næringstomter på Tune Senter II, Grålum. Avventer områderegulering. Avventer ny områdereguleringsplan på Grålum. Det er avsatt midler til tiltaket i handlingsplanperioden, men det er usikkert om det er tilstrekkelig.	2024-2027

Overordnet ROS-analyse og beredskapsplan	
Hovedmål: Sarpsborg kommune har en målsetning om å være best mulig forberedt på enhver uønsket hendelse i kommunen. Overordnet ROS-analyse beskriver mulige uønskede hendelser og tiltak for å forebygge og minimere konsekvensene av slike hendelser. Tiltakene som skal gjennomføres følges opp av den enkelte virksomhet innenfor handlingsplanperioden eller innarbeides i kommende handlingsplaner.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Etablere lokasjonsbasert befolkningsvarsling som kan brukes ved uønskede hendelser. Kommunen har i dag adressebasert varsling, men lokasjonsbasert varsling vil være mer hensiktsmessig ved noen scenarier. Det jobbes med en løsning med vår allerede etablerte leverandør, men det vil også måtte sees i sammenheng med ny nasjonal løsning etablert i 2023.	2024-2025
Gjennomføre sikkerhetsmåned i oktober	2024-2025

Parkeringsutredninger for Nedre Glomma	
Hovedmål: Nullvekst i personbiltrafikken i Nedre Glomma samtidig som parkeringspolitikken opprettholder funksjoner i sentrum som gir en levende by.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide forslag til konsept og lokalisering av mobilitetshus/ parkeringshus. Finansiering sees på samtidig	2024
Etablere ladeinfrastruktur ved kommunale virksomheter. For å nå målene om fossilfri kjøretøypark innen 2030, må ladeinfrastruktur etableres. Det er per nå ikke flere lokasjoner som kan bytte ut biler uten samtidige investeringer i infrastruktur.	2024-2027
Etablere innfartsparkeringsplasser i forbindelse med innføring av bomringen rundt Sarpsborg sentrum	2024-2025
Revidere forskrift om boligsoneparkering basert på erfaringer fra innføring av nye områder	2024

Hovedsykkelplass for Nedre Glomma	
Hovedmål: Hovedmålet er nullvekst i personbiltrafikken og at veksten skal tas med kollektiv, gange og sykkel. Sykkelandelen av alle reiser skal i sykkelbyen Nedre Glomma være 12 %.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Etablere sykkelparkering ved skoler, idrettsanlegg, arbeidsplasser og prioriterte sentrale lokasjoner.	2024-2027
Videreutvikle et helhetlig sykkelveinett Etablere en sammenhengende sykkelløsning med utgangspunkt i prioriteringer som er beskrevet i Hovedsykkelplassen for Nedre Glomma. Sentrumsnære strekninger prioriteres, samt prosjekter som er regulert eller er under regulering og skoleveisprosjekter. Prioriteringsliste: • Lande skole, etablere gang- og sykkelvei • Vingulmorkveien etablere sykkelvei med fortau • Fylkesveien mellom Lundeveien og Småbergveien gang- og sykkelvei • Tuneveien øst (fv118 til bru), etablere sykkelvei med fortau • Rådmann Dalen vei, etablere gang- og sykkelvei • Greåkerdalen (nordre del) etablere gang- og sykkelvei • Madam Arnesensvei, etablere gang- og sykkelvei • Sverresgate – Hjalmar Wessels vei, fra St. Nikolas gate til Oskar Pedersens vei – etablere sykkelfelt.	2024-2027
Det er kun delvis innarbeidet midler til tiltaket i handlingsplanperioden.	
Oppgradere til røde sykkelfelt i sentrum. Finansieres gjennom Bypakke Nedre Glomma	2024

Handlingsprogram for trafiksikkerhet 2022-2025	
Hovedmål: Handlingsprogrammet skal styrke og samordne kommunens innsats i trafiksikkerhetsarbeidet. Arbeid med trafiksikkerhet handler om at veistandard, trafikanter og kjøretøy blir sett i sammenheng. Dette handler om konkrete, fysiske tiltak, som fartshumper, skilting, utforming av kryss og annen fysisk utforming.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Rullere årlig tiltaks- og prioriteringsliste for fysiske og holdningsskapende trafiksikkerhetstiltak på kommunal vei.	2024-2025

Plattform for uteområder i Sarpsborg	
Hovedmål: Styringsverktøy for prioritering av tiltak og oppgraderinger på uteområder	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Oppgradere område og toaletter ved Tunevannet	2024- 2025
Oppgradere friområdet Kjerringholmen.	2024- 2026
Opprette biekorridorer og blomsterenger flere steder i kommunen	2024-2025
Opprydding Eidet- rydding og tynning på land og fjerning av vaier og skrap i vannet. Kommunen har fått tilskudd på kr 1,5 mill. kr årlig fra Miljødirektoratet og har avsatt tilsvarende i investeringsmidler.	2024-2025
Oppgradere skolegårder med følgende prioriterte skoler de neste årene: Grålum- kapasitetsutvidelse og lekeelementer Tindlund – gamle, dårlige løsninger i skolegården, som ikke er i forskriftsmessig godkjent stand. Behov for oppgradering og utskifting. Ullerøy- skolens uteromsinstallasjoner trenger utskifting, ballbinge trenger rehabilitering. Det er avsatt 2 mill. kr årlig i perioden, og dette brukes på en skole per år.	2024-2027
Utskifting og vedlikehold av allèer i tråd med skjøtselsplaner behandlet i 2023.	2024-2027
Forskjønne og vedlikeholde Østre bydel, i henhold til handlingsprogram for Østre bydel	2024-2027

8.5.4.2 Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Bærekraft 2023: Program Teknisk 2025 og andre prosjekter med mål om å digitalisere, effektivisere og utvikle drift av tekniske tjenester.	2024-2027
Videreføre «Trygg Hjemme» som eget tverrfaglig program. Målrettet satsning mot brann i hjemmet rettet mot risikoutsatte grupper.	2024 - 2027
Etablere øvingsområde for Sarpsborg brannvesen i tråd med Bystyrets vedtak 15.01.2018 (jfr. Saksnr. 81/18)	2024 - 2027
Områderegulere, opparbeide infrastruktur og søke driftskonsesjon for Vistergropa.	2024-2025
Utarbeide en langsiktig utviklingsplan av Sparta Amfi med utgangspunkt i foreliggende tilstandsrapport. Planen skal sees i sammenheng med planene for Arena Sarpsborg.	2024-2025
Utarbeide en vedlikeholds - og utskiftingsplan i perioden for å oppgradere skolegårder og utskifting av lekeapparater og sportsutstyr.	2024-2026
Utskifting av eksisterende gatelys med LED armaturer	2024
Utrede behov for infrastruktur og strategiske lokaliseringalternativer for tilpasning til fremtidig fossilfri maskinpark og tyngre kjøretøy	2024-2025
Utrede HMS-tiltak vaskeri	2024
Styrke arbeidet med anskaffelsesprosesser, innkjøp og kontraktsoppfølging	2024

8.5.4.3 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)
Kommunedelplan vann og avløp	Forventet oppstart 2023	2024
Plattform for overvannshåndtering	Forventet oppstart 2023	2023
Plattform for eiendomsforvaltning	Forventet oppstart 2023	2023
Belysningsplan med gatelysnorm	Forventet oppstart 2024	2024

8.6 Kommuneområde teknologi og endring

8.6.1 Tjenester og oppgaver

Tjeneste	Oppgaver
Direktør	Være pådriver i kommunens innovasjons- og endringsarbeid for å gjøre hverdagen enklere for kommunens innbyggere, medarbeidere og næringsliv. Kommuneområdet skal bidra til en fremtidsrettet kommune som leverer økonomiske, sosiale og miljømessige bærekraftige tjenester. Kommuneområdet har ansvaret for innovasjon og gevinstrealiserende prosjekter gjennom digital transformasjon. Eksisterende strukturer, arbeidsprosesser og virksomhetsarkitektur skal utfordres der det er mulighet for forbedring. Sikker håndtering og gjenbruk av kommunens data skal ligge til grunn i all aktivitet.
Innbyggerdialog	Ansvar for veiledning og informasjon om kommunens tjenester til innbyggere og næringsliv. Samhandling med innbyggerne foregår i flere kanaler; nettsider, sosiale medier, e-post, chat, telefon eller fysisk oppmøte i servicetorget. Avdelingen er en premissleverandør i arbeidet med å sikre innbyggerne digitalt førstevalg, enklere kommunikasjon/dialog og forhindre digitalt utenforskap.
IKT	Ansvar for utvikling, forvaltning og drift av kommunens IKT-infrastruktur, både lokalt og gjennom skytjenester. Levere IKT-tjenester innenfor helse og velferdssiden til samarbeidende kommuner. Implementering av tiltak for å ivareta informasjonssikkerhet og høy tilgjengelighet til tjenestene for sluttbrukerne. Bistå kommuneområdene i anskaffelser av IKT-utstyr og løsninger. Første- og andrelinje brukerstøttetjeneste til medarbeidere.
Innovasjon og utvikling	Avdelingens hovedarbeidsoppgave er å gå i dialog med kommunens brukere for å identifisere forbedringsområder innenfor arbeidsprosesser, systemløsninger og dataflyt. Jobber aktivt ute og søker etter nye arbeidsformer og nye løsninger som kan benyttes i Sarpsborg kommune. Jobber med innovasjon, utvikling og bærekraftige løsninger og deler kunnskap og erfaring både i og utenfor kommunen. Systemeier og ansvarlig for utvikling av kommunens felles kommunikasjonsplattform (p.t. Salesforce).
Informasjonsforvaltning	Ivaretar arkivlovens bestemmelser og sikrer kommunens dataforvaltning av eksisterende og framtidig informasjon. I tillegg forvalter avdelingen kommunens samhandlingsplattformer. Arbeider med automatisering og forenkling av forvaltningsprosesser blant annet ved hjelp av programvarerobot og kunstig intelligens. Er en premissleverandør og naturlig samarbeidspartner for effektiv informasjonsforvaltning på tvers av organisasjonen.
Porteføljestyling	Kvalitetssikrer, prioriterer og følger opp prosjekter på tvers av hele organisasjonen. Utarbeider beslutningsgrunnlag som synliggjør hvordan gevinster av utviklingsprosjekter skal maksimeres og realiseres. Forvalter prosjektmetodikk og utvikler prosjektkompetanse i hele kommunen. Prosjektledelse for kommuneovergrepene prosjekter. Ansvarlig for å etablere og forvalte kommunens virksomhetsarkitektur.

8.6.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
		Resultat	
Tjeneste	2020	2021	2022
Innbyggerdialog			
Totalt antall henvendelser til Innbyggerdialog	110 207	116 636	88 349
Andel henvendelser i digitale flater	14,8 %	21 %	38 %
Andel helelektroniske henvendelser (Kommune-Kari)	15,9 %	17,5 %	29 %
IKT			
Datamengde lagret i egen infrastruktur (1 TB = 1000 GB)	145 TB	148 TB	155 TB
Datamengder i sentrale arkivsystemer (inkl. fagsystemer)	2,1 TB	2,3 TB	3,05 TB
Datamengde lagret i skyløsninger	29 TB	35 TB	42,4 TB
Microsoft sikkerhetsvurdering	--	--	79,95 %
Antall klienter i egen infrastruktur	12 573	12 600	12 531
Antall fagapplikasjoner	125	120	157
Utskrift og kopier	5 590 030	4 875 643	9 402 339*
Antall henvendelser til IKT brukerservice	15 026	14 285	15 047
Andel løste oppdrag fra førstelinje i IKT brukerservice løsningsgrad	71 %	69 %	76 %
Andel henvendelser av totale antall som håndteres på digitale flater		52 %	49 %
Informasjonsforvaltning			
Journalførte dokumenter til arkivkjerne	341 188	310 700	395 385
Andel relevante fagsystemer med automatisk arkivering	5 %	10 %	13 %
Robotprosesser i produksjon	10	11	12
Porteføljestyling			
Totale gevinster i mill. kr realisert for utviklingsprosjekter i hele kommunen		2,7 mill. kr	13,7 mill. kr

* Tallene for 2022 inneholder både sort/hvitt og fargeutskrifter. Tidligere års rapportering har kun inneholdt antall sort/hvitt utskrifter/kopier. Antall sort/hvitt utskrifter for 2022 var 5 046 083

Innbyggerdialog

I dag får innbyggerdialog flest henvendelser i tradisjonelle kanaler som både er manuelle, ressurskrevende og lite effektive. Det har vært en nedgang i antall henvendelser til avdelingen i 2022 fra de to forrige årene med pandemien og koronavaksinasjon. Pandemien har bidratt til at innbyggerne i større grad har tatt i bruk kommunens selvbetjeningsløsninger. Proaktiv kommunikasjon og organisatoriske endringer, som f.eks. nedleggelse av kemneren, har ført til færre henvendelser til førstelinjen. Antall henvendelser på digitale flater har økt fra 21 % i 2021 til 38 % i 2022. Automatiserte oppgaver har hatt en økning fra 17,5 % til 29 % i samme periode. I kommende periode vil det være ytterligere fokus på å flytte innbyggerne over til digitale flater med automatiserte prosesser og selvbetjente løsninger i tråd med den digitale utviklingen og innbyggernes forventninger, samtidig som kommunen også ivaretar de som digitalt faller utenfor. Det er et mål å være i forkant med både informasjon og

tjenestetilbud gjennom analyse og god beslutningsstøtte.

IKT

Utfordringene knyttet til ivaretagelse av informasjonssikkerhet og sikker drift er stadig økende. Dette vil fortsatt kreve stor oppmerksomhet og tett samarbeid med eksterne kompetansemiljøer i årene som kommer.

Stadig flere av IKT-tjenestene som støtter kommunens tjenesteproduksjon leveres som skytjenester. Dette skiftet krever en annen type kompetanse i organisasjonen enn tradisjonelt driftede løsninger, og betyr også at IKT-tjenester konsumeres på en annen måte og dreier den økonomiske belastningen fra investering til drift. God forvaltning og styring av skyløsninger vil derfor være sentralt i årene som kommer.

Det er fortsatt en målsetting å redusere antall utskrifter i kommunen. Erfaringene viser imidlertid at dette er et arbeid som vil ta noe tid.

Det er fortsatt et potensiale for mer automatisering og selvbetjening av funksjoner for IKT-brukerstøtte. Grunnlaget for dette er en forestående anskaffelse og implementering av nytt system for identitetsforvaltning. Økningen i antall registrerte fagapplikasjoner skyldes bedret oversikt over systemene.

Saker løst av førstelinjefunksjonen hos IKT viser en økning, til tross for lav bemanning i brukerservicedelen gjennom året. Det jobbes videre med å forbedre brukerdokumentasjon og andre løsninger som skal sette medarbeidere i stand til å løse en større andel av sine supportsaker selv (bl.a. skifte av passord).

Informasjonsforvaltning

Antallet journalførte dokumenter viser utviklingen i omfanget av dokumenter som tas vare på i kommunen. Den store økningen som har vært de siste årene skyldes i hovedsak mer elektronisk arkivering i Public 360, Documaster og Visma Samhandling Arkiv. Økt dokumentfangst er en ønsket og riktig utvikling. I perioden vil det settes i gang et arbeid med å rydde opp og avslutte eldre digitale arkiver. I tillegg vil det bli satt i gang deponering av elektronisk skapte arkiv. Kommunens sakarkiv løsning vil bli oppgradert og løftet til sky.

Antall arkiverte dokumenter er økende i perioden. Dokumentfangst og journalføring samt kvalitetskontroll gjennomføres med samme mengde personell som i 2018. Dette er mulig gjort ved automatisering av prosesser blant annet ved bruk av programvarerobot og arkivintegrasjoner. Antall robotprosesser er ganske stabilt.

I neste periode forventes det en økning i fagsystemer med automatisk arkivering. Dette skyldes både ny og bedre teknologi som muliggjør det, og at det stilles krav om det.

Det arbeides videre med bedre forvaltning og økt utnyttelse av samhandlingsplattformen Office 365. I dette arbeidet vil sikkerhet og personvern og informasjonssikkerhet ha høyt fokus.

Porteføljestyring

Gevinster realisert for utviklingsprosjekter i hele kommunen var i 2022 på 13,72 mill. kr. Bærekraft 2030 og salg av ordinære og tilrettelagte boliger er de utviklingsprosjektene der det er beregnet å gi størst innsparing framover. I tillegg har avdelingen medvirket til at kommunen ikke pådrar seg kostnader gjennom prosjekter som ikke er lønnsomme. Framover vil også investeringsprosjekter omfattes av metodikken.

8.6.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Innbyggerdialog		
Mål: Sikre digitalt førstevalg for innbygger og medarbeider (inkl. selvbetjeningsløsninger)		
Andel henvendelser av totalt antall som håndteres på digitale flater	38 %	80 %
Andel automatiserte oppgaver av totalt antall	29 %	50 %
Andel henvendelser håndtert i førstelinje		80 %
IKT		
Mål: Sikker og stabil drift		
Microsoft sikkerhetsvurdering	79,95 %	> 90 %
Mål: Vi har selvbetjente IKT-brukere		
Andel henvendelser av totalt antall som håndteres på digitale flater	49 %	80 %
Andel løste oppdrag fra førstelinje i IKT- brukerstøtte – løsningsgrad	76 %	80 %
Informasjonsforvaltning		
Mål: Etablere automatisk arkivering ved arkivintegrasjon mot fagsystemer		
Andel relevante fagsystemer med automatisk arkivering	13 %	45 %
Mål: Etablere god forvaltning av lisensporteføljen til Microsoft 365		
Sørge for at det til enhver tid vil være en optimal fordeling av de ulike lisensstypene, samt å sørge for at ubrukte lisenser blir frigjort.	186	0
Porteføljestyling		
Mål: Sikre maksimal gevinst fra hvert prosjekt		
Totale gevinster i mill. kr. realisert for utviklingsprosjekter i hele kommunen	13,7 mill.kr	25 mill. kr

8.6.4. Prioriterte tiltak

8.6.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

Plattform for digitalisering Overordnet mål: Vi skal utnytte digitalisering for å sikre en bedre og bærekraftig framtid Digitalisering handler om å bruke teknologi til å forenkle, forbedre og fornye. Det handler om å tilby nye og bedre arbeidsprosesser, produkter og tjenester som er brukervennlige, bærekraftige, pålitelige, sikre og effektive. Tjenestene skal være universelt utformet, forebygge utenforskap og ta hensyn til demografiske endringer fordi kommunen skal være åpen og tilgjengelig for alle uavhengig av alder, etnisitet og funksjonsnivå. Hovedmål: En digital offentlig sektor • Brukerorientering

• Samhandling • Deling og gjenbruk av data Bærekraftig tjenesteproduksjon • Digitalisering og automatisering av arbeidsprosesser • Digital kompetanseheving • Bærekraftige digitale anskaffelser Virksomhetsutvikling og innovasjon • Porteføljestyling • Samarbeid og verdiskapning • Endringskompetanse og endringskultur Sikker og datadrevet forvaltning • Trygg og effektiv forvaltning • Informasjonssikkerhet • Sikkerhetskultur	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Automatisere repetitive rutinepregede arbeidsprosesser i kommunen ved bruk av programvarerobot.	2024-2027
Etablere og forankre virksomhetsarkitektur. Virksomhetsarkitektur beskriver hvordan en virksomhet er organisert, hvordan arbeidsprosesser er satt sammen og hvordan IT-løsninger utnyttes. Det skal sikre at prosjekter og endringsarbeid er i tråd med mål og arkitekturprinsippene, og skal understøtte digitaliseringsarbeidet.	2024-2027
Videreutvikle felles kommunikasjonsplattform som gir bedre tjenester til medarbeidere, innbyggere, næringsliv og frivillighet blant annet gjennom selvbetjeningsportaler og gjenbruk av data (digitalt førstevalg).	2024-2027
Implementering og drift av nasjonale fellestjenester, som for eksempel ID-porten og Altinn	2024-2027
Etablere og videreutvikle teknologiplattform som muliggjøre deling av data	2024-2027
Gjennomføre et digitalt kompetanseløft for kommunens medarbeidere	2024-2027
Videreutvikle og forvalte skysikkerhet og styrke sikkerheten for elever og medarbeidere.	2024-2027
Ta i bruk tjenstedesign for å effektivisere arbeidsprosesser i hele organisasjonen	2024-2027